Johan Bojer

HELGA



JOHAN BOJER

HELGA

Et billede fra Trøndelagen



KRISTIANIA

P. T. MALLINGS BOGHANDELS
FORLAG

Tysk udgave udkommer i Wien ved fru baronesse Gleditsch.

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI. 1895.

Til

Hr. Arne Garborg

i ærbødighed

fra

Johan Bojer.

I.

Et rødt soløie glytter frem over aaserne i øst og lægger et mat skjær over de frosne marker . . .

Landevinden skummer bortover fjorden. Paa den anden side reiser sig høie fjelde med sne og solguld paa tinderne . . .

Ned fra skaret i syd kommer veien, faar pladse paa begge sider, pladse med smaa huse, somme rødmalte med hvide vindueskarme, andre med gule stuer og rødt fjøs. Men de fleste er dog graa, enkelte faldefærdige af alderdom. Den tykke græstorv hænger udover rafterne med isskjæg, rognkviste stikker op fra taget, muren er ikke kalket, er ujevn og hælder paa hodet . . .

Gjærder følger veien paa begge sider. Ved hver grind, hvor en sti kommer ind fra pladsen, staar et lidet sommerfjøs, stort nok for et par kjør og nogle sauer.

Langt ude bøier gjærderne op om de sidste pladse, og myrene begynder, de store, flade torvmyre, med torvstakkene ragende op som smaa pyramider. Men saa afløser skogen, stor, tyk birkeskog, som veien skjærer sig igjennem. Denne skog følger veien næsten helt op til Lindegaard, hovedgodset, hvorunder alle pladsene hører. Alt dette eies af Brandt, rige Brandt kaldet af bygden. Men husmændene kalder ham Sølvknappen . . . Tæt ved Lindegaard ligger ogsaa den gamle, brune kirke med mosgroet teglstenstag --

Det er tidlig høstmorgen.

— — Ned fra en af stakkene kommer en mand trillende med torv, man hører hjulet skrike paa lang afstand. Det er en ganske liden mand; paa hans hode sidder en sauskindshue skraa bakover; ryggen er lidt krum; paa hænderne har han store, hvide sjøvaatter. Han er temmelig hjulbent . . .

Inde paa veien et stykke sætter han trillebøren langsomt ned, tar sig paa ryggen og suk-

ker. Saa begynder han at slaa armene, neglebiten er kommen i fingrene, for vaatterne har store huller.

«Satans kvindfolk!» mumler han og blæser paa fingrene. Bad han dem ikke igaar aftes om at bøte vaatterne. Men trur du, det blev gjort... «Haakkedé sei æg, — ein skoll...!» Og idet han triller videre, blir hans ansigt spidst af arrighed. Det er ellers et lidet, magert, næsten uskyldigt ansigt, med en tynd, brun skjægkrans nedentil . . .

Det er endnu stilt i grænden, kun hist og her ses en kall komme ud og kige paa veiret; saa gaar han ind igjen, han har ikke faat kaffe endnu, og før kan det ikke gjøre op sig at gaa paa arbeide.

Og dette ved ogsaa Per Sletten, men han har ikke faat nogen kaffe; disse kvindfolka ist ikke at dra sig op, kanske de endnu ligger og røiter. Per blir sintere og sintere. Den kolde grød og surmelk, han fandt i, før han gik, ligger endnu og iser i maven paa ham. — Hjulet begynder med et at storskrike. Han vil hjem og se, om de ligger endnu . . . Saa fanken fløtte skal de faa, — baade for det og . . .

gjøre op sig — lønne sig. ist — gider.

Jentungen, hun Helga, skal ikke paa skolen idag. Hun skal være med Per og trille torv. Og hvis de mukker, saa skal de faa se, hvem som er husbond paa Sletten. He . . .!

— Da han kom ind i den lille stue, sad konen, Sara, ved ovnen og malte kaffe. Den brune kridtpibe sad allerede i munden, et sort tørklæde var skyvet frem over panden og skygged over det magre, kridtblege ansigt. Hun saa tilside, da Per kom ind, men sa intet, bare malte, malte og suged paa piben . . .

Per hosted som for at renske halsen, idet han knytted vaatterne sammen og slængte dem paa en stang over ovnen.

«Du maa prøv aa ha dæg op no!» kvæste han saa bort til sengen, hvor en jentunge laa med fælden helt op til øinene. «Ligge e stor førtj paa ti-tolv aar aa røit slik udover da'n. Ha dæg op aa bli me paa torvmyra no!» mildned han lidt af, da han løfted paa fælden og kjendte sengvarmen strømme imod sig.

«Æg ska da paa skolen æg,» kom det søvntungt op fra fælden, idet hendes ene haand gned øinene, og den anden grov i siden.

«Du hørre, ke æg sei, aa deme bli de!»

Han satte sig ned ved bordenden og spændte til støvleknegten, saa den føg under sengen og sang mod en økse der.

Endnu havde ikke kjærringen sagt et ord. Hun slog kaffen ned i kjedlen og gav sig roligt til at lægge i ovnen, mens hun nu og da kræmted. Men i det skarpe ansigt med de sorte, stikkende øine laa der en overlegen trods, der var sikker paa sit herredømme, den gad slet ikke spendere ord.

«E itj kaffen færdig snart no?» murred det fra bordenden.

«Jau naar'n bli koka,» kom det koldt. Sara tændte kridtpiben med en brand af ovnen og deised døren igjen, saa asken føg.

Per lukted med øinene bortover under det sorte tørklæde. Og han dukked hodet ned i hænderne og klødde skjægget. Men neigu om hun skulde skræmme ham!

— Da jenten hørte kaffen skjænkes i, kravled hun frem af sengen. Da hun skulde ta stak paa, var hun uvis, begyndte saa nølende at nærme sig nystakken, som hang paa væggen. Men Per blev var det, og han satte i med munden fuld af mad:

«Du ha haurt, ke æg ha sagt, og du kan bære prøv aa vaarra trossig!»

Helga hang med det blonde hode og satte de store, mørkeblaa øine klynkende paa moren. Hun vilde saa gjerne gaa paa skolen, det var meget artigere det end at trille torv.

«Ha bære paa dæg nystakjen, du veikj,» kom det fra ovnen.

«Ska du heill me a du no egjen — beist du e!» fræste Per, eitrende sint og slang de tomme kopper paa bordet. «No ska de gaa ætte mæg denher gaangjen, saa vidt du veit de.» Han stod og smaatrødde, med armene liksom færdige til at ta gard.

Men nu føg kjærringen ogsaa op, hun slog den ene haand i den anden og flæbed med de gule læber, saa et par sorte tandstubber kom til syne. «Held du itj kjæften din, din tosk, du staar der!» kvinte hun med sprukken messingstemme. «Du saag vel helst, ongen vart hedning, som du sjøl e, du. Men no ska-a paa skolen beint for nasen paa dæg! Ja. Ferstaar du de du! — He! — Mangt slag aa!» blæste hun ud, idet hun trev nystakken ned fra væggen og kasted den over hodet paa jenten.

trødde — traadte.

Per knytted næverne og skar tænder. Rasende var han, saa han vidste ikke, om han skulde ta en stol eller bare spyttebakken og kyle i hodet paa det gamle hespeltræet. Men da han saa, hun greb efter ildtangen, opgav han slaget, rente ud, og slog dørene i efter sig, saa det sang i hele huset.

Men da satte kjærringen kjedlen ned i ovnen igjen og heldte resten af kaffeskuffen nedi. For hun taalte ikke denne tynde kaffen. Og saa bad hun Helga gaa op i bygmelstønden og grave i den sirupskaken, som laa der. For denne møgede, grovsaaede poteteskake fik hun slik suging under bringen af. Saa tog hun selv frem kosmøret af skabet, for denne svinesmørbiten var ikke større, end at Per kunde ha tid til tremse med den.

— Og Herregud, — Sara gjorde ikke store indhug i nogen slags mat, hun. For hun gik og droges med en slags indvortes sykdom. Aldrig mer end en skive sirupskake i gangen; sild og fisk maatte man knapt nævne. Havde hun ikke havt en draape kaffe at styrke sig paa en gang i mellem, forstod hun ikke selv, hvordan livet vilde hængt i hende. Forresten

tremse — magte, arbeide.

gjorde en røik god bladtobak godt baade for tandpine og suging under bringen.

— Efter maden blev de to igjen uenige. Helga vilde ikke ha labber udenpaa skoene, og Sara paastod, at vilde hun ikke lystre mor sin, saa kom hun ikke paa skolen i dag nei. Saa begyndte Helga at svare imod hende, og saa vidste hun ikke af, før hun fik labberne om ørene. Saa blev jentungen saa sint, at hun kasted sig i gulvet, storskreik og trilled sig rundt.

Sara ud efter riset og rystet det truende over hende. «Æg ska ler dæg aa vaarra hondonge æg!» dirred hun langsomt. «Vil du ha ris, eller . . .!»

«Hu u—u, nei, nei, æ vil ikj hørre du!» hyled ungen og spændte med benene. Hun tænkte bare paa de stygge labberne, som hun for alt i verden ikke vilde vise sig paa skolen i.

«Æg ska prøv aa bøi stivsinne dit, æg!» trev moren hende saa om livet og la hende over fanget. Jenten sprællede sig løs, stor som hun var. Men den gamle greb hende paany og brød hende ned. Knæet maatte hjælpe til,

og hun maatte ligge. Slagene faldt susende over det lille legeme, skrikene skar gjennem huset, slag, slag, skrikene mattedes af, tilsidst blot hæse kvin. Endelig gav det skjælvende legeme efter, ryggen bøiedes ind, og der lød blot et langt, stønnende suk. Hun sank sammen i gulvet.

Da slap moren hende og spurgte mildere: «Vil du ly a mor di aa vaarra grom no?»

Intet svar. Helga laa urørlig, hun tog ikke engang efter klærne.

«Vil du ha meir kanske?» blev den gamle igjen opirret og vilde slaa paany.

«Nei, nei, kjære mor,» kom det bedende saart. «Æg ska vaarra grom — hek!»

«Læt mæg sjaa de da!»

— Da Sara igjen kom ind fra kjøkkenet, hvor hun havde kastet riset paa gruen, holdt Helga paa at trække labberne paa, skjønt det gik smaat. Saa stod den anden et øieblik og saa paa hende, gik saa hen til vinduet, saa ud og sa: «De kan vel gaa an, at du slæp dem kanskje, de bli vel ikj saa kalt, som en saag ut te.»

En stund efter la hun til i graad: «Vor-

herre ska vætta, at æg vil dæg bære vel, men . . .!» Endnu stod hun og saa ud.

Helga blev siddende og se paa moren. Saa gik hun til hende, la sin haand paa hendes i vindueskarmen og sa saa vakkert, hun kunde: «Ikj aa graat for mæg mor, ikj aa vaarra ful paa mæg mor. — Æg ska ta labban lel æg!» la hun til kvikkere.

«Nei, nei, æg e ikj naa ful paa dæg, ban. Læt bære labban vaarra, du!»

— Helga gik bortover til Trøen, hun skulde ha følge med Karen, Lillekaren Trøen. Saa faar hun se faren igjen komme tremsende med en ny torvtrillebør. Han gik saa langsomt, maatte hvile saa ofte. Han var blet saa daarlig i ryggen, Per, og armene havde tidt fauker af gigt.

Helga drog sig nogle skridt, stod en stund og saa liksom nølende paa ham, gik igjen, stod atter. Det var, som om to magter brødes indi hende.

Men saa kom det som en fred i hende, at hun skulde lure sig til at stoppe vaatterne til faren ikvæld, naar hun kom af skolen. Det blev forresten ingen artighed i at gaa paa skolen nu, hun var saa opløst og saar, hodet saa

tungt, og det banked indi det. Men nu maatte hun vel gaa lel nu.

Hun tørred omhyggelig øinene med tørklædesnippen og strøk det krusede haar godt under tørklædet. De maatte ikke forstaa i Trøen, at hun havde grædt . . .

II.

Skolestuen laa for sig selv inde ved aasen. Det var et lidet gulmalt, enetages hus med løvskog om. Veien gik tæt forbi.

Læreren hed Trang. En gang i tiden havde denne mand været paa vei til at bli prest. Men saa begyndte han pludselig at slaa sig paa letsindighed og rangel, og det sagdes, at et kvindfolk skulde være skyld i det. Forældrene tøied sig saa langt med at koste paa ham, at de tilslut gik fra gaard og grund. Saa strøk han til Amerika. Et par aar gik, og ingen hørte noget fra ham. Men saa dukked han aldeles uventet op i bygden, og da var han et forkommet

kadaver og saa ud som en fant paa lag. Da tog endelig gamleprovsten sig af ham. han fik bo i provstegaarden og fik ikke smage brændevin paa lang tid. Om et halvt aars tid var han saa vidt repareret, at han fik undervise barnene til provsten. Et aar derefter igjen hjalp baade provst og andre gode mænd ham, saa han fik fast skolepost.

Og nu forandred Trang sig helt lidt efter lidt. Stille og folkesky blev han gaaende mest for sig selv; det saa ud, som han gik og tryktes sammen mer og mer under en byrde, ingen fik vide noget om. Han havde en gammel enke til at styre for sig. Og hun fortalte, at han om kvældene som oftest ikke vilde ha tændt lys i stuen, om det saa var kulmørkt. Da sad han nemlig foran ovnen, stirred ind i gløderne der, røkte en masse tobak eller spilte fiolin — —

— Han var ikke kommet ind i stuen enda, da Helga Sletten og Karen Trøen kom. Der stod gutter og jenter paa hver sin side af en gang i midten. Nylig var der kommen pulter istedetfor de lange borde. Der var megen støi, somme søgte at overdøve hinanden med at læse høit, andre gjorde bare komers, en gut med

rødt haar og fregnet ansigt stod oppe paa kathedret og messed, og mange storskratted til ham.

Da Helga og Karen havde knyttet ud bøgerne sine, vilde Helga ha den anden til at gjøre noget for sig. Men Karen syntes, det var saa leit. Tilsidst blev Helga but og mente, hun var nu saa pas, at hun kunde gjøre det selv og. Og hun gjorde det. Hun lured ud af læsebogen en fin liden tavle af Jomfru Maria og listed sig stilt over til en af guttepulterne. Einar Lyngvold var ikke kommen endnu, og Helga vilde gi ham denne tavle. Men ingen, ingen skulde vide det, han selv heller ikke, hvor den kom fra. Hun stak den ind i regnebogen hans, der vilde han finde den, straks han kom.

«Du maa bære ikj næmn de,» formaned hun Karen, da hun var tilbage. Karen forsikred, at det skulde hun ikke. De havde mange hemmeligheder tiskende i mellem sig ellers og, de to . . .

«Ha, ha, ha!» kom det pludselig fra Einars plads. Den rødhaarede gut havde fulgt hendes manøver fra kathedret, og nu stod han med regnebogen i haanden. «Nei no ska di hør, godtfolk!» skratted han.

næmne — fortælle.

«Han Einar Løngvaalla faar overlag te ferering fraa kjæresten sin — sjaa her, hi, hi, hi!» Og han holdt iveiret tavlen.

«De e vel fraa a Helga, de,» kom det fra mange, som samled sig om ham.

«Nei, de lyg di ti!» stod hun med et fremme paa gulvet, blodrød og bister i ansigtet.

«Nægte du fer de, — trur du ikj æg saag dæg!» paastod rødluggen. Og hele flokken begyndte at storskratte og ærte hende. De vidste ogsaa fra før, at hun var forlegen efter Einar. Men han brød sig ikke noget om hende.

«De der ska vi fortæl aat'n Trang,» foreslog Ola Rønningen, han var ældst af alle og kaldtes «Fesselbøtten».

«Ja du bjynne e go ti, du Helga,» sa en lang blegnæb med brunt haar og øine. «Vaarra forlaava aa saa faa ris . . . ja e de ikj sandt, æt du faar ris?» Og flokken storlo igjen, gutterne især.

«Ke de sjelle dæg de, din ryptjyv!» slængte Helga i ham; hun vidste, han havde nappet fugl af andres snarer i høst. Og mange syntes, det var tilpas, at han fik det, og de lo ogsaa til det.

Saa kom Einar.

«Fisch end og ha en kjærest, som faar ris,» hukred blegnebbet imod ham.

«Aa held kjæften din!» Einar blev sint og sendte Helga et rasende blik.

I det samme fik ryptjyven en lineal i hodet, saa det smald, og Helga bed sig i læberne for ikke at jeipe, saa skamfuld og fornasket var hun. Da gutten sendte linealen igjen og traf hende over ansigtet, styrte hun sig ikke. Hun trev et blækhus og kylte ivei, og dette blækhus traf ikke ryptjyven, men Lilleknut Langli i tindingen. Blækket skvat udover hans ansigt og klær.

Gutten til at stortude, alle de øvrige skraaled i munden paa hinanden. Men saa føg sinnet i Knut, han for som en raket over gulvet, greb Helga om halsen og trak hende i gulvet, saa det smald. Hun op, sled sig løs og langed til ham under øret, han langed igjen, og snart var de i fuldt slagsmaal. De andre stod forbausede og saa paa, bare rødluggen og ryptjyven lo, især da Knut fik fat i Helgas haar. . . . Men i det samme fik hun sat neglene i kinderne hans saa grundigt, at han maatte slippe . . .

fornasket — fortørnet.

«Nei, nei, nei, nei, nei, men hvad, hvad i al verden er her for opstyr da!» lød det skarpt fra døren, og en tynd, høi mand med sort, tjavset skjæg og brune øine stod der. Han var som himmelfalden, og først om en stund fik han samlet sig, saa han kom ind.

Knut tørred ansigtet med vadmelsærmet og drog sig slukøret til sin plads. Helga gled ogsaa ned paa bænken, hun turde ikke se op, men skjulte det hovne, røde ansigt i hænderne og begyndte at graate.

Saa blev der forhør.

Men alle, som vidned, var imod Helga. Hun havde kastet blækhuset i hodet paa Knut først, og Knut havde ikke gjort hende noget galt. «Fesselbøtten» kunde lægge til, at hun ogsaa havde kastet en lineal paa Lars Rabben.

Trang stod og strøk det tynde skjæg og kunde liksom ikke forstaa det der. Han saa paa Helga, som ikke gjorde en mine til at forsvare sig; men de store, mørkeblaa øine truede stolt over til gutterne. Karen Trøen hjalp hende tørklædet paa og fik ordnet lidt med det oprevne haar . . .

«Er det sandt det her, Helga?» spurgte læreren endelig og bøied sig ned til hende.

Intet svar. Hun spidsed munden bare og kvalte graaden.

«Er det sandt, hvad de sir, Karen?» henvendte han blidt til denne.

Men Karen blev rød og saa ned. Ikke vilde hun fesle paa Helga, hun nei, og saa turde hun ikke lyve heller.

«Ja saa maa det vel være sandt likevel da,» kom det fast. Og da han igjen havde strøget skjægget lidt betænksomt, tog han Helga under armen og sa: «Du faar gaa ud i kammerset der da saalænge, til du har faat igjen mælet dit. Saa skal vi snakkes senere om det her.»

Hun fulgte villigt med, han skjøv hende udenfor døren og lukked efter hende.

«Stille — det er ikke noget at le til dette!» satte han i barskt til gutterne, som sad og fniste. Han var mørkere end vanligt i ansigtet, da han steg op paa kathedret.

— Men ude i det lille værelse, hvor der opbevaredes skolematerialer, stod Helga og knyttede de smaa, røde hænder og bed sig i læberne. Aa, hvor hun havde lyst til at styrte

ind og kyle blækhus, linealer og alt ondt paa alle sammen. Hun gned sig i øinene, hun vilde ikke graate, nei hun vilde bande. Og hun bandte hviskende og rakte tungen mod døren. — «Der kan Di faa, hondpak Di e?»

Saa sank det med et i hende. Hun tænkte paa Einar Lyngvold, han, som hun vilde gi tavlen af Jomfru Maria. Hun havde kjøbt den af en kræmmer; det var for de ti øre, hun havde sparet ihop paa lang tid.

Det la sig saa tungt og saart ind over hende. Og uden at hun næsten vidste af det selv, stod hun som en voksen kvinde med albuerne i vindueskarmen, hænderne mod haken og saa stort frem for sig. Taarerne trilled, brystet steg og sank under den sorte vadmelstrøie . . .

Kor fornasket han Einar skulde være paa hende nu. Og han blev vel aldrig, aldrig blid igjen . . .

Hun merked ikke, at der stod en i døren og saa paa hende. Men saa lagdes en blid haand paa hodet hendes, og en mild stemme spurgte nede ved øret: «Blev du sint for noget, var nogen lei mod dig? Hvad?»

Helga mødte et par brune, hjertegode øine bag de buskede bryn, de drog hende liksom ind til sig og gav hende mod. «Æg angre de saa no!» graat hun.

«Ja, ja, jenta mi, naar du angrer det saa . . . Gaa nu ud efter et fang ved og kom ind med og lad som ingen ting. Gjør bare det du, Helga. Vi skal være forligt igjen, vi to.» Saa gik Trang ind.

Da Helga kom med veden, gjorde alle store øine. Men hun saa slet ikke ræd ud; hun kasted veden i kassen, rysted af stakken og satte sig rolig atme Karen . . .

Helga tænkte, at snildere menneske end Trang fandtes vist ikke i hele verden . . .

Han havde vist forstaat altsammen, han. Derfor spurgte han ikke noget mer heller . . .

Hun blev siddende saa opmerksom og forsøgte at lægge godt paa mindet alt, han sa. Men naar hun svarte paa et vanskeligt spørgsmaal, turde hun liksom ikke se høiere op end til kraven paa ham.

---

atme — ved (præp.).

III.

Klokken paa Lindegaard ringed tilkvælds. Det var midt i slaataannen, og husmændene ude paa markerne kasted river og jaaer over skuldrene og flokked sig opover til gaarden.

Ungdommen holdt sig for sig selv. De var ikke trættere endnu, end at nogle kapsprang. Nogle karer tog de unge jenter om livet og vælted dem borti høtuerne, andre tvang en ungjente, nylig konfirmert, til at gaa arm i arm med sig, skjønt hun stred imod og endelig fik slide sig løs. Og de lo og skratted og talte høit om giftning og kjæresteri; hvem, som skulde ha hinanden og om dem, som aldrig blev gift. Det var især jenterne, som fik høre, at de blev tauskjærringer, og disse mente, at det var de vel fornøiet med. For disse karerne var nu ikke likere kram at trækkes med . . . Og saa lo de til det igjen.

— Det var gammel skik at standse oppe paa Præstebakken en stund, naar veiret var vakkert. Præstebakken laa straks nedenfor kirken, og her blev hele flokken staaende og se

ind over bygden. Sommervatnet laa blankgult i aftensolen og speiled alle de store gaarde, som laa rundt. Fjorden ringed sig op i en vik og tog imod elven, der skar sig ned gjennem indbygden. Men bag alt blaaned fjeldene, nærmere kom aaser med gran og furu, nærmest smaa lier og hauge med løvskog.

Husmændene var som afstængt fra den øvrige bygd; de levde som i et land for sig selv. Alt, som laa indenfor kirken og Lindegaard, laa for disse mennesker liksom i mere lys, og derfor kaldte de det blankbygden.

Og det var meget sjelden, at nogen fra Lindegaardspladsene kom over til denne blankbygd. Det var, som om Lindegaard og den gamle kirke stængte dem ude.

Som de nu leved og havde det, slik havde det vært i umindelige tider. Søn havde afløst far paa pladsen, og de yngre sønner havde faat sig en myrflek at sætte en stue paa. Slik havde slægterne taalmodigt arbeidet sig udover myrerne, og naar den 15-aarige Samuel Brandt ikvæld stod i kikkerten og mønstrede sine tilkommende eiendomme, da kunde han tælle 40 stuer, gamle og nye derinde, som steg røg op af.

Men unge Samuel Brandt tænkte slet ikke paa, at den jord, som nu rødmed derinde i aftensolen, for det meste var ryddet om nætterne, naar ryggen var stiv og haanden doven af at arbeide pligt paa Lindegaard. Han tænkte paa den dag, da han skulde bli herre paa godset. Hvor morsomt det da skulde bli at løse klokken en varm høveirsdag, ringe, ringe, — og saa staa i kikkerten og se paa husmændene. Se hvor pudsige de var, naar de hørte disse befalende slag, og de kasted alt, de holdt paa med til sig selv, for at springe til Lindegaard og høre, hvad klokken vilde —

— Veien didop kunde gjerne kaldes deres livsvei. Og klokkerne var gaat ind i traditionen som bud fra noget høit. Naar det ringte i Lindegaardsklokken, gik de livsveien for at gjøre én pligt, og naar den gamle kirke rysted sine tænksomme slag ind i søndagsfreden, da gik de den samme livsvei for at gjøre en anden pligt —

Og naar de tænksomme kirkeklokker kaldte paa en, der reiste livsveien for sidste gang, trukket af to sorte heste fra Lindegaard, mens næsten den hele grænd fulgte, da bar det heller ikke længer end til Lindegaard. Akkurat saa

langt, at man kunde se blankbygden. For her stod kirken og tog imod, ringed, ringed, til den kaldede var kommen i jorden og saaledes havde opfyldt sin sidste pligt.

— —

Per Sletten og Kristen Myren gik et stykke efter de andre, da flokkene spredtes indover veien. Disse to kaller var saa gode busser i tykt og tyndt og holdt til saa meget sammen, at folk kaldte dem «kjærestan». Kristen var stor og før, rundrygget og luded med det sorte hode, naar han ikke sa noget. Men skulde han gjøre det, spytted han først en durabel tobaksstraale, sa saa «hm — ja» og saa op. Naar han da var færdig, nikked han og strøk den sorte haardusk op af panden.

«Du bjynne vel aa gaa klar te kvælla, du og no,» henkasted Per og bytted jaaen over paa den anden skulder.

«Hm — ja — skjønt . . .» Kristen gjorde nogle kaade spræt med benene og lo skjælmsk.

«Kji hi, hi — aajau. De set vel ti lite gammelto ja.»

«Hm — ja — de e ikj fritt nei. Skjønt, som fer tju aar sea.»

gammelto — gemyt fra yngre dage.

«Aahaa fer tju aar sea, de va e sandt or,» tog Per det op næsten høitideligt. «De va liv da paa ongdommen.»

«Ja de va liv, gut.» Kristen snød sin tykke, brune næse med fingrene og tørked paa bukselaaret, tørked saa over næsen en gang til og smaalo. «Kjæm du ehau, da vi slo tri meling ækker kvar paa ei kvældsøgt og gjek alt indi Bratlia aat veikjan saama kvældn? Men ander da'n va vi lik go fer de.»

«Æg kjæm da vel ehau de, kan du vætta,» bytted Per jaaen igjen og skjøv topluen bakover. «Men du huse vel ikj den natta, — de va vest e jula —, vi skol indpaa lofte aat Lindgaardstausen. Og saa kom Gammelbrandt'n over os, saa vi maatt hop lokt ud gjaannom vindaue og ni hagan. De e sekkert 40 æln. Æg trur, de va haue met, som føst kom ne. Men trur du, de gjor naa, — den tia?»

«Ja peiskade, — at vi ikj slo ehjel os den gaangjen!»

«De e rart, kor tia gaar!» sukked Per alvorligt.

«Aaja, — ein veit ikj taa, fer ein e uti aara.»

Per slængte jaaen indom gjærdet hos sig og rakled med Kristen ned over til Myren.

«Dé da rart, dem ikj ha tuva!» sa Kresten. Høet laa fladt udover ækren, og han kunde godt finde paa at kaste ned en floing regn i nat.

«Du kann saa sei,» sanned den anden med; han standsed op, stak hænderne betænkt i lommen og saa paa det grønne hø, som duggen alt glinsed i. «Løkka de e inn met rask.»

Da lød der med et sang inde fra Myren, og Kristen skvat op. «Jagu, der har du de. De e kvindeferening hos os edag! — He!» Han gren nedover og rev sig i luggen. «Og høie ska bli liggan fladt . . . De der satans kvindfolkja. — Ein kann da ikje bære læva taa gusord heller. — Ja ja. — Æg faar vel bjyn aalein æg da.» Og han hængte jaaen op paa laavvæggen og tog en rive.

«Æg kann no hjaalp dæg e lit æg,» bød Per til.

«Aanei, du gjær ikj te aa vøl de.»

Men Per fandt sig en rive, og de to kallerne begyndte at tuve. Da de var færdige, kom Ola, Lilleola, ud og raabte: «Koma ind, fal, koma ind du aa Pel, hu mol sei de . . .»

tuve — sætte høet sammen i saate.

«Aajau,» snerred Per. «Vi ska gjær naa der vi.»

«Koma no tlaks!» ivred gutten og kom opover.

«Æg trur dem klare sæg lel,» mente Kristen og puffed varsomt gutten bort.

«Vil Di ikke komme ind!» lød en mild stemme i døren og en liden, ung kar stod der.

«Farken ta e de ikj han Ludfesk-Jens,» hvisked Per.

«Kom nu! Vær ikke saa undselig!» opmuntred den blide stemme. Kallene saa lidt paa hinanden. Saa satte de riverne fra sig, strøk luggerne til rette og gik forsigtige ind . . .

Stuen fuld af kvindfolk, som sad andægtige rundt væggene, nogle bandt vaatter eller hoser, andre saumed. Martha Rønningen sad ved bordenden og læste høit af et missionsblad. Stuen var vasket og ener strøet paa gulvet. Kallene seg ned paa en bænk ved døren, hælded paa hodet og saa tungsindt ud, de vidste, det liksom hørte til . . .

Ludfisk-Jens gik frem og tilbage paa gulvet og gned smilende sine hænder. Han var en gut oppe fra Skaret — havde været med en

saumed — sy.

skude til Stavanger for et aars tid siden. Han var da en meget forvorpen krabat, som hele grænden korsed sig for. Ungdommen kaldte ham for Ludfisk-Jens, fordi han stadig gik som ludet i brændevin.

Nu var han kommen igjen for et par maaneder siden. Og han var en helt anden. Han var blet omvendt nede i Stavanger, og han kom hjem for at virke for Guds riges fremme blandt sine brødre og søstre her.

Han havde alt holdt flere opbyggelser, og folk strømmed til, og folk graat og blev omvendte. Nu havde han ogsaa taget ledelsen af kvindeforeningen . . .

«Ja saa faar vi vel i Guds navn slutte for i dag da,» sa han og gik op til bordenden. Martha Rønningen var færdig med læsningen og flytted sig . . . Anne Myren delte ud salmebøger, og Kristen og Per fik en tilsammen.

Bad saa Ludfisken en lang bøn. De sorte øine jaged rundt og opad, hænderne holdt han folded op til hagen. En gammel kjærring borte ved ovnen begyndte at graate, en til, bønnen fik mere fart, Guds sol regned ned i stuen,

bønnen svinged sig som skjærpede sværd fra Gud, steg, slog, kvindfolkene storgraad. Saa kom døden og løste op, saa kom englene med hvide klær og lange palmegrene. Amen. Og hele huset hulked.

Men Per sad og gotted sig over hespeltræet, hun Sara, som graad saa umanerlig. Der fik hun det nu, de der styg! Aaja, dersom hun skulde gjøre op regnskapen med rettens rigtighed til Vorherre, saa . . .

Da de to kallene skulde til at synge, vilde det liksom ikke gaa rigtig. Per begyndte for grovt og Kristen for fint og saa bræktes det sundt for dem. Saa sad de og famled en stund begge to, med nogle grove og fine stød ind i sangen. Men saa maatte Kristen snyde sig, og saa kom han af. Da de begge trodde at ha fundet rette tonen, var de andre færdige.

Saa fandt Jens frem nogle smaa bøger og traktater, som han rigtig ønsked, de maatte tilegne sig. Især havde han en af Paul Gerhard Sand. Den vilde saa sikkert være baade til trøst og bestyrkelse i troen og Herrens gjerning i mennesket.

Og de kjøbte, en hel del kjøbte. Sara

Sletten kjøbte ogsaa. «Æg veit Vorherre gji mæg deher skjellingan egjen,» sa hun.

«Aa ja — se til spurvene paa marken!» stak Ludfisk-Jens blidt kobbermynterne til sig.

Per stod og la merke til det der, og det stak i ham, at disse pengene havde kjærringa sikkert nappet af pungen hans. Han kunde ikke bli det kvit, skjønt han indsaa, det var djævelen, som fandt paa det.

— Da alle havde gaat, rakled Per og Kristen nedover til fjæren. Saa paa kornet og snakked om udsigterne for høsten.

Men tankerne kredsed dog om gudsordet nu. Skjønt begge fandt det liksom lidt leit at snakke om det. De havde vært med paa saa megen synd og djævelskab i ungdommen, og det snakked de helst om nu og, naar begge var i rigtig gemyt.

De satte sig paa en drivstok nede ved tangkrandsen i fjæren. Per karved i piben og Kristen tog sig en fersk skraa.

«Aaja, ein bli gammel,» tog Per i og sukked ud mod sjøen. «Ein veit ikj taa, kor lang tia e, som ein har egjen . . .» Han suged be-

rakle — gaa langsomt, mageligt.

tænkt og blæste røgen i langdrag. «Den, som kond vaarra beredt . . .»

«Hm — ja — de e no vel bære e tetak de og, som alt de meir,» kom det langsom fra Kristen, idet han fingred paa et straa mellem knærne. «De gjek no vel an aa læva rettelig og.»

Per saa op og sa i en tone, som naar han snakked om veiret: «Æg ska sei dæg, Kresten, — æg ha tænkt aa omvend mæg æg og, sjer du.» Og han nikked med hodet. «Men føst maa de bli fre e'huse met. Ja de maa de.»

«De har du ret ti. De maa de.»

«Aa saa hæ'g tænkt aa faat fløtta husa bortpaa rabben føst. Fer alt me ein har haue follt taa denher vala, saa nøtte de ikj aa tenkj paa Vorherre.»

«De kan vaarra naa ti de. Æg finn mæg ti de der.»

«Ja de e sandt de. Fer de veit æg.»

«Bære Vorherre kan ventj.»

«Aa — aa — aa — ja. — Ja saa beiskade trur æg ikj, ætt stævlen min heill paa aa gaar sond paa taaa.»

«Ja farken fløtte gjær dem ikj det du!»

gaa sond — gaa hul paa.

«Deher amerekansk lere e naa joks de.»

«Æg kjøpe aller amerekanskler, — før gaar æg bærfot, te æ stupe.»

Saa letned det for kallene, de reiste sig og rakled hjemover.

Men inde ved næsset, der hvor sandbanken løb næsten tør langt udover, gik en barneflok og vaded i sjøen med sine lofotbaade. De fleste af disse baade havde virkelig raaseil og topseil, var tjærebredte og med hvide riper. De laa netop i Bodø færdige til at lægge ud paa Vestfjorden, og Petter Trøen skygged for øinene og saa betænkt udover sjøen: «Trur Di, han e aa lit paa, kara?«

«Aa, han sjer ikj væst ut no!» mente Knut Langli og saa meget ærværdig ud. «Æg trur vi klemme evei æg.»

Og de klemte ivei.

I række slap de smaa baade afsted, satte trodsigt stevnen mod sjøen, løb op i vinden, men rensked sig igjen og seilte videre, mens smaabølgerne kasted dem frem og tilbage.

Helga Sletten stod med stakken opbrættet langt over knærne og saa paa Einar Lyngvolds

baad. Den hed «Lynilden,» for den gik saa fort. Og da hun saa den i spidsen for de andre, kastende sjøen saa fint til side, saa var det naturligvis Einar, som sad ombord og var høvedsmand. Hun blev glad, hun hopped op, saa den lunkne sjø skvat høit om hende, og satte i at synge, mens hun skratted ind imellem: «Ja vi ælsker de—te laindet.»

Og straks satte hele flokken i.

«Som de stiger fræm,
furet væirbit aaver vaindet
med de tusen hjææm.»

Trang havde sagt, at gutterne altid skulde ta huen af, naar denne sang blev sunget. Og nu gjorde de det.

Kvældssolen, som langsomt døde i vest, strøk sit matgule skin over de lyse, røde og mørke barnehoder, glitred i sjøen, der slog opover de brune, smekre lægge, mens vandrende skygger af de smaa legemer tøiede sig ind mod land . . .

— —

Oppe ved Slette-grinden skiltes flokken. Einar Lyngvold havde revet sundt seilet paa baaden sin, han trak det af og spurgte borttil

jenterne: «Kem, som vil stell te de her aat mæg?»

Karen Trøen tog det og mente, det kunde bli en raad. De andre ærted: «Pas, Helga — no vart du flat no lel.» Og de skratted og fløi hjemover, hver til sig. Einar lod som han ikke hørte det, han kløv rolig over gjærdet og skyndte sig.

Saa begyndte Karen at ærte Helga. Men denne gjorde langtut og satte næsen høit: «He — trur du æg e saa ferlegen da,» blæste hun. Men Karen saa godt, at hun var arg.

Oppe ved Sletten, spurgte Karen fult: «Du har vel ikj naal og traad og laan mæg lel?»

«Aa ti stil, toskhau!»

«Vil du ha sægle du, kanske?»

«Nei, du maa ikj tænkj de.«

«Jau sjaa her no bære. Æg tænkt da ikj ana, end at du skol gjær de æg, vet æ,» rakte hun det frem.

«Vil du ikj du da?» drog Helga paa det.

«Nei, sjaa her no.»

Saa tog Helga det og stak det ind i barmen. Hun lo og hopped ind over dørene saa let som en skjære.

«Du fer ræt bra og flyg du og ja,» kom det alvorstungt fra Sara, hun sad og bladede i den nye bogen. Brillerne sad nede paa tippen af den spidse næse. — «De va likar, du va, der de ferhandles gusor. — Men, du faar vel svi for de engang, ban.» Og hun sukked og saa syndefuldt ned i bogen.

Helga drog sig ned i ovnskraaen; hun kunde ikke forstaa, hvad hun havde gjort for galt ikvæld da.

Per saa, ungen blev saa still af sig. Han spurgte saa blidt, han fik det til: «Ha du ete tekvælds, Helga?»

«Nei!» hvisked hun fra ovnskraaen.

Da gik Per og tog ned grødfadet fra hylden og øste i en kop melk fra melkrækken.

«No maa du gaa aa eta da,» sa han.

Det var saa rart, at faren var saa blid til hende. Hun fik det næsten ikke til at svælge. Men saa husked hun seilet i barmen, og da letned det lidt.

Moren sa, at hun fik gaa paa loftet og lægge sig ikvæld. Faren skulde ligge nede sengen nu herefter.

Helga syntes ikke om at ligge paa loftet.

Men ikvæld var det bra likevel, for saa kunde hun faa begynde paa seilet straks.

Og forresten vidste hun fra før, at saasnart der kom en knude paa traaden mellem forældrene igjen, saa vilde Sara jage faren paa loftet, saa hun selv fik slippe ned igjen.

— Hun sad længe oppe udover natten og sydde paa seilet. Det blev liksom aldrig fint nok og godt nok. Og saa maatte det gaa saa stilt, saa stilt for sig, at de ikke hørte noget nede.

Der bares som en drøm ind i hende over dette seil: Hun tyktes se en dag i vaartiningen, fjorden laa i blaa nordenbris, lofotbaadene stod ind over bugten. Og «Lynilden» kom først. Einar var høvedsmanden, og hun selv var konen hans. Hun stod — med et barn paa armen nede i fjæren — og tog imod ham.

«Godag, Helga. Kor staar de te me'n Liltmann?»

«Nei velkommen heim, Einar. Aajau, du ska sjaa, han Liltman ha vaarte stor han» — —

— Hun rulled sammen nogle tørklær, saa de ligned et barn. Saa la hun det paa brystet

Liltmann — Lillemand.

og trak fælden godt opover. Det var lillegutten hendes. Og Einar var faren . . .

IV.

Karen og Helga gik for presten.

Sent og tidligt maatte de være sammen, altid var der noget, de havde usnakket. Men hvad de tisked om, skulde ingen anden faa tæft af, og saaledes blev det, de hørte eller saa, hemmeligheder, som der skulde fares stilt med.

I vaaraannen gjorde de byttearbeide. Karen var et par dage i Sletten og arbeided, Helga ligesaa i Trøen. De stod helst et stykke foran de andre og hekted for at faa tiske for sig selv. Naar nogen af de voksne karerne bak sa noget trøisomt, gav de to hinanden albuestød og øiekast, lo og rødmed. Men hvis en kar tog efter dem, skrek de og sprang langt unda . . .

Sidste dagen, de var paa skolen, blev de indbudt hos Trang, da det var slut om kvælden.

trøisomt — morsomt.

Han var ude i kjøkkenet og snakked noget med kjærringen, som styrte for ham, han sa noget om, hvad hun skulde lage til. De to jenter sad tæt sammen nede ved døren i den lille, hyggelige stue. Det var saa rart liksom at være i gjestbetering hos skolmeistern sin.

De sad og hvisked om, hvad det egentlig var alt, som hang omkring væggene i denne stue. Over sengen hang et stort portræt af en fin frøken. Der havde vært en løvkrans om, men nu var den løsnet i enderne, saa disse hang ned. Der var ogsaa støv paa rammeglasset. Hvorfor havde ikke Trang havt kjærringen til at tørre af dette støv? Ved siden af hang fiolinen, og oppe under loftet en kunstig fugl, som svirred rundt efter en traad. Men dens ene vinge var brukket af. Et bitte lidet guldur pikked fra en grøn liden pude under det store billede.

Trang kom ind.

Han gik hen og saa ud gjennem vinduet. Saa sa han: «Ja ret nu snart blir I ikke barn længer — men voksne piger. — Aaja,» sukked han. «Det gaar saa fort at bli voksen, og . . .» Han begyndte at gaa paa gulvet. — «Og det

gaar fort at bli gammel.» Saa smilte han og standsed op foran dem. «Den, som kunde bevare barnet i sig hele tiden. For det gaar an.» Men begge jenterne saa ned. Saa lo han liksom tvungent og gik igjen. «Ja, det gaar an,» la han til.

Saa begyndte han at syne dem bøgerne, som stod i det store, polerte glasskab. De to blev nysgjerrige, de havde aldrig set saa mange bøger før, og nogle var forgyldte, sandelig var ikke nogle forgyldte. De blev ikke saa undselige længer, de begyndte at spørge. Og han svarte saa simpelt, de forstod altsammen, og hvorfor skulde de være undselige? Saa snild og gemenslig han var?

Helga dristed sig endog til at pege paa det store portræt over sengen og spørge: «Kem de e de der, Di?»

Men det fik de ikke vide, ikke navnet. «Aa det er en fra byen,» sa han. «Men, hvad blir det af dig, Sire, med kaffen?» han lukked op døren til kjøkkenet.

I det samme kom kaffen, og der var megen tillagning med brød af alt slags. Han fik sig en kop og holdt bordlag med dem.

De to jenter gik frem meget forsigtigt, saa de hverken skulde spilde paa dugen og ikke slurpe og ikke spise for meget. Og Trang sad og tænkte paa noget, saa sa han:

«Naar I blir tredive aar, saa skal i faa sande mig: Man har det aldrig saa vakkert og fint indi tankerne sine, som naar man gaar og venter paa at bli voksen. Ja det er sandt det,» henvendte han til Karen, som bøied sig bort og lo. «Kjære, hvorfor ler du da, vennen min?» Men ogsaa han maatte le, og saa lo de alle tre.

«Nei,» tænkte Trang. «Det er bedst at indstille det høitidelige.» Herregud han var jo saa vant til at moralisere i det sidste. Disse smaapiger forstod ham ikke, godt, han vilde ikke tvinge paa dem nogen visdom, ikke sværte fremtiden for dem. Han sprang op fra bordet, let som en unggut. Han kunde siden ikke forstaa, hvorfor han blev saa let med en gang. Uden at vente paa, at jenterne var færdige med kaffen, begyndte han at spille paa fiolinen. Det var noget lystigt, det var slet ikke af nogen berømt komponist, det var en naiv, uskyldig vise, en rørende kjærlighedssang, det var heller ikke saa nøie med harmonien; han sang til og

tramped med hælen, og de brune øine lo som i dans.

Jenterne glemte kaffen, de sad og gabte halvtosset, de var saa fortænkte, at de turde ikke se paa hinanden. En skolemester spille visetoner og endog trampe i gulvet med hælene. Det havde de hørt skulde være stor synd.

Han spilte en til, og en til og enda en. Saa kom han til bordet og slog i sig resten af kaffen. Og saa lo han og snakked spetakkel. Han var ikke lærer, ikke skolemester længer, men kammerat, en ung galning var han. Og de lo og gjønet alle tre, de var som gode skolekammerater.

Jenterne fik en krone hver af ham, da de gik. Han loved ogsaa at laane dem bøger, artige bøger at læse i. Naar de bare vilde komme indom til ham igjen. De maatte endelig ikke glemme at komme indom til ham.

Han stod paa dørstenen og saa efter dem, da de gik. Men saa raabte han pludselig, de skulde vente. Da han kom efter, vilde han kapspringe. For han kunde springe tilgangs, sa han, men det kunde formodentlig ikke de. Jasaa kunde de ikke det da, ærted han, da ingen svared.

«Aajau, de kjæm no an paa,» drog Helga paa det. Og saa la hun løpen over skuldren og satte paa sprang. Karen efter. Trang sidst.

Langt om længe naadde han forbi Karen, en stund efter var han indpaa Helga. Hun glytted tilbage, skrek og fløi som en pil. Men likevel fakked han hende. De sank ned paa veikanten begge to, begge pusted og lo, han holdt hende i haanden, ligetil Karen kom efter. Men heller ikke da faldt det Helga ind, at det var noget rart, at han holdt hende i haanden; det var han, som slap — —

— «Kem skoll ha sakt, han der va slik en spyon du,» sa Karen meget overmodigt, da de gik videre alene.

«Han e overhændig snild og godslig.»

«Ja du kan vel sei de'.»

Trang vandred hjem aldeles ør i hodet. Det var mange aar, siden han havde sprunget slik. Hvorfor i alverden havde han ogsaa sprunget? Det var kommet bare slik over ham, da han saa disse to ungjenterne gaa.

Det var saa øde inde i stuen nu, ingen duft af ungdom, ingen latter, intet ansigt, som kunde

rødme i barnlig renhed. Herre Gud — det var som en falmet kvist indi ham ganske uventet begyndte at sprætte paany.

Han standsed op foran sengen og saa paa billedet. Skulde han rette paa krandsen?

En stund efter tog han det ned og bar det ud.

Hvem kunde vide det — kanske kunde den visne kvist i ham ganske uventet skyde en sommer endnu.

V.

«Aassaa kvitklok, aassaa brøstnaal — aa hautørkle, aa nattrøi aa tvindt aa tvandt, aa Gammelerik veit ke de e alt. — He!» Per slog i bordet og var rød i toppen. Han var da sent om silde vorte konfirmert han og, men slik opstafering det . . .!

«Ke de sjelle dæg de der no! Og staa der og kall paa Gamlen!» bed Sara. Det der skulde hun passe paa, det.

vorte — blevet.

Saa. Hun skulde passe paa det hun, groa, hun sad der. Men kem som stræva ti det? He? Kem som maat op me pongjen? Va det hu, va det a Sara? He?

«Ha dæg ud paa flækjen, heller . . .!» Sara greb efter et haandværge. Per sendte hende to elskværdige øine og rømte slagmarken som vanligt. Men at de armed ham ud med denher massionen ja, det var han skraasikker paa.

Men Sara mente for sin del, at de havde bare et barn, og da var det ikke vært, at veikja stod merkesten. Jamen havde de saapas, at hun skulde faa gaa uskamsløst til kirke massionsdagen, Helga og ja . . .

Helga og Karen var sammen i ét og regned ud. Nu maatte de endog ligge sammen om nætterne. De bytted, som i aannerne.

Men penge blev det likevel alt for lidet af. Og stort blev ikke kjøbt af det, som de syntes, de trængte. Det hjalp lidt paa finanserne, at Helga havde en sau at sælge. Og Karen tog op potetesen sin og sendte til byen. Naar ret havde vært, skulde de ogsaa have gjort en trip til byen selv, ingen af dem havde vært der endnu. Men det vilde gaa til meget til dampskyds og

massion — konfirmation.

logi, at de heller kunde kjøbe sig en ting for de pengene da. Det fik være med byreisen, til ivaar, lofotkarerne kom hjem.

Saa slog Helga paa en dag til moren, at Karen Trøen skulde ha manschetter, og da vilde ogsaa hun ha det.

«Men — hm, de faar no vaarra maate me alt!» mente Sara, hun sad og bødte en gammel bokse og havde brillerne nederst paa næsetippen som vanligt. «Æg klara mæg den da'n æg og, fer om ikj ha slik lort. Enda trur æg ikj, du sjer naa likar ut du end . . . Krm . . .»

«Di skryte bestandi taa, kor vakker di ha vaarre Di,» satte Helga sig op. Forresten var det i gammeltiden det, og naar Karen Trøen havde manschetter, saa vilde ikke hun være merkessten — hun nei.

Sara mente, at Karen Trøen først kunde lære sig at saume serk paa sig, før hun skaped sig til som en paafugel. Ja fer herrande kunde hun saa ja.

Helga følte det som en hentydning til sig selv, blev sint og brugte mund. Og saa snipgraat hun ataat, for det, vidste hun, vilde hjælpe, var der saa sandt nogen raad.

Men Sara mente, at vilde en stor vaksen veikje jeipe for slikt, saa kunde hun bare klemme paa. Men hun maatte bare passe sig, saa hun ikke spøgte for en ulykke. Vorherre havde bøiet saa mange paafugle. Ja hun kunde bare passe sig, før det var for sent.

«Ska no vorherre bland sæg borti de der og!» brast det ud af Helga. Men det skulde hun ikke ha sagt. For straks for den anden op og langed hende om ørene med broken. «Æg ska ler dæg æg!» fræste hun. «E de ikj baade spot og skam. Ongan skoll ha bjyndt eitj før aa spotta gusore.» Helga samled hodet sit sammen og fløi paa dør, nu storhylte hun.

Men samme dag blev hun og Karen enige om, at de skulde lure sig til at ta en høne og kutte hodet af. Solgte de den til handleren, saa blev det altid nok til manschetter. Men hvem skulde ta hodet? Helga kvied sig, og Karen turde slet ikke. Men det kunde ikke glætte bare for den skyld. Petter Trøen kunde kanske gjøre det. Men saa kunde det komme op.

«Nei!» tog Helga sig sammen. «Æg vaage te æg —. Bære en hønskraat, pøh!»

Saa blev det afgjort slik.

glætte — glippe.

Det var paa høstkanten og mørkt sent om kvælden. Da Helga var sikker paa, de sov nede i stuen, listed hun sig varsomt ned. Kom helt ud. Der var ingen, som kunde høre det. Bortom fjøsnaaven stod Karen og vented; hun havde kipperøks og en utændt lygte. Det bar op paa laaven og borti staalet, hvor hønsene pleied sidde paa en tværbjelke. Lygten blev tændt, og saa kravled de sig bortover bjælken. Helga først, Karen bak med lygten. Begge maatte sidde paa skrævs og skyve sig frem efter armene.

«Sjer du dem naa, Helga?»

«Jau, no har vi dem snart.»

Hønsene smaakagled og trak sig unda paa krogede ben. Helga grep den, hun vidste var daarligst til at værpe. Det var en gul, tyk madame. Hun maatte fare lidt uvorrent med den. Men de kom langt om længe ned paa laavgulvet, og hønen var med.

Saa skulde henrettelsen foregaa paa dørstokken. Helga skalv i knærne og hjertet klapped og hamred, da hun bøied hønens hals ned. Tro om hønen døde med en gang? Eller om den maatte pines en stund? — «Sjaa her e

øksa!» sa Karen og trak sig i stilhed tilbage. Helga steg paa knæ, hønen skalv og smaasutred. Huf — end den forstod det! Hun løfted øksen, hjertet stormhamred, hele haanden, begge hænderne rysted, øksen sank igjen. Da husked hun paa manschetterne. — «Pyth. Bære e hønhau!» tvang hun sig til at tænke. Hun løfted øksen, lukked øinene, hugget faldt, saa skvat hun baklænds. Hønen satte i et skrik og tumled ud i mørket.

«Aa du store vala!» skrek Karen og slap lygten.

«Haah! Ke a e!» samled Helga sig op.

«Hu flaug!»

«Gusskjelov, æg høgg vest breiddame!»

Saa ud at lede. Men de saa intet og fandt intet. Helga gik og smaabar sig. Hun havde venstre haand fuld af fjær.

Før de vidste af noget, gik det nede i stien. Karen tog flugten. Heiga kom sig ikke unda, før farens grove stemme spurgte: «Ke farken e de fer slags spetakkel de her? E de du, Helga?»

«Ja,» kom det sønderknust. Hun tænkte da, faren laa og sov nu, hun.

vala — verden.

«Ke du fer ætte paa laaven saa seint, da veikj?» kom det halvt nysgjerrigt, han var slet ikke gal.

Da husked Helga, hvor sint og fortørnet han var paa hønerne, fordi de ødelagde saa meget korn. Hun tog sig sammen og fortalte, som det var til.

«Kji hi hi!» lo han og puffed hende over skuldren. «De va skrot, de glatt. Fer han Gammelerik ta de her hønan.» Han stod og liksom kjek paa veiret, og Helga gik ind i bislaget.

Da kom det langsomt udenfra: «De konn no vel læt sæg gjær lel og de der, om du ikj for slik atom rygjen paa ein.» Han kom efter og la til: «Kor mykje koste de der skrote?»

«Ni skjelling.»

Han grov betænkt skraaen ud af munden og tørked paa bukselaaret. «Æg ska sjaa te, om de e naa i pongjen,» sa han og famled sig ind.

«Æg trøngt de no alti te tobak og,» la han stilt til, da han kom ud igjen. «Men de faar vel vaarra me de da.» Og han vrænged den gamle skindpung i haanden og gav hende indholdet.

skrot — silde.

Da blev Helga rørt. Hun vilde levere dem tilbage. Hun mente, det fik heller være med hende; det var nu ikke saa farligt, om der ikke blev noget af det. Kofer kunde han ikke heller kjøpe tobak for dem, hun skulde gjerne gaa for ham til handleren, hun.

Men han skjøv haanden hendes bort: «Aa gaa sta aa lægg dæg no!» sa han og gik ind.

Hun blev liggende længe udover natten og tænke paa to ting: Kor overlag godsligt gemyt der var i faren — likevel. Og saa paa hønen, som kanske laa ude og pintes i nat.

Før hun sovned, sukked hun stilt til Vorherre og bad, at hønen ikke maatte lide ondt. Han fik heller straffe hende da. — Saa sovned hun endelig i milde drømme om massionsdagen.

VI.

Per stod nedenfor stuenaaven og smurte kirkestøvlerne sine. Han smaanynned og plystred afvekslende paa:

Og vil du vaarra gutten, gutten min,
fallera.
Saa veit du, æg e evig, evig din,
fallera.

Gang i mellem skjeled han op til kjøkkenvinduet, om Sara skulde høre ham. For da maatte han vel slaa om og ta fat paa: «Hvo ved, hvor nær mig er min ende» — da.

Han holdt støvlerne op mod den matte, røde høstsol, men den forslog ikke videre, derfor gned han smurningen indi læret med næverne. Han maatte skynde sig nu til Lindegaard efter øiken. Hun Helga skulde faa kjøre idag. Det var rigtig som en slags høgtid for al ihop, tyktes Per. Jenta skulde han heller ikke skjæmmes af, jenta var sandelig utrolig aparta, — det var hun.

Oppe paa loftet vimsed Helga om mellem al stasen sin. Alt i mellem var hun borti speilet og smilte til sig selv. Og saa strøk og kjæmmed hun haaret. Idag skulde disse kruserne sidde ordentlig. — Tro om hun ikke blev lidt rødere i kinderne, naar hun kom ud i vinden? Kanske hun skulde klipe sig lidt. — Fy — nei, det var synd det.

Tro om Einar kom til kirken idag? Aajo,

han kom vist til kirken. Han havde vært hos skrædderen igaar efter en ny, blaa vest, det havde Karen set. — Jamænd riksed det i skoene og. Det var da rigtig artigt. Hi, hi, javist var det da vel artigt. Skulde hun driste sig til at gaa tæt forbi Einar idag og rigtig rikse tilgangs? Hmn! — jo det lukted godt glycerinsæbe af hænderne.

Under alle disse drivende tanker kom klærne paa. Moren kom ogsaa op, hun var omflidd, for hun skulde være med til kirken.

«Æg synes, de gaar vel vitj me spæglinga no,» sa hun og blev staaende som et fremmedmenneske ved døren. «Ha du forberedt sjæla lik my som kroppen no, saa staar de ikj paa. Men . . .» hun sukked let og saa ud af vinduet.

Helga kjendte det bløde i morens tone og vidste, at det hun der sa, mente hun ikke saa meget med. Derfor holdt hun bare paa videre.

Og moren sa heller ikke mer. Kanske syntes hun ogsaa, at jenta tog sig bra ud i den brune stofkjole. Hun var høi og slank om livet, skuldrene lidt brede, men kjække. Kjolen sad godt, hun havde vist gjort sig for det denher gangen, hun Skræddermina.

gjort sig for det — omhyggeligt.

Sara sad og saa paa pigens glæde, den vistes saa godt i alle de raske sving, i hendes nynnen; øinene lo, haandlaget gik saa raskt. Sara blev blød, det gik op for hende, at det var ikke noget barn længer, som stod der og bandt hodetørklædet paa. Og før Sara vidste af det, havde hun sagt noget, hun egentlig ikke tænkte si — til Helga. Hun sa:

«Naar æg sjer paa dæg, saa mindes æg sidst gaangjen, æg sjøl sto slik og pynta mæg.»

«Da Di va brur?» sa Helga undseligt og rødmed.

«Aaja — gu'bere,» kom det iskoldt, saa Helga maatte vende sig.

«De va vel artigt aa vaarra brur?» dristed Helga sig til.

I det samme reiste moren sig, hun begyndte at hjælpe til med at faa lænkenaalen sat i stortørklædet. Lidt efter kom det, idet Sara bøied sig ned: «Aaja — hves de ha vaarre den rett brugommen, saa . . .» Dermed strøk hun ud.

Men Helga havde set, at morens øine var blanke; hun havde ikke set disse øine saa underlige blanke før.

Helga blev staaende og tænke. Nu forstod

hun, hvorfor forældrene altid sloges. Men neimænd om hun skulde gifte sig med nogen, hun ikke var glad i, nei . . .

Da hun kom ned i stuen, bar hun noget under tørklædet. — Faren sad alene ved vinduet; hesten stod tjoret udenfor, den knægged nedover mod veien, hvor kjørere alt for til kirken.

«Sjaa her!» sa Helga og rakte ham en liden pakke. Han tog den, vendte den og var forundret. «Ke de e de her!» saa han paa hende.

«Sjaa ætte!» lo Helga og vendte sig mod ovnen.

Han tulled papiret op. — «He — tobak?» I det samme saa han paa hænderne hendes. Nei, hun havde ikke manschetter.

«De der ha æg ikj veinta taa dæg!» sa han og tog sig en durabel skraa af rullen. «He — he — de her va slag ja, æg aat ikj dofta te helgja.» Hans ansigt lyste og han tygged, tygged og spytted paa ovnspanden. — «Du e fin no!» sa han og strøk hende ned over kjolen. «Pas no paa, ætt de ikj lægg sæg rokka over taaa paa sko'n.» Dermed reiste han sig, fand

frem gammeltophuen, tulled rullen ind i den og stak det ned i senghalmen.

Sara kom saa ind med vaskevand. I dag vasked hun Per i ansigtet og kjæmmet haaret hans, fandt frem nyvesten og knytted silketørklædet paa ham. Imens stod han og saa godlynt paa hende og holdt vesten ud som vinger. Da hun var færdig tog han omkring hende og gjorde tut som til kys.

«Aa gaa væk med flase det!» sa hun, men smilte. Det var første gang, Helga saa noget sligt af forældrene.

En let taagedis laa over grænden. Men oppe i aaserne brød solen igjennem og la røde baand over kammene. Akrene stod gule, haaen grøn og fed. Kjørene gik i tjor, nogle løfted dovent paa hodet og saa paa kirkefolket, enkelte sutred, naar de kjendte nogen.

Fra alle huse kom folk, i flokke og enkeltvis, gamle folk, som ikke havde vært i kirken paa aar og dag, de maatte nu ivei for «aa hør paa ongdommen.» Gamle krogede kaller med lang stav, huen bakover eller den bredbremmede hat nedover ørene, trøien under armen og brille-

huset og messingtobaksdaasen stikkende op af vestelommen. Gamle kjærringer med sorte pandetørklær og hvidt haar stikkende frem, trippende og ruggende, med hænderne folded over salmebogen og det sammenlagte lommetørklæde.

Yngre ind i mellem; de yngre koner med barn ved haanden, enkelte kunde ogsaa bære en liden pige eller gut stykkevis. Karerne helst to og to sammen, snakkende høitidelig lavt om veiret og avlingen, aktende sig for at ta paa helgeklærne med de tjærede næver, som ikke var saa liketil at faa rene . . .

Aajau det var vel artigt at faa kjøre, tyktes Helga. At faa folk til at gaa ud paa veikanten og akte sig for hjulet, — slik som hun saa ofte maatte.

Det var bare galt, at det ikke var længer vei.

Per syntes ogsaa, han var mann idag. Han stod bakpaa med tømmerne stramt mellem hoderne paa kvindfolkene. «Hyp — vil du bære gaa!» Han maatte kjøre lidt fort forbi folk. For jamend kunde de ha sig af veien; han maatte saa, han og.

«Du kjøre fer snaaft!» sa Sara.

«Aa de ska æg pas. Hyp — haai!» Hesten langed ud, og Per jaged paa.

«Nei ein faar ta vætte, den som har de!» greb hun over tømmerne og ptroet.

«Vil du slæp tauman! Ke de e ferslag paa dæg? Slæp, det haan! Slæppe du ikj —!» gneldred Per og slog hendes haand med tømløkken.

«Ja saa faar du bær dæg aat som et vakse meniskj!»

Han murred, men kjørte langsommere. Helga sad og lo.

Mellem kirkebakken og udhusene paa Lindegaard gik folk frem og tilbake, ungdommen helst i flokke, jenterne i rad først, karerne efter. Ved hjørnet af den store, gulmalte fjøsbygning stod de faste spetakkelmakere og flæbed og slængte vittigheder og skarvord til de andre, mest efter jenterne.

Midt igjennem mængden kjørte saa en kjærre eller gig, hestene knægged, hjulene dured. Somme gange kom ti tolv blakke, sorte, brune og røde heste i rad. De blev afklædt og bundet rundt fjøsvæggene, nogle udvalgte fik plads

snaaft — hurtigt.

i stalden. Kvindfolkene, som var steget ud, løste ned yderstakkene og ordned lidt forresten med klærne. Siden kom karerne og fik hjælp med at sope af sig hestehaar.

— Inde i kirken holdt klokkeren paa at ordne konfirmanterne efter alfabetet. En gut, som hed Aage, fik staa fremst, skjønt mange paastod, at han ikke kunde Fadervor.

Efter ordningen fik de sætte sig i stolene, klokkeren forsvandt oppe i koret, og der blev stilt i kirken. Bare de, som havde lommetørklær for første gang, hørtes harke og skrubbe paa næsen. De med vadmelsklær havde gjerne gule eller røde tørklær med blomster og billeder i. De med düffelstrøier hvide og strøgne, det var storbondesønner fra blankbygden.

Saa ringed klokkerne, og folk strømmed ind, alle varsomt, langsomt, karerne med vandkjæmmet haar og haarveiten paa venstre side; de satte sig til høire, kvindfolkene paa venstre side af gangen. En stund harking og hosten og skubben. Alle skulde komme til sin stol. Storbøndernes laa forrest, de for husmændene under Lindegaard bakerst, under galleriet.

Med et blev det stilt.

Ti nede ved døren saaes et snehvidt, krøllet hode og et par guldbriller. Det var gamle Brandt, som kom langsomt og blødt glidende opover, seende venligt til begge sider. Men mange, som dette blik traf, krøb sammen og tænkte paa gjæld og pligt.

Efter fulgte de to frøkner og unge Samuel. De samledes i familiestolen, der hang som et fuglebur høit oppe paa væggen; den var udskaaret med mange forsiringer og underlige figurer af folk lige fra middelalderen og opover gjennem tiderne.

Da presten havde talt i kordøren, begyndte han at eksaminere. Helga stod og skalv. Hun vidste, Einar Lyng sad oppe i lemmen, han havde set paa hende, hun paa ham, hun kjendte sig rød. Og hvad skulde hun gjøre med disse krøllerne, som ikke vilde være folk paa nogen sæt og vis. Nei, de kom ned i panden. Ikke kunde hun staa og hamsere sig heller — paa kirkegulvet.

Og saa presten. Nu kom han snart til hende.

Hun saa sig ræd om, der var mange, som saa paa hende. Hun mødte ogsaa Trangs blik,

det var saa venligt, han smilte til hende. Under dette smil og blik kjendte hun sig rolig, det gav hende magt liksom. Hun svared presten aldeles ret, han nikked med det sølvgraa hode og gled langsomt videre langs rækken.

Og Trang sad fremdeles og saa paa Helga Sletten.

Den røde høstsol faldt skraa ned fra de høie vinduer, over menigheden, over Helga, som hun stod der med dagens høitid over sig. Hun var voksen kvinde, hendes bryst høit, halsen tyk og hvid. Ansigtet havde en frisk rødme, næsen lidt kraftig ved roden og lige, den havde nogle svage fregner oventil. Øinene mørke med stærke bryn, der gjorde, at blikket liksom lo gjennem alvor.

Munden kanske lidt stor. Men naar hun smilte lidt, mødte man en lystig rad af stærke, hvide tænder. Om tre aar vil hun være atten, tænkte Trang. Og han bøied sig bak en anden, saa hun ikke skulde bli forlegen over, at han saa slik paa hende.

Udenfor kirken gik han hen, tog hende i haand og gratulerte. Hun var undselig og saa helst bort. Men hun smilte hele tiden. Saa

maatte hun følge moren, og Trang skyndte sig hjemover . . . Om tre aar vilde hun være atten . . .

Saa kjørte igjen kjærrer og gigge frem. Hestene knægged og sled i tømmerne, nogle vilde hjem, hingstene vilde til hopperne, steiled og satte mulen i brystet, saa karerne maatte ta spændtag for at holde dem.

Saa kom kvindfolkene skyndsomt, og farvel blev sagt. Yderstakkene blev brættet op igjen, saa de hvide, røde og gule understakker saaes. Kom de sig saa opi, karerne steg bakpaa, og afsted dured det bortover og indover og udover veiene.

Sara var gaat i forveien, saa maden var færdig, da Per og Helga kom hjem. Hesten blev igjen tjoret saa længe.

De satte sig til bords. Der var kogt kjød og en liden fleskebite til hver, skiftet paa et brødstykke. I det store grovkrusfad med kjødgryn flød et smørøie, som man først stak potetes ned i. Kjødet skares paa et fladbrødstykke, lagdes saa bid for bid sammen med en potetesskive paa en «brødmulu,» der bræktes af, saa

der kom lidt paa hver side. Naar «bættan» var spist, slikkedes fingrene og nye bætter lavdes.

Per blev gjerne sved, naar han spiste. Nu perled draaberne frem paa den brune pande, trilled nedover kinderne og næsen, endel samled sig ude paa næsetippen. Vandt han ikke at tørre den bort med ærmet i tide, hendte det, at draaben forsvandt i suppeskeen.

Naar kjødet var afskaaret, gnaved Per benene, hvorved fedt lagde sig udover munden og hagen og glindsed i skjægstubberne. Han spiste ogsaa fedtbrødet til de to andre, mens disse sad og stanged tænderne med neglene.

De læste lavt med hænderne folded over bordkanten; men i det samme de løfted hodet, slutted Sara høit og inderligt: «Jesu faderskjelov og tak fer maten!»

Per tørked fingrene paa buksen og begyndte at karve tobak paa støvleknækten. Kvindfolkene hjalp hinanden med at bære af bordet og vaske op . . .

— En times tid senere sad Per og Sara alene i stuen. Helga var gaat borti Trøen, hvor en del ungdom var samlet, de holdt netop paa at springe enkemand nedenfor husene.

Sara la brillerne sammen over den lukkede postille og saa bortover til Trøen. Saa sa hun ligegyldigt: «Hu svara ret bra fer sæg edag, hu Helga.»

«Ja,» gjæsped Per og trommed med fingrene i vindueskarmen.

«Bære vi konn faa gleé taa a,» henkasted Sara stilt.

«Kja — de konn no gjær horje fer mæg,» kom det tvært fra den anden, han spytted bort til ovnspanden.

Sara saa paa ham baade forlegen og sørgmodigt. «Kan ikj du vaarra rettelig du og no!» bad hun. «Æg e sekker paa, hu ligg lik tongt paa dæg som paa mæg. — Vi har no ikj fleir.»

En liden pause. Per smaaplystred betænkt. «Ja hu e fergæli grom aat mæg,» sa han. Og saa rysted han paa hodet og saa op med blanke øine.

De taug en lang stund, begge sad og tænkte noget og følte noget. Saa tog Per paa at godsnakke.

Han havde tænkt, at blev der lidt fortjeneste til vinters, saa fik de vel se til at faa flyttet

horje — det samme.

fjøset bortpaa bakken næste aar. Stuen fik vel staa et aar længer. Det blev lang fjøsvei, det blev det, men han fik vel hjælpe til, saa godt han kunde, naar det var uveir, og han forresten var hjemme. Disse raadne husene saa han ingen raad for længer, og de stod jo i en hynde af jorden.

«Ja,» mente Sara. «Men va de ikj bedst aa sjaa ti de, — ein konn — no kanskje faa hjaalp en gaang.»

Per saa op og forstod hende. «Meine du de?» sa han.

«Ja.»

Men Per vilde helst ha faat til det der alene. Det skulde være færdigt — naar hjaalpen kom. Naar de saa ikke blev gotte sig noget mere, saa havde ingen noget at regne paa. — For de eied husene. Helga kunde dø, og der kunde komme vildfremmede. — Nei, han, — han . . . havde tænkt det slik, ja.

«Ja, du har kanskje ret!» indrømmed Sara. «Forresten e de no høgt op og langt fram endno — hu Helga e no bære ongen.»

«Ja de har du ret ti, — de e a!» reiste Per sig.

gotte — istand til mer.

I det samme kom Kristen Myren. Han gik i blaa nattrøiærmer, opknapped vest og tøfler.

«Goddagen,» hilste han, før han kom indom dørstokken.

«Goddagen!» hilste begge igjen. «E du ut e noravinja?» la Per spøkende til. «Indpaa aa sjaat og faa sett!»

«Aa æg faar vel set!» seg Kristen ned paa bænkenden, han fandt sig en granflis i gulvet og begyndte at fingre med mellem knærne.

Sara kom straks efter ind med kaffe.

«Du drek vel en draappa du og, Kresten!» bød hun. «Men han e vest ikj frak, men du faar eta ataat.» Hun strøk af en kniv paa stakken til ham.

«Nei vøl ikj mæg naa,» indvendte Kristen. «Æg fer no slik aa rek lel æg.»

«Aa gaa bære no.»

«Ja men de bli da fergæli de her!» strøk han huen af, pudsed luggen over til høire og kom sig forsigtig bort til bordet.

Han kjendte liksom ikke igjen sig paa Sletten idag. «Hu Sara e no vel feig retno!» tænkte han.

noravinja — nordenvinden.

VII.

Søndagskvæld et par maaneder senere.

Kold blank luft; haaen stod med dug, der glinsed i maaneskinnet. Stilt over alt; bare en enkelt gaaende nu og da langs den frosne vei.

Ved skolestuen hørtes med et støi; det var ungdommen, der kom ud; der havde været sangøvelse. Trang havde dannet et kor, en liden samling af den udgaaede skoleungdom, som han likte bedst. Karen og Helga var med.

Ikvæld havde han tilslut holdt en liden tale til dem om Bjørnson. En artig tale, de havde aldrig hørt slikt, de gik og snakked i munden paa hinanden og kaptes om at komme ihu.

Kem var egentlig denne Bjørnson?

«Han ska vaarra præst!» vidste Petter Trøen. Han havde vist læst det i en gammel avis, trodde han.

«Aa va de lekt sæg,» paastod Einar Lyngvold. «Nei æg trur, han e prokerater æg, ja de e'n!»

«Haurt du ikj, han Traang sa'n va dektar!» kom det fra Knut Langli.

artig — morsom, interessant.

«Aajau saa mæinn! Men de e bære kveilsutuarbe de, kar. — Trur du, vakse folk kan sete og sæt ehop fertælenga og dektament al da'n!»

«De e vest godt hau paa den fyr'n!» la Helga ind nede i bakken.

«Jøs bevare os,» skyndte Einar sig. «De e de bæst haue e heile lanne.»

Der var nogle fra indbygden, som rodde. Karen og Helga skulde være med disse, de skulde til posthuset med brev. Nede ved støen kom ogsaa Einar Lyngvold og Petter Trøen til og fik være med paa baaden.

Oppe i vinduet stod Trang og saa nedover. Baaden gled ud paa vandet, stemmerne fra den unge, glade flok bredte sig ud i stilheden. Sommervatnet laa med skygger langs landet rundt, men længer bortpaa la maanen et blankt sølvskjær, hvori baaden drog en mørk, skjælvende fure. Lange, bløde bølger ringed sig ud til siderne og sank langsomt døende ned i den stille flade.

Trang kunde skjeldne én stemme ud fra de andre. Og da han ikke kunde høre den længer, lukked han vinduet og tog fiolinen frem.

Han vilde prøve at spille denne stemme . . .

kveilsutu — kvæld, efter lampen er tændt.

Ombord i baaden snakked de om Trang.

«Han skoll ha vaarre ferlaava,» sa sønnen til klokkeren, han sad bak og styrte med en aare. «Men saa gjor a nar taa'n, og sea vart'n leksom tomsat.»

«Ja de her kvindfolka skol'n aller befatt sæg me,» jøned Petter Trøen. «De e bære fanteri og bedrag og hasselereng, — ikjnaa retskaffant. Pøh — lokt ikj paa krut, sa ræven!»

«Nei du og lel!» kom det i kor fra jenterne. «Eind stakkallan da — haah, nei, du store veies . . .»

«Dæfer skæ no bli tauskjærreng og æg!» la Karen til, hun sad i bred med Anna, Klokkeranna kaldet.

«Aa æg me,» samstemte næsten alle.

«Sett stil me dok, saa ikj baaten kantre!» snerred Klokkernils. «Ferresten bli di no vel ikj ferført taa friara heller,» la han til.

«De veit da ikj du naa om!» blæste Klokkaranna, hun var over tyve.

«Æg skjønne mæg de no te!»

«Tosk der du sett!» la hun til.

Saa blev der en stund stilt, bare aareplaskene dukked op i stilheden.

stakkall — ungkar.

De kunde nu se handlerens store, hvide stue, der speiled sig i vatnet, mens lyset fra vinduerne skar i striber langt bortover.

Over Lindegaardsskogen til venstre, stor og mørk som den stod der, skimtedes fjorden som en sølvgraa stribe. Paa den anden side de blaalige fjelde med sne paa tinderne, bak disse kom den dybblaa himmel stigende, ren, klar, stjernelys, med nogle tynde striber af levende nordlys over lierne i øst.

«No maa di søng lite, veikja!» bad Petter Trøen og blinked gemytlig til Helga.

«Vi kan ikj,» sa flere.

«Jau vi søng tauskjærringvisa, vi som aller bli gift,» puffed Helga Karen i siden.

Men alle de andre jenter vilde heller ikke bli gift, og derfor sang hele flokken, mens gutterne nu og da tog ind i en slutningsstrofe med bas. Det var rene, sterke stemmer, sangen la sig som i fine bølger udover vandet, oppe paa veiene blev folk staaende og lytte.

Hørte jeg ei dine fjed
varsomt i nattens fred
pusle derude?
Nei, det blev stilt igjen —
et vindpust, som døde hen.

Jeg venter, til natten er omme,
paa dig, som vel engang maa komme.

Tro du, at natten er lang,
drømmetung af min trang,
søvnløs af tanker.
Nu er jeg tredve aar,
nætter og dage gaar.
Jeg venter til aaret er omme,
og en gang saa maa du vel komme.

Aarene gaar sine fjed,
hundrede nætters fred
brydes af længsler.
Nu er hun graa af haar,
tror hun ham endnu faar.
Hun venter, til livet er omme
paa ham, som vist aldrig vil komme.

De var nu fremme ved handleren, de fra Lindegaardspladsene steg ud. Da Helga skulde hoppe af, tog Klokkernils hende om livet og vilde løfte hende. Men hun gav ham et puf: «Aa gaa væk me dæg!» sa hun og hopped som en skjære bortover stenene. Men jenterne i baaden lo, de satte tommelfingeren paa næsen og sa: «P—a—s.» Og saa storskratted de igjen, mens de rodde videre.

De fire paa land blev staaende og se efter baaden. Den gled ud af maanespillet og ind i

den sorte skygge fra lien, der gik skogklædt lige ned i vandet. Saa begyndte sangen igjen, lette plask fra aarerne slog ind i, Klokkerannas stemme var tynd og laa lidt over de øvrige. Nils skyved under med sin tykke bas. Men sangen var en, Trang havde lært dem. Den lød:

Hvor herligt dog at være ung,
at føle ild i blodet strømme,
en fest af rosenrøde drømme.
En stadig vækst ind i dig selv,
som bruser frem lig gylden elv.
Et troens skud mod lys og fred,
omslynget af din kjærlighed.

Den dag du sprang af slægten ud
og kjendte livets første varme
omslutte dig ved moders arme.
Du blev en folkets morgenrød,
der tændte nye haab i glød.
Et fædrelandets fremtids-bud,
forjættelse fra livets gud.

Ja det er skjønt at være ung,
det er en bøn i tidens virke,
en julesang i slægtens kirke.
Det er de nye tankers vaar,
hvis løv om fædres pande staar.
Den glade længsels undermagt,
der rider frem i brudedragt.

Paa hjemveien begyndte gutterne at skryde af, at de skulde paa Lofoten i vinter. Einar skulde være «sjølfeskar», han holdt alt paa at binde sig garn. Petter skulde reise som lauskar og være med nordlændinger.

«Du sjølfeskar!» skjæmted Helga og saa fult paa Einar. «De e no mangt, som e sjølfeskar og ja!»

«Her e gut, som ska vis dem nytt, her!» knytted han næverne og gjorde et kast. «Jøss kor æg ska drek aa tur me noraferveikjan, — og slaass, og . . .»

«De maa du ikj gjær, naar æg e e nærheita,« formaned Petter og tog ham i kraven. «Fer da veit du, de vanke — pryl . . .»

«Nei dækeln han ret . . .!»

Saa begyndte de to at rives og ta slængtag, mens jenterne stod og saa paa og lo.

— Men Helga gik og var arg. At Karen og Petter skulde være her, — end om Einar og hun kunde ha vært alene. Hvordan skulde hun faa det til? — Men han brød sig vist ikke det slag om hende — heller. Han var vist sint paa hende. Trodde kanske, det var hendes skyld, at folk ærged ham for hende . . .

sjølfeskar — en, som eier del i bruget.

— Inde ved grindléet til Sletten sa de farvel. Petter og Karen gik hjem. Einar rakled udover veien. Han gik, gik, nei han vendte ikke om. Helga stod, gik, vented med bankende hjerte. Oppe ved naaven saa hun tilbage for sidste gang. — Da sprang han over gjærdet og kom. — Hun smilte, og gjemte sig bak naaven. — Han maatte ikke forstaa noget . . .

«E de du, som vart afraad!» sa hun, da han kom smettende forbi.

«Ja. — Æg tænkt mæg aat veikjan ekvæll. Men . . .» Han skygged over øinene og saa besindigt mod skybakken i nord.

«Ja du maa da gaa da!» kom det tørt fra Helga, hun steg længer bak fjøsnaaven for at være skjult, om nogen af forældrene skulde komme.

«De e vest ingjen, æg faar vaarra hos!»

«Pøh, de meine du vest ikj —.» Hun var sikker paa, han stod der og bare var Vigtigper.

Om lidt kom han nærmere, tog hende i haanden og trak hende ind til sig.

«E du gælin!» stred hun imod.

«Hysch! — kom hid!» Han gik mod laavebroen og drog hende med. Hun skalv, skalv,

— det var saa rart — likevel. Hun glemte næsten at være glad.

Han støtted hende mod stenmuren og tog omkring hende. Hun stred svagt imod med hænderne, og da hun kjendte hans varme aande, bøied hun hodet ned. Huf nei, han fik ikke, han fik ikke kysse hende — nu nei. Hun tog for munden hans og skyndte sig at si:

«Du ska vel skriv bræv e vinter aat veikjan.»

«Aaja — æg ha no laava saa mang'» mumled det i haanden hendes.

«Du!» spotted hun igjen.

«Ja, men fer de kan no du faa eitj.»

«Du maa ikj gløm taa de da.»

«Aanei — mnh —.» Jamend fik han det ikke til lel, fanten. Men nu sled hun sig løs. «Æg maa ind,» sa hun. «Dem ha alt lagt sæg.»

«Æg vil vaarra me,» kom han efter.

«E du rusk! Nei de faar du ikj.»

Men han kom likevel. «Æg kann gaa saa omanerligt stilt,» hvisked han. Men hun turde ikke, nei hun turde for al ting ikke. De kunde faa høre det. Hun lukked op døren til kjøkkensvalen og satte en fod indenfor, han stod tæt

op til hende, og før hun viste af det, smat han forbi og ind i kjøkkenet.

«Einar da!» hun var rædd, saa mælet skalv.

«Kom no, Helga. Æg veit ikj veien æg.» Han kom og tog haanden hendes og trak hende med. — Tro om de sov tungt inde i stuen? Hvis ikke — ja hvis ikke . . . «aa du ramle lel!» hvisked hun.

Det bar langsomt, langsomt op trappen, han foran, famlende med haanden for sig. Hun hørte efter den mindste lyd inde i stuen, moren snorked, klokken tikked, tikked, alt stilt.

Og de gik, trin for trin med næsten umerkelige steg.

De var næsten oppe, bare et par steg igjen. «Gudskjelok no gaar de lel!» tænkte Helga. I det samme skulde Einar støtte for sig med haanden længer op, han kom til at ta borti en hylde, hvor der stod kopper; traf saa kanten af en skaal, som vipped over, han hug efter den, men klask og pladask i gulvet med den, saa det sang i hele huset . . .

«Aa fan gale ke de va!»

«Ja tænkt æg de ikj!» stønned Helga

og hopped ned i gulvet. Einar skyndsomt efter.

Saa ramled det inde i stuen.

«Pak dæg ut!» skjøv Helga til Einar. «Skynd dæg!» Og han tumled ud.

I det samme gik kjøkkendøren op, og Per stod der i skjorten.

«Ke de e fer slags sjau og spetakkel de her?» snerred han.

«Aa æg ferstaar ikj, æt dem ska sætt koppa opi hylla æg. No gjek de e skaal e gryna. Kem som kan løft de e mørkre.»

«Æg syntes, de for naan utgjaannaam døra æg,» kjek han mistænkeligt paa hende.

«De va a Karen de!»

«Saa — va de de, — aaja, æg konn skjønn, de va hu ja!» lukked han døren igjen.

— Da hun kom op i loftvinduet, saa hun Einar fare som en pil indover veien. Han var vel bra forskræmt nu. Jamend maatte hun le — likevel. Nu var hun sikker paa, at han ... ikke var sint paa hende ...

— Alle lys var slukt i grænden; stilt, ikke en lyd nogen steds. Maanen bredte sit sølv udover de duggede jorder, husene la skygger,

løft — lugte.

fjorden laa med sitrende, blanke striber hist og her over den dunkle flade.

Men i vest stod de snedækte fjeldtoppe i kobberrød brand.

«Stakkars gutten min!» tænkte hun og smøg i seng.

Hun blev liggende og strække sig saa lang, saa lang i sengen. Hun tænkte paa noget, som aldrig kan siges. Det var som kroppen laa og smaaskalv paa underfælden.

— Tro, hvem hun drømte om inat?

VIII.

Over jul aaret efter.

Nede ved nøsterne var der liv og lystighed ikvæld. Næsten alt, som kravle kunde, var samlet for at være med at sætte ud lofotbaadene, som laa færdige til reisen.

Karerne vabbed omkring i sjøstøvler, busserul, sydvest og store, hvide bladvanter; de yngste, som skulde ivei for første gang, havde

brettet sjøstøvlerne helt op og strammet sydvest-snoren under hagen. Men hver havde sit at ta vare paa, for nu skulde der gasteres med lofot-kosten, sirupsølet og kanske en skvæt brændevin med.

Flere og flere kom, gravende sig gjennem de smale snestier. Unge koner med smaa barn, indtullet i farens helgeklær, saa de tog sig ud som uldpanker, gamle kjærringer, som frøs og hostede, men som likevel maatte ha sig ud denne gangen. Gamle kaller, som havde faret i «den tia», og som nu liksom var lagt op som gamle baade. Der var ogsaa mange unge jenter, de stod i førstningen sammenstuvet oppe ved nøstdørene, — til karerne kom og drog dem ned til baadene og ind i løftingerne.

Men ogsaa folk fra blankbygden var der, slige, som skaffed melk og smør til karerne. Deres heste stod bundet ved nøstvæggene, de frøs og sparkede i sneen, seende tilbage med utaalmodig humren, om kallene ikke skulde komme snart.

Men disse sad og havde det godt inde i løftingerne, man laa eller sad paa briksen, mens lefsen, ølbollen og aquavitglasset gik rundt.

Landevinden strøk lystige sneflokke foran sig nedover de jevne, hvide marker, suste i master og taugverk og ylte i fløiene øverst paa toppene. Røg og gnister steg op fra løftingernes malmrøre, og vinden feied det i brede lag bortover den mørke fjord.

Og lystigheden øged. Kjærringerne, som bare havde drukket et halvt glas, var vaade i øinene og talte om Guds velsignelse til reisen. Gamle, oplagte gubber sad med tømte glas og lefsebiten mellem fingrene, de fortalte om alt det, de havde været borti og raaket og røynt «den tia». Og det var merkeligt, hvor de husked alt, sandelig, naar de tænkte efter, saa . . .

Ude kløv ungerne om og agerte kapseiling mellem «Brita», «Søblomsten», «Lynilden» og «Sjøbeiste»; jenterne smøg om med karerne og tinged paa lofotbrev. Nu og da blev der sunget en visestump.

Helga Sletten og Karen Trøen sad inde i løftingen paa «Lynilden»; laget kaldtes «Trøalagje», fordi Martin Trøen, far til Karen, var høvedsmand. Per og Kristen, Karl Bækken og Einar Lyngvold hørte ogsaa til her, den sjette var en leiekar fra dalen.

En briks af fjæle, og med et par hodepuder og skindfælder i, rak næsten helt frem til døren, som bare var et firkantet hul til at krybe indigjennem. Nede i den trange gang stod en rødrusten kogeovn, der var rund som en kurv. Det brandt lystig i den nu. En gryde stod paa, som fyldtes regelmæssig, naar den var tømt; det var sirupøl, som varmedes.

Kvindfolkene sad eller laa paa albuen bortpaa briksen, karene sad foran paa kanten eller stod og stødte sig borti væggen. Kristen Myren holdt paa at skjænke, og for hver gang han havde fyldt glasset, suped han et gran af det for «at drikke folk til».

Saa mange havde han nu drukket til, at han selv var saa'n lite gran «godt-peisa», det samme var Per, som forresten havde ord for ikke at taale noget.

«Krm!» harked Kristen og gav flasken til Einar Lyngvold. «De tek paa en gammel krop aa ska bløit saa mang' strupa!» Og han gren langt med mund og øine. — «Huf, hu va sur, sa ræven, da'n aat rognbér?» — Der stod en lang dampsky ud af munden paa ham, mens han pustende krøb ind paa briksen.

«Di forsmaar vel ikj en dram hos mæg heill!» sa Einar slik, som han vidste det skulde siges.

«Velkommen og tilløk me føst tur'n!» tog Per glasset og skalv lidt paa haanden. Han stak drammen ud i en tørn. «Kah—r prrp—kei!» nøs han. «Tak fer skjænken.»

Aa det skulde nu ha vært lidt skjænkbrød, klaged Einar. Men den handleren var saa foll-tjilt med lofotkara, at det var ikke raad for slikt.

«Snak, snak — ikj om potetes aa ludfesk medt i aanna, gut. — Nei, hu Helga tek vel en dram utan naa'n ba'nmat, hu og, trur æg,» kom det tørt fra Kristen, som netop drak.

Helga laa paa fælden, hun tog glasset forbi Kristens ryg, smagte saa vidt paa det, for i rangstrupe og sa tak.

«Drek ut, vet æg!» skjøv Einar glasset tilbake.

«Nei tak, æg ska ikj ha naa meir.»

«Aa du bli ikj klen taa de der. De e Lys-holms nr. 1.»

Saa smakte hun bite lite gran til.

«Nei drek tu, hørre du!»

folltjilt — optaget.

«Æg fermaar de ikj,» rysted hun paa hodet.

«Er de vakse taus, som ikj klare en dram brændvin,» skjøv Per til.

Saa tog hun sig sammen og tømte glasset.

«De va ret!» blinked Einar og smaalo.

Hun lo igjen, hendes øine løb i vand, og kinderne blussed. «Æg kjænne de alt ni stortaaa,» sa hun.

Saa tog Kristen i, mens han møisommelig tændte snadden med talglyset: «Du skoll ha vaarre me, Einar, da æg aa'n Per va me Jo-Persa lagje — de kann vel vaarra en tolv tretten aar sea no. Aa dykade, gut, han Jo-Persa var kar, som konn sægell de. Æg ferglømme aller den sist lofotreisa, æg fôr me'n. Vi la te ut fraa Balsta e kul bækkanes svart natt. Bles jor'n som paa domda'n og kalt va de, saa nassen brann mæst op. Vi, som va me heisjen, sto akorat som pond en foss, — slik vælta sjø'n ind. Men trur du, han snudd om? Nei gu nei gjor han ikj.» . .

«Aa bannas igjen,» snerred Anne, hun sad borte ved ovnen og rørte i ølet.

«Hysch, læt'n fertæl no!» smaaklukked Per.

«Ja de gjek paa slik til maarras,» tændte

heisjen — halsen.

Kristen snadden igjen. «Men da vi va komme ind te Hennengsvær, saa skoll di ha sjet paa maliser, folk. Han — he, he, he, æg maa no bætterde flir lel . . .!

«Kji, hi, hi, ho, ho, ho!» storlo Per ogsaa. «Fertæl!» la han til.

Kristen samled sig og fortsatte: «Ja saa — enten di trur de eller ikj, saa sto Jo-Persa'n frosse fast alt opi sula; sjø'n ha'n ikj magta aust ut, og saa ha'n frosse.

«Kom og hjaalp mæg op!» skreik'n. «Æg trur føten min ha sokje ni helvete.» — Vi hill vest paa e tim' og høgg is, fer vi fik'n laus.»

«Men han Jo-Persa va lik go han,» klukked Per.

«Ho — ja, han stak føten ni sjø'n, te dem skaut is, og saa bytta'n hossa og drak sæg peisa kanon atpaa.»

«Kji, hi, hi! Vi fik no en skvæt vi og,» skjød Per til og slængte skraaen ned i gangen.

Saa skjænked Einar en omgang til.

Og saa kom Per med sin historie. Han og Kristen var sammen paa sildefisket, det var straks før jul og kalt og ufysligt. Saa skulde de bytte skjorte en kvæld. De spekelerte en

stund, hvor det skulde ske hen, men saa gik Per frem i skotten og ranged af, Kristen efter. Varmt var det synd og sige, det var. Men da de var færdige, tog Per og dængte op Kristen. Kunde ikke Kristen huske det?

«Jau, men va de ikj æg, som dængt dæg?» tænkte Kristen efter.

«Sjaa her e en dram,» skyndte Per sig. «Jau, kanskje de va saa, som du sei.»

Saa lo de alle sammen.

«Men sea paa kvælden les æg kvældsbønna tu Kjingo, og du Krest'n saang: Herre jeg har handlet ilde. Saa vi ha gusor fer os den tia og. Han Krest'n va en heil meister te aa søng.»

«Du store veies, sei æg!» rysted Anne Myren paa hodet. Var ikke det der gudsbespottelse, saa . . .

«He?» sa Kristen bortil hende og rakte haanden ud efter et nyt glas fra Einar. «Trur du, æg lyg, kjærring? He?»

«Aa æg bryr mæg ikj om jaale det,» snerped Anne og kasted en torv indi ovnen. Hun vidste, det var ingen raad med kallen nu.

«Ja han Kjingo e go han,» henvendte han

til Per, da glasset var stukket ud. «De her nymotes salman e ikj var e skraa blatobak emot Kjingo. Aa eind de her mækringja me tonan, nytonan. He —! Gaa aat kjerka no og søng e krestelig salm', saa trøng du rang taa baade koft og skjort, ska du klar all pipingja me groft og fint.»

«De har du saameinn ræt ti,» besegled Per.

«Ja saa hond'n smeise, sei æg de, om baade klokkar og prest sto her. De e bære hopping og sprengfallera og sjuraskrik de. Ein konn lik godt gala som en hane som aa søng gu's røst. Denher ny klokkarn'n e no betterde vær end . . .»

«Ikj aa bannas da, hørre du!» puffed Anne til ham, hun kunde ikke dy sig likevel hun.

«Ke, no kjærring!» dubbed Kristen og famled med haanden omkring hende. Saa maatte hun op paa fanget hans, skjønt hun sparked imod. «Hei kjærringa mi!» sang han og begyndte at bevæge knærne i takt.

Og mens de andre fniste, og Anne i førstningen arbeided for komme sig løs, sang han, dubbende med hodet og med tyk famlende stemme:

Jeg er en freskan lofotkar
tra ral li ra.
Og tyve piger mindst jeg har,
tra ral li ra.

Og naar jeg drar paa salten vei,
tra ral li ra.
Da græder pigerne for mig,
tra ral li ra.

Og naar jeg kommer frem der nord,
tra ral li ra.
Da kommer piger smaa ombord,
tra ral li ra.

Og engang jeg forlaaver mig,
tra ral li ra.
Hvis ei jeg dør paa salten vei,
tra ral li ra.

Den sidste tone drog han ud forfærdelig langt. Men alle sad nu stille. Anne snød næsen med fingrene, tørked paa stakken og gned øinene. «Aa ja,» sa hun. «Vorherre veit, om ein sjer kvarander egjen naameir.»

Einar havde tyet sig ind til Helga, de sad inde i mørket bag Kristen og Anne. Hun holdt sin skulder mod hans, og han armen bak hendes ryg.

«Du maa no svara paa bræva min,» kviskred han borti øret hendes.

«Ja, de kann du da vel skjøn.» Hun saa

stilt frem. «Bære du ikj fer naales,» la hun til og saa paa ham.

«Pøh — nei da!»

Hun sad og holdt hans haand i fanget, den var saa haard og varm, hun strøk den med sin lille, myge.

Det lille talglys holdt paa at brænde ud, mange øine hvilte tankefuldt paa det, ingen sa noget længer. Karl Bækken sad og sov inde paa fælden, med hodet i fanget paa kjærringen sin, hun Kirste. Martin Trøen kom krabbende ind og snakked noget om veiret, han letned op nordi efter hvert, det blev sikkert stadig landvind. Ingen svarte ham; saa slog han sig ned ved ovnen.

Anne Myren sad fremdeles i fanget hans Kristen. Kallen var lidt tung, hodet dubbet, dubbet, øinene seg igjen, han aabned dem og slog hodet op, atter seg det ned. Der hørtes ikke en lyd, uden aandedragene og en kremten nu og da.

Ti i den lille flok var det, som ordene intet havde at tolke længer; men de fleste tænkte noget og følte noget. De skulde skilles, karerne ud paa den lange, møisomme lofotreise, denne

sælsomme fart, der leker med menneskeliv og menneskelykke. Kanske skulde alt gaa godt, de kunde komme igjen med hundrede daler og mer. Kanske kunde de lidet eller intet fiske, det blev fattigdom og sveltihjel. — Og kanske kunde de slet ikke komme igjen.

Men kvindfolkene havde den lange vinter hjemme foran sig, nogle havde lang torvvei, ingen karmand i huset, andre havde lidet mad, det skulde bli et sparketag at klare over til vaaren.

Og samtidig ængstes sent og tidlig for dem, som ude var.

De sa intet nu, ingen sutred. Men tanke talte liksom til tanke, et lidet suk fandt vei til et andet, selv en kremten havde ærinde og hørte til.

«Æg e gla taa, æg batt dæg ny labba, Per,» kviskred Sara Sletten borttil kallen, hun sad bag ryggen hans. «Du faar de no godt paa føt'n.»

«Ja — labban e aparta, dem.»

Med et lød der udenfor: »Alle mand ut! No ska baatan gaa!» Og ud fra løftingen kravled store og smaa. Det var nu flo sjø, saa det bare blev nogle faa tak at sætte baadene.

Et par karer kom leiende med en gammel,

kroket kall, hans tophue var trukket helt nedover ørene, saa den stod stiv; der saaes ikke andet af ansigtet end det lange, hvide skjæg og den spidse, hængende næsetip. Man fik ham støttet op paa en stor sten, han indtog stilling med krogede knær og støttet paa den lange stav med bladvaatterne hængende langt nedover. De skjænked ham et par drammer, som han tog med vaatterne paa. Og saa retted han sig op og rensked struben.

Ingen rikked sig, de stod og ventede paa Per høvedsmands kommando. De vidste, det var hans store høitid, naar han fik staa høit paa denne sten og kommandere lofotbaadene i sjøen. Det var mindst tyve aar, siden han var lagt op. Men saa havde han vist vært høvedsmand paa Lofoten i tredive. Han var ældste gubben i grænden. Ved alle store baadsæt var han liksom selvskreven.

Endelig tog han i med skjælvende stemme: «No maa Di kaama dok ataat no da, guta!»

Og de kom sig ataat. Karerne satte skuldrene mod baadsiderne, kvinfolk og unger skjøv til med hænderne, men ingen tog rigtig i, før Per høvedsmand raabte:

«Herr — re — vi — ho—o—!» Saa gik baadene et stykke.

Og de tog sig paa tak. Saa igjen:

«Sætte — vi — aa — ho—o—o!» Atter seg baaden med en skurende lyd i sanden. Karerne spændte paany i.

«Saa — gaar — han — aa—ho—o—o!» — Der laa baaden paa sjøen og duvede dybt nede med bakenden, masten slang, og vanterne klasked i blokkerne.

Og slik sattes baad for baad ud.

Kallene fra blankbygden havde endelig løst hestene og kjørte nu i galop opover de smale stier, saa sneen stod i røk om dem. Da baadene var lagt ud, spredtes de øvrige ogsaa indover og opover stierne, hver til sig og sit. I graalysingen næste dag skulde der seiles.

Helga og Einar gik et stykke efter de andre. Han fulgte hende til døren, og da hun lukked op for at gaa ind, vilde han efter.

«Nei du maa ikj. — Kjæm du ehau sist?»

«Æg va en tosk, som sprang,» lo han.

«Ja du maa gaa no da,» bad hun og tog haanden hans til farvel.

«Nei, no ska æg vaarra me op,» sa han bestemt.

De holdt hinanden i haanden, hun sa ikke imod ham, men lytted borttil vinduet. Saa kviskred hun med ansigtet bortvendt. «Vi faar no vent, te dem ha somna da ealfald.»

Og de vented.

De smøg under laavebroen, gang i mellem var hun bortmed vinduet og lytted. Det tog tid, gamlingerne laa og snakked.

«Frys du?» spurgte han og klemte hende ind til sig.

«Va de legt sæg,» sa hun. Skjønt hun frøs, saa hun skalv.

«Jau du frys. Du hukre tænd'n.»

«Pøh!»

«Faa sjaa!» Og saa kyste han hende.

«Uf kor traallat du e,» smikked hun ham over kinden.

«Sjaa her ska du faa kofta mi omkring dæg. Æg har nok me busseronken æg.»

«Nei, — æg frys ikj. Ha bære kofta du.»

Men han ranged af koften likevel og knapped løst om hende. «Saa, pia mi.» Og han kyste hende igjen og fik en liden ørefik i stedet.

Endelig var det stilt inde. Han trak af sig støvlerne i kjøkkensvalen og la dem under trappen. Saa tog han hende paa armen som et barn. «No hørres de bære som ein gaar,» kviskred han.

Hun la den ene armen om halsen hans, varsomt lydløst bar det opigjennem den smale trappe. Han tog to tre trin i hvert steg, oppe paa øverste trin slog hun hodet op i bjælken, hun gav et lidet skrik, han holdt paa at tumle bakover. Men det retted sig igjen. «Æg ha ikj villa de,» sa han.

Hun svarte ikke, men strøk ham næsten umerkelig ned over kinden, nu saa hun paa sengen, og hun skalv.

«Sesaa!» satte han hende stilt ned paa sengstaven . . .

Han fandt sine støvler stivfrosne, da han kom ned. Han maatte ta sokkerne af for at faa dem paa. Men det gjorde intet, han traved nedover saa let og snedigt. Sokkerne bar han under armen.

Men nede paa veien blev han staaende og se paa husene paa Sletten. Han kjendte sig liksom saa voksen nu, han merked ikke, det

var kalt om fødderne. Han blev staaende med venstre knæ lidt bøiet, som naar gamle gubber spekulerer.

Disse husene maatte flyttes ja. Per havde ret i det. Det var vist bedre grund bortpaa rabben. — Nei disse gammelkallerne forstod da ingen ting heller. Var det mening i at sætte husene borti snippen af jorden?

Han gik videre. Snoen peb om ørene, jamend var det kalt. I øst steg en svag dæmring af dagen, et og andet lys tændtes i stuerne.

Tro ka det kunde koste at faa flytte husene? Per havde ymted engang om et par hundrede daler. Vart det god fortjeneste et par vintre, og slog ikke silden rent ifra, kunde Einar kanske skrape sammen det. — Jorden var meisters paa Sletten. Ingen sten; men der maatte veiter til. Ja sandelig trængte Per en maag nu snart.

Og vonerne vokste i Einar. Han vilde drive som kar, naar han blev mand paa Sletten. Tre fire kjør skulde der snart fødes. Kanske hest med. Ja hest.

— Kjøre til kirken i gig, Helga til kjærring, kanske en liden gut var med. He, he! «Tru ka gutpaaken ska hette fer slag du?»

---

meisters — udmerket.

IX.

Det er i graalysingen.

Kulden er vokset, fjorden staar i frostrøk. I nord og over fjeldene i vest ligger en gul vindspalte, der langsomt glider over i det dunkelgraa. Men i øst er himlen lysegraa, aaserne sorte, susende i landevinden, der stønnende kaster sig ned i grænden, sneen reiser sig og tar rygtak med den, reiser sig høit, høit, men drives tilbage, altid tilbage, for endelig at kastes paa sjøen.

Nede ved nøsterne er der atter liv. Kvindfolk og unger staar paa land, karerne er ombord, det skramler i aarer, som lægges til rette, drægge, som drages op, kister og tønder, som flyttes for at faa baaden ret sæt.

«Dem faar regtig fin bør,» siger Per Hødsmand oppe mellem kvindfolkene.

«Naar trur du, dem konn vaarra fram,» spør flere samtidig. Per Høvedsmand ser de op til næst Vorherre.

«Aa,» drar han paa mælet. «Dem tek ikj naa fer aa vaarra e Hennengsvær e helgatien, skoll æg tru.»

«Aaja Vorherre vaarra me dem da,» sukker Anne Myren og graver med tommelfingren over øinene. Og Sire Rabben, som har to unge gutter der, siger: «Stakkars Ola og Anders, dem laava no aa telegrafer, straks dem sæt fot'n paa bærje.»

«Han Einar ska no evei fer føst gaangjen, han,» siger Stina Lyngvold tungt. «Æg veit ret ikj, kor de gaar me'n, han e no bære en skrevel endno.»

«Aa han klara sæg no vel me de ander han og,» lægger Sara Sletten i. «De e godt to e den guten.»

Alle ser hele tiden ud mod baadene.

Da høres med et en gnistrende lyd af en heiseblok. Det er seilet paa «Lynilden», som langsomt gaar op, fyldes af vinden, slænger med skjøderne, til de fæstes, og breder sig endelig jevnt og rolig ud med den hvide stav midt efter. Straks kommer ogsaa topseilet op, stevnet dreies ud fjorden, — og «Lynilden» lægger sig magelig over og viser frem sin mørke, tjærede baug, mens det lille flag vifter fra agterstevnen.

Og karerne ombord springer op paa lasten

stav — rand.

eller løftingtaget, tar sydvest eller øsekar og svinger rundt. «Farvel, mor, farvel, smaaan! Maa klar dok, saa godt di konn e vinter no. — Farvel, Sara, farvel, Anne!» — «Farvel,» siger Einar Lyngvold bare og vifter til Helga.

«Løk paa reisa, løk paa reisa!» «Læva saa vel all ehop!» «Du maa no ikj gløm aa skriv, Krest'n.» — «Du maa no faa naa'n te aa skriv straks, Per» — svirrer det ind i hinanden fra fjæren. De fleste kvindfolkstemmer er tykke af graat, nogle unger skriker høit og ber om, at «far ikj ska reis».

Og baad efter baad lægger ud, de samme afskedsord veksles; et stykke borte i fjorden lukker frostrøken sig bak.

Men paa hjemveien graater næsten alle kvindfolkene. Og selv Per Høvedsmand gnider med baken af vaatten over panden, og hans graa øine er tungsindige. «Denher sjøen ja,» siger han lavt. «Han e no e laust fotspæind mangen gaang, han ja.»

Men før de skilles, er snakket dreiet om i haab. De nævner han og han, som er saa overlag til at seile baad. Tilsidst blir alle høvedsmændene rigtig aparta.

«Aa, de gaar no vel denher vinter'n og, de ha no gaat saa mang' før,» siger en.

«Ja Vorherre e no vel ikj dau no heller,» lægger Sara Sletten til.

«Bære ikj frost'n bli vær, eind han ha vaarre,» sukker Kirste Bækken og dreier op til den lille stuen sin. Hun har seks smaa hjemme, knapt om klær og lang torvvei.

«Du kan hør aat mæg e kveill,» siger Anne efter hende. «Æg ska sjaa't, om Du kan faa ti spanna di me mjaalk.»

«Ja de va sandelig kjærkomment de.»

Anne ved, at Kirste ikke faar koen sin før om vaarpmestiderne — —

«Kjære du maa da ikj sette slik og jeip, de bli no ikj naa likar lel,» sa Sara, da hun kom hjem. Helga havde alt siddet en god stund i ovnskraaen, hun hiksted, hiksted og bed den ene læbe over den anden. Hun magted liksom ikke at svælge ned graaden heller.

Det var galt nok at tænke paa faren ja. Men det var nu ikke likedan lel det, som . . .

— Da hun siden blev roligere, kom der

liksom lidt efter lidt en ny magt i hende; den bragte alvor og voksne tanker.

Hun tog fat paa arbeide i kjøkkenet idag, uden at moren bad hende. Om kvælden gik hun ikke borti Trøen, som hun ellers pleied. Men hun bad om at faa træde væven, som moren holdt paa med. Hun skulde akte sig og gjøre sig saa for det som dertil. Og hun blev ikke yngre, end hun var til at lære sig, mente hun.

Moren var lidt forundret. Men den næste dag fik hun begynde. Hun maatte faa lidt hjælp i førstningen, men snart fik hun det til selv. Og hun drev paa, saa det stod efter.

Nu og da hæved hun det brune hode og saa ud af vinduet, ud mod fjorden, der gik tung og sort indover mod sneen. Baade gled ud igjennem, lofotbaade fra bygderne indenfor . . .

— Tro om han skrev, straks de kom frem?

— Han sjer no ut te baae,» sa Sara mod kvælden, hun stod og røgte og saa ud gjennem vinduet. «Han svartne te meir og meir uti hole. Vorherre vaarra me dem, som ut e.»

---

hole — hullet.

X.

Et par dage efter var det tøveir.

Himlen i nord og vest sortned af tykke skyer, der trak op, høit oppe rulled de som et broget tæppe indover himlen, men lysned over aaserne i øst. I sydvest stak en gulrød vindspalte gjennem dunkelheden, og nedover fjeldene dryssed en florhvid taage.

Det var stilt. Fjorden havde ikke en fold, grønblank laa den som i søvn og strakte magelig sine bløde lemmer.

Opover væggene paa de smaa huse tinte sneen og randt ud af fugerne; der drypped af tagene, og stierne plads i mellem blev skiddengraa.

Ungerne skraalte ude i sneen. Nogle rulled snekjærringer, andre trak hinanden paa kjælker. De største gutter kasted snebold, først paa de mindre, til disse skrek. Derpaa smøg de om væggene og sigted efter spurv.

Men i stuerne gik kjærringerne og var urolige. Uveir blev det, det var greit det. Og lofotkarerne var ikke kommet halvveis endnu.

Kjørene rauted i fjøset, og sauerne mækred. Man havde glemt dem middagsmaalet. Kjærringerne gik stuimellem og kunde ikke faa sig til noget.

De gamle kaller gik og keg mod vest og rysted paa hoderne. Ordned saa nu og da med lidt torv og ved, lukked udhusdørene, var nede ved nøsterne og fortøied og belagde og skoled de faa baade, som stod ude. Gik saa til de kjærringer, som sad alene hjemme, og stelte lidt til rettes der.

Mod kvælden var luften næsten varm. Men ude fra nordvest lød en fjærn dur, det var fra havet. Og skyerne vokste nedover fjeldene, samled sig til en afgrund af mørke i nord og vest, mens den gule spalte stak frem som en flamme ind i mellem.

Saa begyndte det at regne.

Og borte ved vestlandet skimtedes i skumringen en sort rand, der kom nærmere, sjøen begyndte at grine, som rusked den sig i øinene efter søvnen og gjorde sig færdig til basketag.

Bislagdørene luktes, og man samled sig om ovnen. Regnet slog sterkere mod ruderne;

— saa peb den første vindbøie, gnaved liksom i naaver og piber for at prøve sig.

Men saa kom en bøie til, nok en, saa jevn hylen og ulen, løse fjæle banked i væggene, næver og sten sledes af tagene, dumpe smeld slog ind i, naar noget kastedes mod væggen.

Det blev vestenvindsrok.

Helga Sletten sad i fjøset og malked. Hun pressed hodet mod koens side og skalv, hver gang en søie tog fat i det lille fjøs og trued med at reise det paa ende. Men det var saa lunt og fredeligt likevel i fjøset. Hun «Kranslin» stod stil og tygged rolig, sauerne rev i høet, og lammene kløv op ad hinanden og holdt leven.

Tip, tap, tip, tap! sa mælkstraalerne ned i staven.

Lofotkarerne, lofotkarerne! summed det i hodet paa Helga. Hun syntes se baadene slynges mellem kjæmpestore sjøer, nogle fyldes og gaa rundt, somme karer kravle sig op paa hvælvet, andre hænge i vanterne. — Huf!

«Ha—a, stakkars «Kranslin»,» kjæled hun for koen. Og denne vendte hodet, saa paa jenten med de store, runde øine og smaasutred.

Det gav liksom fred; — de laa vist i havn nu. Ja da, de laa vist i havn.

Tip, tap, tip tap!

Udenfor fjøsdøren sluktes lygten øieblikkelig, og regn og sjødrev stod hende i ansigtet. Vinden tog fat i stakken hendes, drev hende tilbake, skjønt hun krøged sig og spærred i af alle kræfter. Nei, hun maatte ned paa knæ, det var ingen anden raad for det. Og med lygten i den ene haand og melkestaven i den anden kravled hun sig i ly bak stuen.

Det gjorde sandelig godt at faa komme ind.

«Aa Herre Gud, han bli vær og vær,» sutred Sara over bindingen, hun sad i ovnskroken og la benene paa en stol. Kaffekjedlen kogte i ovnen, piben laa udrøgt nede ved gamlas fødder. «Æg konn ferstaa, her vart raakk, som jekta rejort e kroppen min e nat! Vorherre han sjaa e naade ne te dem, som paa sjø'n e.»

Hun smaavugged med overkroppen og gren med det kalkhvide ansigt, hver gang huset stønned under stormsøierne.

Helga siled og bar mælken ind i rækken. Hver gang Sara skjønte, den anden kunde høre det, holdt hun sig til Vorherre.

rejort — regjerede.

«Aaja,» klynked hun. «De e ikj naa rart, æt Vorherre meste taalmodigheita me os, naar'n sjer, vi aller vil akte paa hans vilje. Bære gaar fram me synd og verdsligheit.»

Saa holdt hun op lidt. Stuen skalv, rokket skrek og drønned. Helga krøb sammen over noget sauming ved bordet.

Saa tog gamla fat igjen. Nu var hun saa andægtig, at hun brugte skriftens ord. «Aaja han har mange ris og hans vredes haand er tung, hvor den falder.» Saa satte hun kjedlen et par ringe høiere, mens tuten pusted frisk kaffeduft ud i den varme stue.

«Tru Di, han far fer naales,» spurgte Helga med ræd stemme og saa paa moren.

«De staar te Vorherre, ban.» Og saa snipgraat Sara og seg ned paa stolen. «Ha'n bestemt, at vi ska heimsøkast, saa . . . ha vi vel fertjent de.»

Helga la saumingen bort og fandt ned en salmebog. Saa ledte hun frem «raab til Gud i havs nød.» Den passed vist bedst nu den, tænkte hun.

Og mens stormen rev og sled i stuen, og regn og sjødrev fossed mod vinduerne, læste

hun bønnen med skjælvende stemme. Det gav liksom fred og tryghed. De sidste ord læste hun endog om igjen: «Hellige Herre Gud, hellige sterke Gud, hellige barmhjertige frelsermand, du evige Gud, lad os ikke omkomme i den haarde dødsens nød! Miskunde dig over os! Amen!»

Hun reiste sig og saa ud. De smaa lysblink fra stuerne skar igjennem mørket, men viskedes ud, hver gang en søie kom med sterkere regn og drev.

Tro hvordan det var nedi Myren! Anne, som sad alene hjemme med ungerne. Og end Kirste Bækken. — Den som kunde komme sig ud og høre did.

Kanske Vorherre likte det, om hun nu la ivei. Og saa var det synd i dem. Ja, hun smurte til.

«E du gælin, tollhau,» sa moren. Hun reiste sig og skjænked i kaffen. «E de her vére.»

Men Helga gav sig ikke. Hun havde sat sig det for, og moren maatte gi sig tilslut.

Saa tog Helga paa sig kirkestøvlerne til faren, vadmelskoften og olietrøien udenpaa der.

Det blev næsten artigt, sandelig blev det artigt. Hun tog ogsaa en sydvest og satte nedover ørene. Fik saa slurpe i sig en kop kaffe og la i vei.

Kulmørkt ude. Snevandet skvat langt paa læggen, selv stien var opblødt, saa hun smat nedi. Hun satte hodet mod rokket og persed sig frem efter lyset fra Myren. Af og til maatte hun standse og huge sig ned for de værste søierne.

— «Trøste aa bere mæg, e folk ut e saant vér,» sa Anne, da Helga kom ind i Myren. I det samme hun lukked døren, slog ovnen frem baade med røg og lue. Ungerne begyndte at skrike.

«Kolles staar de te her,» ranged Helga af olietrøien.

«Nei e de du, Helga, neimænd om æg kjendt dæg. — Aa gu bere her staar daarlegt te, ban,» klynked Anne og satte sig ned foran ovnsdøren. «Han tok laavbrua vaar næt no,»

«Nei lel.» Helga satte sig frem paa bænken.

«Han fal gaal te paa sjø'n han,» klynked Lille Kristen og kom frem til hende. «Tek

laavbrua — laavebroen. gaal te — dør.

tygvére fal din og?» spurgte han og vilde op i fanget hendes.

«Nei de bli da gover no, sjer du,» trøsted Helga og løfted ham op.

«Æg e taa leidd, uf æg e taa leidd,» gjemte han hodet inde ved brystet hendes og graat.

Lillemarit trykked sig op til moren og graat, stirred en stund ind i det røde skjær fra ovnen, putted fingeren i munden og graat igjen. «Tæm fal aller heim naa meil da, mol,» sutred hun.

«Aajau, aajau. Jesus e da me'n, han sjer du. Og da e'n tryg da.» Anne strøk barnet over haaret og saa stort indi ovnen.

«Hal Jetut baad aa sægel me, han og da, mol?»

«Nei, han har ikj baat, tollhau!»

«Han har damp, han,» la Ola til borte fra sengen. Han var tretten aar nu han og vilde gjøre nar af Maritjaala.

«E de tant de, mol?»

«Aanei, aanei, ti stil no, stakkar», — strøk hun over kinden paa den lille.

Men stormen skrek og fossed udenfor, dump

og drøn faldt ind i, det var noget, der reves løst og kyltes mod fjøsvæggen. Naar den løied lidt af, gik det i langtrukne snøft og pust som for at hvile. Hvinte saa igjen afsted, kasted sig over stuen som et styrtende vandfald, saa væggene vred sig, og ruderne skrangled.

Lillekristen havde slaat armene om Helgas hals og sovnet. Hun sad nu og vugged ham i fanget og smaanynned neppe hørlig. Ola sad paa sengstaven og plystred for at vise, at han ikke var ræd. Han betragted sig som husbond paa pladsen, han nu. Og da maatte han ogsaa være voksen kar. Havde ikke lov til at være ræd nogen ting i verden, for det var faren heller ikke.

Det kunde nu vel aldrig bli dommedag — trodde han da. Slikt herrens veir kunde forresten ta sig til mangt. Det var kanske bedst likevel at sætte sig atme moren bortmed ovnen.

Helga la Lillekristen i vuggen og bredte paa ham. Han var saa vaad paa fødderne; havde ikke Anne et par tørre hoser?

«Nei gubere, han har eit par té, og dem har a Mærit.»

Saa fik han vel ligge vaad lel da. «Stakkars dutten min aa,» kjæled Helga og satte sig til at vugge.

Og uveiret raste.

Lillemarit var kløvet op i fanget til moren; hun spurgte sutrende: «End Jetut kan fora naales, han da, mol. End sjø'n tek han og da, mol?»

«Stakkars jaaltré met, kor kan du tru slegt.»

Saa kom en søie sterkere end nogen før.

«Mol tøng aat Jetut, du!» bad Lillemarit og drog den lille, røde haand nedover morens kind. «Tøng vakkelt, saa bli de govel!»

«Aa æg kjenne mæg ikjnaa makt te aa søng no, bane met.»

Men barnet gav sig ikke. Og endelig gav Anne efter. Hun krymped sig sammen, hver gang vindsøierne vælted sig ud over stuen, mens hendes skjælvende stemme famled frem ordene. Barnet folded de smaa røde hænder og saa hele tiden op paa morens mund.

Udstræk din haand, vor frelsermand
og fri os ifra ild og vand.
Vort hus, vort hjem bred vingen over,
saa trygt og godt i nat vi sover.

Lad stormen rase, uveir tude,
det skal ei krumme nogens haar.
Du leder dem, som færdes ude,
saa alle til din skammel naar.

I det samme lød et brag paa vestre vindu, noget tungt faldt ind paa gulvet, mens glas ringled, vinden gjennemisned stuen og slukked lampen. Alle op med skrik. Helga kom sig først borttil, det var tre ruder slaat ind. — «Her e tørkle,» kom Anne til med en bylt og pakked i hullet. Mens hun holdt paa med det, kom atter en fjælstump fygende og tog resten af det halve vindu. Atter værre forstyrrelse. Barnene skrek, ligetil Ola. Nu forslog ikke tørklæder længer. Anne tog skindfælden af sengen og holdt for. Ola maatte svinte sig borti lapskrinet efter fire syler og fæste fælden med. Hullet blev nogenlunde tæt.

Anne drog sig borti ovnskroken og gjemte hodet i hænderne. Lillekristen var vaagnet, begge de smaa trykked sig op til moren og graat. Ola stod paa knæ opi sengen. Nu blev det vist dommedag lel, tænkte han.

Nei, det var vel bedst at gaa, mente Helga og reiste sig.

«Aa de e ret bra, me du set,» bad Anne. «De e ret saa stuslegt aa vaarra aalein e saant vér.» Hun snød sig og tørked øinene. «Bære ein ikj skol bli settan aalein fer bestandig.»

«Aa ein ska no ikj tru saa gæli,» forsøgte Helga at trøste.

Pause.

Saa kom det igjen fra Anne, mens hun atter snød næsen: «De e no saa godt aa vætta de, æt ein ha levd godt sammen. Saa om ein ikj kan sjaa kvarander egjen naa meir saa . . .» — Lidt efter: «Men de væst e no aa kaama ehau, æt'n Krest'n ikj kan vaarra beredt te aa døy.» Hun graat videre: «Men Vorherre sjer vel ikj ætte de han.»

I det samme ramled det i bislagsdøren, det rasled i en oliekappe, døren gik op, en karmand famled sig ind.

«Godkvæld,» hilste Trang. — Helga kjendte mælet straks.

«Godkvæld,» kom det halvt nysgjerrig fra Anne.

Trang banked vandet af sydvesten og satte sig indpaa bænken. «Jeg vidste, du sad alene, Anne,» sa han. «Og saa tænkte jeg, det kunde

ikke være af veien at se hidom. Jeg kommer fra Bækken —»

Nu kjendte Anne ham. «Di ska ha tak fer de, de va snilt taa dok de,» sa hun og reiste sig for at tænde lampen.

Helga fik i en fart trøien af, hun la den under vævleinerne. At Trang ogsaa skulde komme nu. Hun var vist ikke ren i ansigtet engang. Og end haaret! Hun begyndte at klemme det ned og stryke det bakover.

«Det staar ikke saa rart til paa Bækken,» begyndte Trang og saa ikke saa meget overrasket paa Helga. «Ovnen slog ind, saa de kunde ikke lægge i noget, smaabarna frøs og skrek. Kirste, stakkar, vidste ikke sin arme raad. Det værste var, at færingen var ikke fortøiet. Jeg var nede ved nøstet, men det var for sent. Rokket havde kastet den langt op paa gjæret, og den ene sia var brækt ind.»

«Di e no vel rusk Di,» kom det forfærdet fra Anne. «Ny-færingjen, som gutongan skol ha aa dra kokfesk me e vinter. Herregud, sei æg æ!»

«Aaja det ser ikke godt ud i Bækken,» tog Trang fat igjen og rakte pegefingren ud til

vævleinerne — vævstolen.

Lillekristen. «Hun Kirste er vel — frugtsommelig, hun. Skal vel faa barn om nogle faa uger, sa hun.»

Helga kjendte hun rødmed. Hun saa paa Trang, deres øine mødtes, de skyndte sig begge at se bort fra hinanden.

— De gik samtidig. Helga lod yderklærne ligge igjen. Udenfor vilde Trang absolut, at hun skulde ta hans regnkappe. Men hun vilde ikke det, han trængte kappen selv, sa hun. Men han forsikred, at han havde vandtæt trøie. Hun skulde sandelig ta den paa. Ja det skulde hun. Og han tog den uden videre af og hjalp hende kappen paa.

Saa gik de opover. Vinden stod efter dem, saa de maatte smaaspringe ret som det var. Han tog hende i haanden, og det syntes hun, var liksom saa rart. Det gik fort opover.

Trang bøied sig tæt ind til hende og sa:

«Hvordan har du det nu da, Helga?»

«Bra», ropte hun igjen.

«Du er aldrig hjemme hos mig nu.»

«Æg har ikj naa erend.»

«Aa du bryr dig vel intet om en saa gammel fyr, heller. Hva?»

Det der vidste Helga ikke, hvad hun skulde svare paa.

Hun sa intet; de gik tause videre.

Derpaa sa han:

«Vilde du ikke gjerne lære noget mer?»

«Æg veit ikj æg.»

«Jeg skulde gjerne læse med dig.»

Saa kom en sterk vindsøie, og de fik nok med at holde sig opreist. Han tog endog om livet hendes, saa hun ikke skulde blæse overende. Svært saa snild han e og lel, tænkte Helga.

Da de kom i ly af stuen paa Sletten, tog han hende i haanden og klemte den: Vilde hun ikke komme hjem til ham da, saa skulde han lære hende lidt mer? Han havde nogle artige bøger ogsaa . . .

«Jau æg trur de.«

«Naar da?»

«Naar Di vil.»

«Søndag?»

«Faasjaa — jau æg konn vel kaama da.»

Vinden drog sine hyl i naaverne, husene knaged og rysted, regn og sjødrev plasked ustandselig bortover jorderne.

«Godnat da,» sa han.

«Gonat!»

Kappen ja! Han fik den, — havde sandelig glemt den, hvis ikke hun havde været . . . «Godnat, lev vel da, Helga!»

«Gonat — tak e lige maade.»

Hun blev staaende og se efter ham, til den mørke skikkelse svandt . . . synd i ham, — han maatte gaa lang vei i det her Herrens veiret. Hun havde tænkt at be ham ligge her paa Sletten. Men han var vist vant med fine sengklær han. Og saa var det saa leit . . . lel og . . .

Han var saa fin i kvæld. Havde klippet skjægget spidst, . . . lange barter, haaret kort . . .

— Sara havde lagt sig. «Han va her han Trang,» sa hun op fra fælden.

«Saa.»

«Træft du ikj'n — han skoll gaa ni Myra, sa'n.»

Helga vidste ikke hvorfor, men hun følte, det maatte siges slik. «Nei,» sa hun.

«De va skrot, du ikj træft'n. Han sat længj og prata me mæg.»

Helga slukked lampen og krøb hurtig i seng. Moren kunde næsten ikke faa ord af hende.

— Synd i ham, som var ude i slikt Her-

rens veir. Spidst, sort skjæg, kort haar, brune øine. At hun ikke dat nedi veien; saa havde han løftet hende op . . .

Og lysene sluktes overalt i grænden; man gik til sengs, barnene sovned. Men kvindfolkene og de gamle gubber laa og vaaged, nu og da maatte de op og sætte traug eller fad under læk, som regnet sled op. Smøg saa atter i seng med kolde fødder og blev liggende og tænke paa dem, som ude var.

Og der steg mange suk og bønner op.

Men vinden vedblev at rase ud over natten; nedenfor Kirste Bækkens stue rugged den frem og tilbage den nye færing, til den fik tag under indsiden. Vælted den saa over, løfted den høit, høit og kylte den mod fjøsvæggen med et frygteligt brag. Splinterne føg videre opover, nogle faa blev siddende fast til kjølen, som stod op efter fjøsvæggen.

Det lille fjøsvindu var knust, uveiret stod lige ind paa koen. Den reiste sig, sutred og rysted hodet, som sjødrev og regn fossed mod. Sutred atter og sled i baandet, kom tilslut løs og gik borti forbaasen. Der laa vallerne

dat — faldt.

knytted til næste dag — baade for den og sauerne.

Grisen rendte rundt i garden, sauerne mækred, uveiret fyldte det lille fjøs og rev under lemmen og kasted alt løst fra væg til væg . . .

— Saa kom Kirste famlende i tøfler, uden strømper . . .

— Inde skrek seks unger over hinanden. De raabte mor, mor, for hun blev saa længe ude...

XI.

Søndagen efter.

Markerne laa bare, kun hist og her en strime sne. Frisk kulde, en liden sno af østenvind krused fjorden blaa. Paa Myrejærdet laa en stor isflek, hvor endel Unger holdt leven med at rende sig paa skoene. De tog fart paa den frostbrune vold, trev ivei bortover isen, saa det skured i hæljernene, og hvide striber skares op i isen paa kryds og tværs.

«Sjaa der kjæm'n Ola!» raabte endel gutunger og samled sig om ham. Ola Myren kom helt forsigtig med høire haand klemt mod brystlommen.

«Ke du har, get?»

«Onna veien!» puffed han fra sig og gik med drabelige skridt forbi. «Her er telegram!» vifted han i luften med en stor, blaa konvolut, svinged sig plystrende rundt paa hælen og stamped ind.

«Lofottelegram, aa lofottelegram!» skrek hele flokken i munden paa hinanden. Øieblikkelig pilte hver til sin kant, de skulde hjem og fortælle mor det.

«Nei e de sandt?» for Anne Myren op, da gutten kom og holdt frem den blaa konvolut. De sad der og vented paa ham baade Kirste Bækken og Sara Sletten. De steg om hende og keg, alle tre keg paa konvolutten. Anne saa paa udenpaaskriften, vendte og dreied den rundt; brød den endelig og læste: «Lykkelig ankommet Henningsvær. Alle friske. Hilses!»

«Gu ske lov og tak!» kom det stilt fra Kirste Bækken, hun maatte tørke øinene med haandbaken.

«Ha de enda vorte lite feskri no da,» sukked Sara op mod loftet.

«Aa ein ska ikj ønsk alt paa ein gaang,» mente Anne.

«Nei ha dem bære komme heim med live al ehop saa,» skyndte Kirste Bækken sig.

Anne stod og tænkte paa noget. Saa gik hun mod kjøkkendøren. «Æg faar vel væga ti e vaag mjøl aat dæg lel,» sa hun.

«Aa nei, ta ikj bort fer dæg. Du sa da esta, æt du ikj saag naa udvei fer de,» indvendte Kirste og tog i stuedøren for at gaa.

Men Anne gik ud og kom straks igjen med en løb fuld af mel, som hun stak i haanden paa Kirste. — «Vorherre lage de vel naales fer mæg igjen,» sa hun.

«Aa Gud velsigne dæg!» graat Kirste nu og tørked øinene med skautesnippen. «Æg ha ikj aatt mjøl e huse paa tri daga. Vi ha ete sild og drokje vatn ataat. — De e no væst fer ongan. —»

«Sæt dæg ne, saa skæ ha paa kjel'n.»

«Aanei vøl ikj de. Æg maa heim og kok lite grød no.»

Sæt dæg bære no!» Anne gik ud og fyldte paa kjedlen og satte den paa ovnen.

esta — isted.

Saa satte de tre kjærringer sig omkring ovnen. De blev saa lette og livfulde nu. Kirste kjendte sig saa ovenpaa, og de andre to havde heller intet særdeles at sture for. De lo og snakked om gammelt og nyt. Om tre fire dage vilde de faa lofotbrev.

XII.

Den samme kvæld gik Helga til Trang.

Han stod paa trappen, da hun i skumringen kom frem til huset. «Det var snildt, du kom,» sa han, smilte og tog haanden hendes, før hun fik tid til at ta af vaatten. Det var en graa bladvaat. — Hun havde vist strikket den selv, tænkte Trang.

Han hængte op stortørklædet hendes i gangen og lod hende gaa foran ind i stuen. En lun varme slog imod. En grøn skjærm stod over lampen, saa skinnet omkring i værelset ogsaa faldt i det grønlige.

«Sæt dig hen til bordet!» sa han og gav sig til at rode i boghylden.

Hun satte sig i en blød lænestol tæt ved lampen. Gav sig til at rode i nogle blade med tegninger i, som laa der. Snart havde hun helt fordybet sig i det, og da Trang merked det, gav han sig til at se paa hende fra siden.

Lampelyset faldt over hendes ansigt og hals, haaret var sprunget løbsk i viltre krøller nedover panden; hun havde tat tørklædet af . . .

Halsen var fyldig og frisk, nogle svage fregner gled ned bak linningen; ansigtet svulmed efter den friske luft. Hun skjøv den tykke, røde underlæben frem og over den anden, smaatygged liksom paa noget . . . Hænderne brune og fine bortefter bordet . . .

— Trang begyndte at sitre der, han stod. —

Pludselig hælded hun sig bakover, slog hænderne i bordet og storskratted: «Aa du verdens maskerade, sei æg!» Men saa husked hun, hvor hun var. Hun retted sig op og bøied sig forlegen og rødmende over bladet igjen.

«Du ler?» Trang roded igjen.

«Ja — æg syntes, de va saa artigt,» kom det forknyt.

Han turde liksom ikke sætte sig tæt hen

til hende, han drog sin stol paa den anden side af bordet. — Underlig for en glad, hoppende latter. Den summed endnu i hans ører, skulde kanske nogen ha hørt make til latter?

Han begyndte at fortælle hende lidt grammatik. Senere skulde hun faa skrive stile, sa han. Og hun hørte opmerksomt efter. Kofer skulde hun ikke høre efter? Saa stilt og gemenslig han kom med det; ikke skolmeister, nei som en kamerat, der fortalte en historie. Ordklasserne blev til personer, der hver især havde sit arbeide at faa færdigt paa dagen; dagen var sætningen. Helga syntes, det rentud blev artigt, jammen blev det ikke artigt. «Aa, de ska vaarra lite rart saa mykje indi skolten paa hander fyr'n, du,» tænkte hun.

Da de slutted, talte de en stund om noget ligegyldigt. Hun sad en stund og saa paa ham, saa spurgte hun:

«Kor gammel e Di?»

Han lo tvungent og reiste sig. «Saa det spør du om; hvorfor vil du vide det?» Han satte grammatiken ind i bogskabet.

«Nei lel!» — Det kunde da vel ikke være noget galt i, at hun spurgte, tænkte hun.

«36 aar akkurat.» — Han havde en liden kasse i haanden og satte sig nærmere hen til hende.

«Kjære — e Di saa gammel?» slap det ud af hende.

«Synes du kanske, jeg er for gammel?» Han saa underlig paa hende.

«Nei va de lekt sæg, men . . . »

«Men?» Han rysted dominobrikker ud af kassen.

Da hun ikke svarte, vilde han ikke gjøre hende mere forlegen, end hun var. Han ordned spillet udover bordet og bad hende trække. «Vi skal ha det lidt morsomt nu,» sa han og saa blidt paa hende.

«Ja.»

Men som de spilte, kunde han ikke følge rigtig med; han tænkte paa noget andet.

«Sæt Di no!» sa hun.

«Javel.»

«Nei — ikj ni — fem eller blankt!»

«Saa naa.»

Herregud, hvorfor spurgte hun om hans alder? Ja, han var vist for gammel nu, det var sikkert det, hun havde ment. Hendes aande

kjendtes nu og da mod hans ansigt, en af hendes fødder berørte hans under bordet. —

— Nei, han var ikke for gammel. Han kjendte ungdommen steile i sig, og hans hænder skalv.

«Aa Di e en rareng, e Di!» brast det ud af hende. Han satte atter galt.

Og hun blev ikke forlegen over det, hun sa. Hun tænkte vist ikke det slag paa, at han var skolmeister, hun var helt opi det for at vinde. Nu og da kom deres hoder saa nær hinanden, at hendes haar krisled hans; og hver gang gik der hede pust gjennem hans blod.

«Pas, no e æg færdig!» lo hun og var glad som et barn, fordi hun havde vundet.

Da han blev siddende og stirre paa brikkerne sine, tænkte hun, det gjorde ham ondt, at han havde tabt. Derfor vilde hun gjøre det godt. «Vi prøve egjen, sa ska Di sjaa, Di vinn,» sa hun.

Og saa spilte hun galt med vilje, hun trak nye brikker, selv om hun ikke behøvede. For nu maatte han faa vinne, han nu.

Da de slutted med dette, spilte han lidt paa fiolinen. Det var især en vise, som gjorde Helga saa blød. Den var saa sørgelig; Trang sang til. Visen var:

Ifjor æg gjætte gjeita e djupaste dalom,
eaar fe æg faara me en vaak ekreng garom.
Ifjor fek æg dansa, naar fela mon laata,
eaar fe æg vøgga, naar baane met graata.

Strengene graat liksom. Trangs fine, blege ansigt var ogsaa tungsindigt, stemmen dirred. — Nei, — jamend kom taarerne frem hos Helga. Skulde en ha hørt make til sørgelighed? Hun bøied hodet ned og skjulte ansigtet i hænderne. Saa hørte hun:

Aa flir ikj aat mæg, de kan hend dæg de saamaa,
du veit ikj, kor snart at oløkka kan kaamaa.

Trang blev var hende og slutted. Gik saa hen til hende, la haanden paa hendes hode og sa: «Synes du synd i den jenta, Helga?»

«Ja,» svarte hun, saa op og smilte med vaade øine. Og han, som havde tænkt at si noget alvorligt til hende nu, han kunde det ikke. For hun var saa vakker med glansen af graad i det røde, sterke ansigt. Han hængte fiolinen op og sa bare: «Ja du er lykkelig, du Helga.»

Det gjorde saa godt, at han sa det, og hun saa varmt paa ham. Javist havde hun det godt. — Og ikke skulde hun stelle sig slik, at hun kom sig i ulykke, hun, nei . . .

Han fandt frem en bog, som hun skulde faa med hjem og læse. Det var «Arne». Nu maatte hun læse langsomt og tænke vel efter, sa han. Især visen: «Hun Venild hopped paa letten fod.»

Jo det skulde hun . . .

«Vil du ikke ha et portræt af mig?«

«Jau, aajau!» sprat hun op.

Han fandt det frem. Et gammeldags fotografi; han var ung, tre og tyve aar, sa han. Havde dusk i huen og spidse barter. «De var fint!» sa hun og holdt det frem for sig med en haand.

«Synes du?» lo han. «Ja jeg er nu ung der da, ser du.

Hun syntes, han sa dette saa rart, saa op paa ham og rødmed. Stak saa billedet ind i barmen; hun hekted op trøien der midt foran ham, og han saa et glimt af hendes hvide undertrøie.

«Finder du hjem alene nu da?» sa han ude paa dørstenen.

«Aajau.»

Kanske han skulde følge hende et stykke?

Hun tænkte paa noget. Saa sa hun, idet

hun pirked i brystknapperne sine: «Nei — de kan naa'n sjaa os.»

«Tak skal du ha for det der,» tænkte han, klemte hendes varme haand og sa farvel . . .

Hendes skridt døde langsomt bort; han stod, til de helt svandt. Lod saa blikket glide op mod den graa stjernehimmel, hvor nordlyset drog hvide striber.

Det var saa dødt inde nu. Han satte sig ned ved bordet. — Der havde hun siddet, der havde hun sat sine albuer. Han hørte endnu hendes friske latter . . . Og saa det viltre, lyse haar og de troskyldige øine . . .

— Men var det ikke meningsløst? Jovist, han skulde vel tro, det var meningsløst. Han, som havde elsket saa meget og saa mange. Havde han ikke gjennemlevet alle stadier af kjærlighed? Var han ikke havnet her som et vrag, skuffet, ødelagt paa aand og legeme, ribbet for al sund tro paa livet, bare med den trætte længsel efter fred . . .

— En husmandsdatter, en naiv, tosset jente. — Aanei, det var vel ikke hovedsagen det.

Men sæt nu . . .

Vilde han ikke gjøre synd paa hende —

rigtig set. Hun frisk, ung, ren; han gammel, udtappet . . . vrag. Hun vilde bli en sygepleierske. Var det ikke brøde mod selve naturens helligdom?

— Det svirred rundt i Trangs hjerne. — Der havde hun siddet, der havde hun sat sine albuer. Haaret . . . den friske rødme, øinene, latteren . . . Han maatte op og drive.

Nei, nei, hvorfor være høitidelig, hvorfor ræsonere, han kunde det ikke!

Pludselig skar det dybt i ham. Om han nu ogsaa misted — hende!

Han standsed op og klemte hænderne over hodet: «Herre Gud,» skrek det i ham, «jeg tror ikke paa dig; men er du til — aah, lad mig da faa hende!»

XII.

«Jøs bevare mæg, kor du da ha pynta op!» kom Karen Trøen ind paa Sletten; hun var belæsset med en tung kurv og et par bylter,

som hun kasted paa bænken; hun havde været hos handleren. Det var en lørdags eftermiddag udpaa vinteren.

«Aaja — de staar ikj paa aa fliom, naar ein e elein,» mente Helga, hun sad og spandt. Men ogsaa hun selv var vasket og med det vandkjæmte haar i flette nedover ryggen. Den hvide serk var ringet ned om halsen og sølje foran . . . Rødlet og staut var hun, det var varmt i stuen, lukten af granbar og kaffe smakte liksom af helg.

«Her e stivelsa di!» Karen grov frem af kurven en hvid pose. «Du ska vel stryk kraga og manchetta — he?» gjøned hun.

«Aa ti me jaale det!» Helga blev rød. Hun skjønte nok, ka den andre sigted til.

«Du bli no vel bra gla, du og no,» grov Karen et brev frem af barmen. «Du maa tru æg kjeinne skrefta.»

«Aajau — pøh!» Helga kom op i en fart og dreied brevet med haanden ud for sig. Hun smaalo. «Ha du sjet du,» sa hun. Stak saa brevet øieblikkelig i lommen. Karen maatte ikke se, hvor glad hun blev.

«Aajau ke æg ska sei æg, som ingjen kar

aa faa bræv fra,» pusted Karen og retted paa tørklædet. Hun var varm og blussede af gangen. — «Men æg faar vel læva, æg og.»

«Aa du ska ikj skapa dæg te,» kom det fra Helga, idet hun frisked op i ovnen. «Han Ola Rønningan skriv no vel aat dæg, han, skoll æg tru.»

«E du gælin?» Karen tog igjen kurven for at gaa.

«Saa — e æg gælin fer de. — Trur du ikj, æg veit, han va hos dæg, fer dem reist.»

«Nei beiska rot, kem som ha laugje dæg foll?»

«Æg haurt no e kraak, som grov ti de.»

Saa skulde Karen gaa. Men Helga sa, hun skulde vente paa kaffe. Moren var ude paa Rabben i kvindeforening. Kofer kunde ikke de to ogsaa kose sig lite gran? De der kjærringskroppan sad og bælga i sig kaffe og godmad al dagen.

Ja, men Karen maatte hjem med kaffen først. For moren skulde brænde, de var aldeles læns til helgen. Saa skyndte Karen sig afsted.

— Sandelig var det bra, Helga fik være alene, mens hun læste brevet. Aa, som Karen skulde være avindsjuk. Nei, hun havde vist ingen endnu, hun nei, det var ingen, som brød sig om hende. Anderledes med Helga. Sikkert en, om ikke to. Aa, det var overlag artigt! Hun satte sig ved vinduet, hvor lyset fra sneen faldt ind. Tog saa frem brevet og rev det op i siden:

«Henningsvær den 21 februar 18 . .

Kjære veninde!

Jeg maa nu tage pænen i min haan og lade den oplade sin sorte mun og skrive nogle ord til dig eftersom jeg lovede det; vi er vel og vakkert kommen frem efter mange farer og fristelser for per Raben sægla styret fra sig den værste oversdagen saa sjøen hivan op paa et skjær og slog baaten sund i smal og smusk, men Folke bærga vi, som kom ætte fer rom bidevind og nu har Per rabben leidd sæg linbaat som han skal drive med i vinter. Men vi lig paa en hustre bod, saa det bles igjennem hende og naar jeg kommer blaut hjæm fra sjøen og frosen stiv næsten for stævlen min er ikke tætte saa er

oversdag — uveirsdag.

det ikke at gaa og lægge sig under mors varme fæld men gjær op fesk te lang paa nat. — hvad fisket angaar saa kan jeg ikke klage, men her er et overhændigt veir, saa vi lyt lure os paa sjøen, siste gang vi drog fik vi 800 fisk paa vaar baat men det maa du ikke sige noget om til nogen for da tager Kristen Myren og hjuler mig om. og til næste aar om Vorherre vil haalde sin haan over Mig saa vil jeg have to laatte for mig selv for jeg vil drive mig frem og op paa tuva min kjære Helga og jeg tænker saa meget paa dig og jeg beder dig at du maa tænke paa mig, for Kristen myren siger, jeg er en rettelig kar.

Han er den frakaste kar til at sægel baat paa heile Lofoten og nu har jeg øinene med mig og lærer knepene hans og jeg vil bli den Frakast, naar han læges op. To baata vil æg driv me og tjen pæng og bli kar. Naar du bære vil vente lidt paa mig — Helga — for jeg tænker paa dig, og du maa tænke paa mig, saa skal du se at Vorherre ogsaa skjærer en brødskjive til os, ogsaa maa du leve vel med hilsen og skrive til mig igjen.

laatte — dele i redskaberne og følgelig i udbyttet.

jeg maa nu slutte med min daarlige skrivelse for denne gang, min pen blir saa slæt min haan saa træt og derfor bliver ingen bogstav ret. med en fletig hilsen fra

Einar Olsen Lyngvold

til Pige Helga Pedersen Sletten.

Helga maatte læse brevet en gang til og enda en gang. — Dette brev var liksom, naar han tog omkring hende. Og nu laa han der nord og stræved og led ondt — for hende. — Men han kom vel igjen en gang. Aa, end ivaar, naar han kom igjen! Tra ral-li ra . . .

Trang? Det var liksom noget, der stak. Lidt efter lidt blev det til et opgjør i hende. Trang kom sterkere frem med sin stille, forstandige godhed. Men likevel kom han ovenfra liksom, med en mild varme, der strøg hende over haaret, spilte sørgelig, bad.

Og saa Einar:

Frisk og spræk med den lyse lug ned i panden, de haarde, sterke arme, der kunde klemme hende ind til sig, bære hende. Aanei, ham, ham! jubled det i hende. Og det kjendtes som glæden over at ha vundet noget. «Dæg,

dæg, du kan bære vaarra sekker, Einar!» Hun reiste sig og saa ud.

Sneen laa blaahvid udover markerne, fjorden gik sort ind mod fjæren. Det blæste lidt.

Imorgen vilde hun ikke gaa til Trang. Aldrig mer skulde hun gaa til Trang.

Saa fik hun se noget nede paa veien.

Kirste Bækken kom trækkende med et stort torvlæs. Hun maatte vel dra hjem torven alene nu. For Erik og Hans Petter laa i lungebetændelse. Hun havde noget at drages med, Kirste og stakkar.

Lillemina sad paa læsset, hun havde tømmer paa moren og kjørte paa lissom. Nu hypped hun paa. Der kom en barflek paa veien, Kirste bytted tauget over paa den anden skulder og spændte i. Kjælken gik, men sakned efter hvert paa sandflekken. Kirste spændte i mer og mer, Lillemina slog paa med tømmerne, Kirste laa næsten flad fremover, men tilslut standsed læsset likevel. Kjærringen løfted jentungen af, spændte atter i, sled, sled. Læsset kunde da ikke bli staaende paa veien. Hun saa sig om. Ingen at se. Sled atter. Kjælken stod.

Saa fløi Helga nedover. Læsset kom løst, Kirste drog videre.

«Ha doktorn vaarre hos stakkalongan?» spurgte Helga efter hende.

«Aanei Gu bere, de koste pæng de. Ein faar no sjaa te de saa længje lel.»

«E dem slem?»

«Dem lig aa hoste op blo bægge to. Æg ha lakt terpentinkluta paa brøste dæra, og saa ska no Garnbøtarhanna aat oss og aalat dem e maarra.»

«Trøng Di aa vaka?»

«Aaja — æg ha no vaka hite sjøl.»

Helga bød til: «Æg konn no gjærn kaama og vaka e nattes ti æg!»

«Aaja de va vel bra de. Æg bjynne ret aa gaa trøyt no!» kom det tungt, idet Kirste sled videre. Lillemina krøb sammen paa læsset, holdt de frosne hænder op, smaaslog med tømmerne paa morens ryg og sa: Hyp — øp — aalei, gaa no.»

— Da Helga kom op, sad Karen alt inde. Saa slog de sig ned ved ovnen, mens kaffen kogtes. Karen havde bindingen sin med, og Helga saumed.

Og nu begyndte de at snakke og tiske imellem sig om alt det, som ingen anden maatte vide.

Ovnsdøren stod aaben, saa de kunde se at arbeide, det røde lys fra den glødende torv faldt over de to bøiede hoder, Helgas lyst og bruset, Karens mørkt og glat med ren, hvid haarveite. Bak dem laa skygger bortover gulvet.

Karen sad og tælled lykker. Saa sa hun:

«Æg ha tænkt, du ikj brydd dæg meir om'n Einar, no æg.»

«Pøh!» blæste Helga. Hun brød sig da ikke om nogen, hun.

Karen lod, som hun ikke merked det. «De va no alti likar aa bli skolmeistermadam ja!» drilled hun.

«Aa ti stil me tøve det!» murred Helga. «Nei e de no saa skjønt, saa tok æg no han Einar da lel.»

Ja, det tyktes nu Karen og da. Forresten var det fælt, kor folk raaled borti grænden. Helga skulde bare ha vidst noget . . . Men — det gik ikke an at fortælle det.

«No da!» blev Helga forundret.

Aanei, Karen kunde ikke si det. Hun brugte stikkerne meget ivrig og saa svært fortørnet ud.

«Fertæl de, skæ for-tæl dæg naaka æg aa,» bad Helga lækkert.

En liden pause. Saa hælded Karen sig over mod den anden og hvisked hende ind i øret: «Dem sei, æg ska helt paa aa laga-te, ferstaar du.»

«Du e no vel gælin!»

«De e saa sandt.»

Helga saa betydningsfuldt paa den anden og spurgte forlegent: «Kem skol . . . de vaarra?»

«Aa du skjønne naa vel de. Han Ola Rønningan vet æg!»

Men saa blev Helga lei til den anden igjen. Hun gjøned: «Ja du kon no ikj nægt fer, at han har vaarre hos dæg.»

«Jau det nægte æg fer,» kom det bestemt.

«Aa tøv aat mæg!» Helga la mere torv i ovnen.

«Ja de e no felt lite ealfald,» hvisked Karen ned i bindingen.

Saa kogte kjedlen. Helga reiste sig og

tømte kaffen nedi. Karen grov sig i øret og sa tænksomt:

«End om ein kom sæg borti elendigheita du! De e no saa let gjort.»

«Aa — de e no oftast, dem glæt.»

«Men end om du fik e ban. Ke du tok dæg te?»

«Æg veit ikj æg.» Helga satte sig ved saumingen igjen. «De kom no an paa, kem som va far.»

Saa arbeided de tause en stund. Inde i ovnsetagen surred kjedlen og pusted frisk kaffeduft ud i stuen.

«End evaar!» sa Helga om lidt.

«Ja end evaar!»

Og der drog op for begge de to unge piger en fin vaarkvæld med blank, mild luft. Det var lørdagskvæld. Lofotfolkene var kommen, ungkarerne kom indover veien, nybarberte og veirbidte, de havde tat paa sig helgeklær, de fleste i lyse nattrøiærmer af sirts. Og jenterne stod og keg i loftsvinduerne, de havde flidd sig, tat paa hvidt linned, og lagt hvidt lagen paa sengen. Kanske lurt krogen af svaldøren, om gamlingerne havde stængt . . .

Karerne kom, en til hver. Og jenterne sprang i sengen og gjemte sig under fælden, snudde sig mod væggen . . . læst som de sov . . . Op trappen, stilt, stilt, ind paa loftet . . .

— De to jenter kjendte dette liksom saa nær. Begge stirred frem, arbeidet hvilte nede paa fangene.

Og gjennem denne deres drøm, denne friske morgenrødme i deres atraa, steg barnet i dem frem, med fortrolighed og enfold, saa de liksom gled sammen i noget, de eied fælles. Helga bøied sig over til den anden, tog hende om livet og drog hende tæt hen til sig.

«Du Karen du!»

«Ja.»

«Æg ska sei dæg . . . han Trang ska æg ikj bry mæg om meir.»

Karen forstod. «Nei, dender gammel kroppen! Da e no han Einar annan malm, de.»

«Ja, du kan saa sei,» indrømmed Helga stilt.

Saa havde Karen ogsaa noget at betro. «Du,» sa hun og retted paa haarfletten til Helga. «Han Ola skreiv aat mæg e dag.»

«E du gælin! Saag du bære, om ikj æg fik ret!» Helga blev saa glad paa den andens

vegne. Hun vidste, at Karen havde gaat aldrig saa længe og tykt om Ola. Og nu skrev han til hende. Ho — jo det var artigt!

Karen la til: «Ja, du kan tru, æg e gla no!»

Og de blev siddende og holdt hinanden om livet, stirrende drømmetungt ind i gløderne. De saa hver sin lykke, og der var intet, de havde at misunde hinanden. Derfor blev deres glæde fælles, og deres drømme fremover gik haand i haand.

«Du,» sa Helga.

«Ja.»

«Vi ska gaa mykje aat kvarander, naar vi bli gift.»

«Ja sandelig, de hæ tænkt, æg og.»

Saa kom det knapt hørligt fra Helga: «De bli artigt aa faa ban du!»

«He, he — aaja.»

«Du ska no bær de føst bane met te daapen.»

«Ja. Aa de bli artigt aa bær ban. Ja, du ska no faa bær føst guten min, du og. Og saa e kallan vaar fadder.»

»Vil du helst ha gut du?»

«Ja — end du?»

I det samme gik det i bislagdøren.

«Aa no kjæm a mor, og vi, som ha glømt taa aa drek kaffen,» for Helga op. «Hysch, set stil og læss som ikjnaa!»

— «Æg tykje, de løfte kaffe her æg,» snused Sara, da hun kom ind. Hun keg i ovnen. «Ke de ska bety de her?» smaadirret messingstemmen.

Aa han e saa foll taa grugge kjeln,» skyndte Helga sig meget vigtig. «Æg tænkt, de trøngst aa kok ut lite gammelt skrot.»

«Ja du e go, du ja,» tænkte Karen og maatte huke sig ned for ikke at storflire.

XIII

Vaaren kom tidlig.

Først regned det nogle dage, saa sneen kom væk, bare store vandpytter blev staaende paa den frosne vold. Men da godveiret kom med solskin og søndenvind, løstes tælen, jorden suged vandet ned, saa det hørtes som en dæmpet hvislen, naar man gik over de brune jorder.

Stæren var alt kommen. Om dagen sad den helst paa hustagene og skrek og skratted i solvarmen. Eller den hopped om nede paa jorden og narred katterne til at gjøre dum jagt. Men mod kvælden, naar luften kjølned, og de smaa vandpytter frøs, da samled den sig i store flokke og sloges indbyrdes for at holde sig varm.

Kvindfolk og gammelkaller gik og trilled frau ud fra fjøsenden. Gamlingerne bandte og bar sig for de gigtbrotne hænderne. Det var ogsaa dækeln, kor tidligt han reiste med føret i aar . . . Gaa og sprænge ud frauen paa trillebør!

Lofotkarerne ventedes. Anne Myren havde brev om, at de havde tælnet. De laa nu bare og vented paa bør. Men ingen kunde godt vide, hvordan veiret nu var nordenfor. De kunde være ventendes naar som helst.

Kjærringerne gik og smaastelte lidt. Der maatte vaskes og haves hvidt paa sengene. Rent lintøi færdigt først og fremst, saa kallerne kunde faa bytte straks. De pleied være saa som saa indenklæds, naar de kom fra slike ture.

Og ungerne var saa gromme og føielige i

disse dage; de hjalp til, bare moren hældte paa ordet. Katekesbogen, spørgsmaalsbogen og bibelhistorien var ogsaa fremme tidt og jevnt. De mindste læste længer, end moren havde anelse om.

For naar han far spurgte, hvordan de havde laget sig, mens han var væk, saa skulde ikke hu mor faa andet end bra og vel at si dem til. Var der end lidt urent mjøl i posen fra før i vinter, saa vilde nok moren bære over og ikke nævne det. Skrød hun rigtig tilgangs, saa kanske de fik være med storbaaden til byn ogsaa. Ialfald vanked der nu nyt og bygodt, naar far kom hjem fra byturen.

Alle gik og vented; dagene gled.

Helga Sletten stod ved bækken og banked klær. De lyse sirtsærmer var smøget op over albuerne, hænderne var røde af det kolde vand.

Saa mangt der kunde drive i tankerne hendes nu.

Hun var lidt træt, havde været paa Bækken og vaaget i nat igjen. Baade hun og Karen. Huf, naar hun tænkte paa Hans Petter . . . da han døde. Blodet, som stod op af mund og næse. Moren, som jamred sig . . . Erik, som

Karen og hun maatte løfte op fra broren, de laa jo sammen. Og saa Lillemina stakkar, som graat saa saart. Og Erik, Lilleerik, med det lyse, krøllede haar. Aaja, det var vakre barn paa Bækken . . . Synd at Hans Petter skulde dø. Han var jo bedste hjælpen, han nu . . .

Helga havde ikke set folk dø før.

Klask, klask! sa banketræet mod skamlen.

Trang? Aagid, han var udspekulert, han. Hun havde sluttet at gaa til ham. Han bad, han kom did, til Sletten og bad hende. Snakked med moren om, kor godt det vilde være for Helga at lære lidt mer. Pøh! Moren skjældte og smelte, toskhaue. Trang var lækker og fin . . . Aanei, de slap vel for, at Helga gik likevel. Hun klarte sig saa bra nok med det, hun kunde, til en simpel mands kone.

— Kirste Bækken sled og led hun ja. Fattigdom, mange unger, lort og svælt . . . Aaja, men holdt hun af kallen sin, saa var det vel det samme alt det øvrige.

Klask, klask! Saa skylled hun i vandbøtten.

Sandelig, naar Einar og hun blev gift, saa

skulde vel alt gaa i en hopsa da. Blev det smaat for dem, — ja det kunde da saa godt bli smaat for dem. Men . . . pøh! Naar hun bare kunde ha Einar hos sig bestandig saa. Og saa lage mad til ham. Og vaske og kokle for ham . . . Aa jøde du verden.

Klask, klask — sjo—o! gled det af i bøtten.

Hun banked, skylled og vridde, folded ud hvert plag og holdt det beskuende frem . . .

Synd i Trang likevel. Javist var det synd i ham. Kor stusligt maatte det ikke være for ham om lørdagskvælden, naar han skulde vaske sig og bytte. Han havde ingen, som vasked ham paa ryggen, ingen, som kom med en varmet skjorte og smetted over hodet hans. Ingen til at kjæmme sig heller.

«Segn arbe!» sa det bak hende. Det var Anne Myren, som kom raklende. «Du heill paa og vaske klea, du ja.»

«Tak ska Di ha!» retted Helga sig op. «Ja vi skol da faa efraa os de, te dem kjæm heim.»

Anne kremted og saa tungsindt frem for sig. Saa sa hun: «Aaja ein e løkkelig, som faar egjen al sin.»

«Ja Di kan vel sei de.» Helga tog en ny skjorte og banked.

Anne snød næsen, tørred paa stakken og tog paa med graadfuld stemme: «Æg kjæm fraa Bækjen no æg. Ha vaarre evei og vaska'n Hans-Petter lik. De e e sørgeligt hus der. —

«Ja,» sukked Helga og skylled.

«Og vær bli de vel.»

«Kanskje de? E'n Erik vær kanskje?» saa Helga op.

«Aanei, han rette sæg no vel, gutten. Men — han Ka'l . . . e gaat fer de, fortæle dem.»

«Herre gud, ke Di sei!» slap Helga banktræet.

«Aajau, gubere og trøste den, som oløkka ramme,» bretted Anne tørklædesnippen over øinene.

«E de fleir og?»

Anne svared ikke straks. Saa spurgte Helga op; hendes hjerte begyndte at klappe.

«Æg veit ikj, om æg kan fertæll de,» kom det underlig.

«Han far?» skalv Helga spændt.

«Nei!»

Det grøssed i Helga. Hun tog et skridt

nærmere og pusted stakaandet som efter et langt sprang:

«Han Einar?»

Anne snød sig igjen og gav sig tid. Saa kom det:

«Aa ja, han vart ret ikj gammel, han nei, stakkars gut.» Saa gik Anne, men hun vendte igjen og forklarte:

Einar og Karl og Kresten skulde en kvæld, det var mørkt, ro iland fra et fartøi. De havde bare en liden jolle. Oppe i kjeilen vaaged de sig til at ro over ankertrossen til et fartøi, som laa der og hugged i sjøen. Just som de rodde over, stramte fartøiet trossen, og jollen kantred. Folk hørte ropene deres, men da baad kom ud, hang bare Kresten ved jollen. Han blev bjerget. De andre to var allerede sunkne . . . De havde ikke fundet likene enda, da brevet var skrevet . . .

Om natten laa Helga og tuded under fælden. Udpaa morgensiden var hendes hode som sundbanket. Hun var ikke istand til at graate mer. Og nu maatte hun sove . . . aa, saa træt hun var. Nu, ja nu maatte hun sove . . .

«Einar, Einar,» kviskret det i øret hendes. Det var ikke sandt, at han var gaat for-det. Nei det var en anden, brevet løi.

Og snart kom han hjem. Han tog hende i de stærke armene sine og bar hende op trappen, indover loftet. «Einar — aa Einar min!»

— Hun hug hænderne fast i sengstaven, vilde bøie fælden lidt tættere om ham . . . saa det ikke skulde bli kalt til ryggen hans.

XIV.

Søndag morgen sendte Anne Myren Ola og Lillemarit og Lillekristen op paa Kraakhaugen for at se udover fjorden efter lofotbaade.

Om natten havde det regnet. Men nu var himlen blank og ren, bare i nord hang nogle tykke, røde skyer. Solen steg og steg, sprøited guld over fjorden, glitred i det vaade lyng opover haugene, skinned roligere i de blankvaskede berg, hvor vandet fra myrene ovenfor drypped og siled nedover.

«Skynd dok no, onga,» skjændte Ola, han maatte gang paa gang vente paa smaaerne, som ikke vandt følge med. Lillemarit havde en halv kringle, som hun ogsaa skulde bite af. Gang i mellem faldt den ned og blev lortet; men det gjorde intet. Kringlen blev bare bedre for det.

«Æg faal hæst æg hos'n fal,» pusted Lillekristen og gned en lortflek af nyblusen sin.

«Og æg faal ny stak æg, som'n ska søp e byn!»

«Skynd dok no, sei æg!» kom det bistert fra Ola. Og de kravled og skyndte sig. Smaaerne tog hinanden i haanden, naar en af dem dat.

«Sette her no Di, me æg klyv oppaa hallarn,» sa Ola og sprang op gjennem kløften. Og de to smaa satte sig paa en tue. Lillemarit brød det halve af kringelbiten sin og gav Kristen. Da de havde gnasket i sig det, begyndte de at plukke skrækling.

Ola kom anpusten op paa knausen og satte sig paa en sten. Nu kunde han se like ud til Agdanæs, der hvor havet begyndte. Indover derfra bugted fjorden sig blank, fin. Ikke en bølge paa den saa tyk som en traad. Fjeldene

stod som ramme paa begge sider, de blaaned som gjennem et let flor af vanddamp, der stod stille og skalv.

Nei ingen lofotbaade var at se.

Kirkeklokkerne tog paa at ringe, en og anden kirkegjænger saaes, røgen fra murene i grænden steg ret til veirs som blaa strenge . . . Det var saa stilt overalt, saa søndagsstilt som i julen næsten.

«Ola, Ola!» sutred det nedenfor.

«No kjæm æg.»

Men han maatte vel sidde lidt endnu. Der kom noget frem forbi Agdanæsset — sandelig — jo det var, det var en baad. Gutten sprat op og skygged. Et seil til, flere seil, det var lofotbaadene. Ho og hei, det var lofotbaade!

Og foran baadene kom en blaa rand i sjøen, det var havgulen med nordenvind. Ja, nu kom de!

Ola hopped rundt og jubled. Saa fløi han nedover. «Gji dok tia Di!» raabte han til smaaerne. «Æg maa skynd mæg og fertæl a mor de. Fer no kjæm dem »

De to smaa havde klint sig ud om munden af skrækling. Nu begyndte de at skrike efter

Ola, at han skulde vente. Men da han intet ænsed, tog de hinanden i haanden og kravled nedover.

Da den første baad stak stævnen forbi det inderste næs, stod folk ude ved alle stuer, skygged for øinene og stirred.

Ungerne sprang straks ned til nøsterne, hujed og skrek i munden paa hinanden. «No kjæm dem! Ho—oh! No kjæm dem. -- — Holloi get!»

Lidt efter kom ogsaa de voksne efter, kvindfolkene bar de mindste barnene, gamle gubber, som ikke havde været udendørs hele vinteren, stavred sig nu ivei.

Flere baade kom frem. Og foran dem arbeided havgulen sig mod den blanke flade, — blaa, frisk, toppende de lette bølger til skum, der piblede opefter baadenes stevner.

De første stod ind fjorden. Men saa dreied en op bugten. Vinden blev trang, saa aarene maatte ud; de blinked som guldlister, hver gang de løftedes op af sjøen.

«Sjøblomsten, Sjøblomsten!» skrek ungerne og kasted stensplinter bortover sjøen.

Og flere dreied op, de fleste havde flag paa agterstevnen og fløi paa toppen. Karerne stod oppe paa lasten, satte hænderne i siden og saa opover mod land . . .

— — Inde paa Furunæsset smøg Helga sig uset frem bak buskene. Hun havde ikke mod til at staa blandt de andre ved nøsterne. Men ivei maatte hun og se likevel.

For sæt om tidenden, som var kommen om Einar, var løgn.

Hun satte sig ned paa en tuve bak et bjørkekjær og keg frem. Strøk saa tørklædet af og retted lidt paa haaret. Hun havde pyntet sig som til kirkegang i dag. For sæt . . .

Og naar hun nu saa baadene komme glidende op bugten, da strømmed der ind paa hende en varm glæde, som hun kjendte saa godt fra vaarene før.

«Lynilden» kom magelig dreiende op, det barkede storseil bølged svagt, vinden var trang. De blaa, lystige bølger slog med skum op over det brune stevne. Aa, sæt, sæt om Einar var med likevel!

Øinene vokste, hun stirred. Solen faldt

over hende, der hun sad, hun holdt det hvide tørklæde løst over fanget, to brune fletter faldt nedover den lyse sirtstrøie.

Hun saa ikke paa de andre baadene, som ankred. Hun maatte op paa knæ for bedre at se «Lynilden». Den dreied op i vinden, heiseblokken plystred, seilet folded sig ned . . . Da sprang hun op. Kofer havde «Lynilden» hverken fløi eller flag?

En, to, tre — fire mand. Da sank det i hende, den sidste traad af haab skares af. Det kjendtes som et knivstik; hun seg ned paa tuven og kasted hodet ned i fanget.

Om lidt vælted hun sig over paa siden og hug den ene haand fast i lynget. Det var noget tungt, der trykked graaden ned i bringen, saa hun næsten ikke fik puste.

Ombord paa baadene blev der skrammel. Der skulde lægges til rette og lægges ned og bringes op. Endelig kom jolle efter jolle roende op mod nøsterne.

«Hollòi!» ropte Kristen Myren, han sad baki jollen og hamled. «De e godt ver!» Han var kvik likevel, Kristen.

«Ja velkommen heim!» smaaskalv mælet i Anne, hun maatte holde paa smaaerne, saa de ikke skulde slippe ud i sjøen.

«Ve kommen, fal!» skrek Lillekristen og hytted med haanden udover.

«Fiss ke sjæg du hal!» storlo Lillemarit og holdt i stakken paa moren.

Saa skured jollen mod støen. Per Sletten sprang ud og trak den et stykke. De andre kom efter. Og hjemmefolket trængte sig sammen om dem. «Velkommen, nei velkommen ja,» surred det rundt om.

«Guskjelov, æg faar dæg egjen, Per!» snipped Sara Sletten og saa blidt paa fingrene sine.

«Aaja de vart no naan egjen,» sukked Per og kasted et stykke landtaug opover stevnene.

«Ha de fonne dem?» kom Sara efter.

Per rusled en stund omkring, før han svared. Den skramlende lyd af tunge, jernbeslaatte sjøstøvler blandede sig i snakket og sjauen. Endelig tog Per den røde madbomme under armen og rusled opover stien. Sara efter med nogle klær under armen. Et stykke oppe standsed han op og grov skraaen uf af munden. Saa sa han tungt:

«Vi fann han Einar.»

«He! — Ja saa ja!»

En stund gik de tause. Saa la Per til, neppe hørlig:

«Men haue va væk.»

«Jessu Kresti navn, ke du sei!»

«Næmn de bære ikj, saa de kjæm fer mora,» rysted Per paa hodet —. «Men han Kal Bækja ha vel straumen drigje ut i djufna ja.»

«Trøste og bere a Kirste, stakkar.»

«Aa vi faar vel hjaalp a,» sa Per, han saa bortover til Bækken, hvor husene stod sammensunkne og veirbidte: solen lyste i de smaa blyruder. Der saaes et ansigt i vinduet. Sara kjendte det. Det var hendes Kirste.

Men nede i fjæren er der fremdeles liv. En jolle lægger netop til land, folk staar og tar imod den. Sire Rabben staar nederst, hun holder et spand for sig, indviklet i et stort tørklæde. Det er kaffe, som skal holde sig varm. De to gutterne hendes kan trænge lidt størkendes nu, for de har et godt stykke at gaa hjem.

«Godt ver, kara!» raaber Sivert høvedsmand, han sidder paa en sten med de samme lange bladvaatter paa, huen nedover ørene; han har ingen især at vente, men peiska tre er det nu artigt at sjaa hit lel — idag ferstaar sig.

«Hollo — godt ver ja, Sivert! Du leve endno!» raabes der fra jollen.

«He — leve æg? Aanei, ondt krut fergaar ikj!» tørker han den blanke skalle med rødhuen og klukker.

«Nei som han Erik ha vokse, trur æg?» smaaler Sire Rabben for sig selv. Hun vikler for sikkerheds skyld stakken om spandet og.

«Godag, mor, kor de staar te?» springer Rabbagutterne iland og stiller sig op for hende, store og ferme . . . lidt lys dun omkring kindbenene paa Erik.

«Aajau æg leve da.» Sire staar og blir næsten forlegen af at se paa dem. «Kor bleik du ha vorte, Anton. Men guskjelov fer, æt æg faar dok egjen, begge to.»

Saa faar hun dem med bak nøstet, hvor hun har en kurv staaende med lidt aparta poteteskake i. Og saa har hun lidt gomme med. For Erik er saa ferlegen efter gomme . . .

Kristen og Anne rusler hjemover. Lillemarit tremser paa storkoften til faren. Lillekristen bærer vaatterne, som han holder med begge hænder frem for sig. Men Ola bærer skindboksen paa armen, — slik, som en skindbokse skal bæres . . .

— Men oppe ved en nøstdør stod to smaabarn for sig selv og trykte sig sammen og saa paa de øvrige. Det var Lillemina og Lillehans Bækken. Alvorlige og uden at røre sig stod de der, Lillemina med en finger i munden, Hans nu og da hviskende noget borti øret hendes. De saa liksom fremmede paa de andre unger, der piled omkring der og læssed paa sig lofottøi. Men saa hvisked Hans: «Ska vi ikj gaa aa hjaalp te aa bær, du!»

Lillemina puffed foragtelig borti siden hans. «Tosk!» sa hun. «Du haurt, hu mol sa, vi skol ikj gjæl de.»

Og saa stod de stil.

«Stakkars, smaaan min, sei æg, æg!» kom Sire Rabben frem bak naaven og hen til dem.

«Fal tæm it heim meil, han, fal do paa sjøn, han,» skyndte Lillemina sig.

«Æg faal da ny klea lel te paaskhelga, æg, tei a mol!» kom det troskyldigt fra Hans.

«Sjaa her, smaaan min!» tog Sire frem en stor sukkerklump til hver. De tog den, smaalo til hinanden. Lillemina gjemte sin i staklommen, Hans klemte sin indi den lille, lortede næve. Og saa kapsprang de opover for at vise mor det.

Lidt efter lidt tømtes fjæren. Folk spredtes hjemover, opover, udover og indover stierne.

Der var ingen igjen, da Helga Sletten gik forbi nøsterne. Hun standsed op og saa paa baadene; de laa og strammed drægtaugene og smaahugged i sjøen. Et par store, graa maager seiled rundt ikring.

Som Helga stod der og saa paa «Lynilden», kom hun til at huske en kvæld, da hun var liden. En fin sommerkvæld, hun sad oppe paa loftet og saumed ihop seilet paa Einar Lyngvolds baad . . .

— Siden havde «Lynilden» og Einar liksom levet sammen i hende.

Nu laa baaden der, hjemkommen, men uden Einar, uden fløi og uden flag.

Hun magted ikke graate mer. Hun la hænderne paa ryggen og hælded sig mod nøstvæggen, stod, stod, knærne gav liksom efter og hodet blev saa tungt. Hun seg tilbake mer imod væggen, saa tørklædet skyvedes opover nakken og frem i panden.

Smaabølgerne ringed sig opover mod den mørkebrune tangkrans i fjæren, søpled, skvulped og smaaskvat opover stenene . . .

XV.

Et aars tid var gaat.

Slettefolkene var uforligte tidt og ofte. Det gik paa næsten hver dag, men især om nætterne. For nu maatte Sara ha Per atme sig hver nat. Helga vilde ligge paa loftet bestandig nu. Og det nytted ikke at tælle hende til noget. Hun var blet saa strigtig og egen af sig i det sidste.

Før var hun blet skræmt, naar forældrene røk i haarene paa hinanden. Sprunget paa dør og git sig til at graate. Men nu? Nu var hun

blet hærdet som i en fei, hun la sig imellem som den, der havde myndighed, hun kunde slaa i bordet og spørge, om det var fakte af krestent folk det her.

Forresten holdt hun mest med faren. Kanske det var, fordi han oftest tabte. Ja, for det gjorde han, naar Sara og han sloges. Sara skjøtted nemlig ikke om, hvad hun brugte. Ildtangen og støvleknegten, bismeren, stol eller bøtte — som det var for haanden. Et par gange havde hun ogsaa trevet et varmt suppefad og kylt i hodet paa Per-kroken. Han maatte rømme tilslut, kulet og skrammet. Naar han saa kom for sig selv eller til Kristen Myren, fandt han en slags lindring og trøst i at bande rigtig inde fra mergen.

Om en dags tid var de igjen saapas forligte, at de kunde leve nogenlunde i fred. Og da kunde de ha det godt og bra, de tre menneskene. For de var ikke skyldig noget at snakke om, og pladsen var en af de bedste. De havde mad og drik til enhver tid. Og Per skrød tidt af, at Saras make til at ha til klær og ordne i sit hus, det skulde da en faa lede længe efter.

Per var god af sig mod Helga. I vaar fik

hun sætte en hel tønde potetes for sin del, og sau og lam skulde hun faa sætte ind til vinters. Og smaaskillinger stak han i hende tidt og ofte, naar han bare aatte.

Til gjengjæld lured Helga i ham lidt god mad, naar Sara var af veien. Syntes hun for en gangs skyld, at han ikke havde saa ganske rent mjøl i posen, naar ufreden var, saa tagde hun heller, end hun la sig borti.

Slik kom Helga til at gaa som for sig selv, laa ofte vaagen om nætterne og tænkte og længtes mod noget, som ikke kunde siges, ikke engang til Karen. Men det maatte vel bli en gang med hende, som med dem i bøgerne.

Og saa kom Einar frem.

Hun lekte om igjen og om igjen den natten, før han reiste paa Lofoten. Der gik varme, hede ilinger gjennem kroppen, og hun smaaskalv. Det kom igjen i drømmene, og hun tøied sig saa lang, saa lang og trilled sig rundt i sengen.

Men med tiden gled dog Einar længer og længer bort. Hun begyndte at længes efter en, som kunde være likedan som han. En, som kunde følge hende til døren, bære hende op

trappen og indover loftet, stilt, stilt, saa de ikke hørte det nede.

— Men dørene var stængt om nætterne paa Sletten, og Helga vidste, hvem som havde faat forældrene til at passe paa det.

XVI.

Udpaa vaarkanten kom Ludfisk-Jens hjem fra en emisærreise. Da var han blit enda morskere til at forkynde Guds ord, tyktes folk. Han holdt nogle opbyggelser, gik ogsaa lidt om i husene og veileded sørgende sjæle.

Paa en af opbyggelserne hans, blev Helga greben. Hun fik det med slik graat midt under talen. Der var mange flere, som graat, men likevel blev Ludfisk-Jens mest opmerksom paa Helga. Da talen var slut, gik han hen til hende og tog hende i haanden. Og da var hun saa opblødt, at hun gav sig helt over til ham, hun brød sig ikke om, at flere var tilstede, at der endog sad ungkarer, som gjorde øine til hende.

Han sa nogle beroligende ord til hende, og de gjorde saa godt, aa de gjorde saa godt. Han fulgte hende ogsaa hjem, og paa veien aabned hun sig helt for ham, fortalte ham om Einar, om Trang, om alt.

Og han snakked vakkert med hende og faderlig alvorlig med hende. Han sa, at veien til himlen var at forsage al kjøds og øiets lyst. Alt, hun selv havde lyst paa, var af djævlen. Og hun forstod vel, at han maatte vide det, og hun kjendte det hos sig, at det var akkurat slik, som han sa. De drev frem og tilbake nedenfor husene paa Sletten lige til sene kvælden.

En uges tid gik hun saa og trodde, hun var omvendt. Hun bad om kvældene til Vorherre og bad hver morgen til Vorherre, hun holdt sig hjemme hele tiden og læste bare i «Johan Arntz' sande Kristendom» og sang bare salmer og aandelige sange.

Men saa kom søndagen, da hun skulde til Trang.

Nu vidste hun, det var synd at læse fortællinger af Bjørnson og andre verdslige, som ikke var i samfund med Gud. Og saa var det ikke ret at læse noget for verden paa en

helligdag. Havde kanske ikke Jens Skaret sagt det?

Hun gik udover søndagen og kunde liksom ikke faa fred. Sang, læste, bad. Nei, det hjalp ikke. Hun snakked med moren. Hun la sig ikke borti det.

Hun blev siddende ved vinduet og se indover langs aasen, hvor skolehuset laa. Det drog, drog. Ikke læsningen saa meget; men — Trang. Skjønt Jens Skaret havde fraraadet hende at gaa til ham mer. Og hun havde lovet ham at la det være. Men likevel . . .

«Herre Gud hjælp mig at staa imod!» bad hun . . .

— Nei, nei, hun maatte afsted likevel. Hun vilde ikke læse, men bare faa se ham. Ja, bare faa se paa ham. Det spidse skjægget . . . øinene . . . haaret. Høre stemmen. Aa jo, hun maatte da vel faa forladelse for den synd.

Saa gik hun — —

— Og inde hos Trang var der som en lun fred. Han saa, der feilte hende noget og spurgte. Da blev hun bly, nei, til ham, til ham vilde hun ikke si noget om det der. Kanske han vilde si, det bare var noget tull. Kanske gjøre

nar af hende og. Nei, saa tog hun sig sammen og var kvik heller da. Og hun gjorde sig kvik. Og de læste som vanlig.

— Da hun gik hjem, kom Karen imod hende.

«No e de dans nepaa Rabben,» sa hun. «Vil du ikj, vi tek os en trep dit. De e saa længje, se æg dansa æt . . .»

Vadeligt sig. Karen vidste da vel det nu, at hun ikke gik paa lek.

Saa begyndte Karen at le. Og saa gjøre nar af hende. Tilslut maatte Helga ogsaa le. De lo, saa de maatte standse op og holde i hinanden for ikke at dætte.

Da de kom forbi Rabben, hørtes spillet indenfra. Helga kjendte det, som begyndte blodet at strømme i takt, det tralled i hende. Og hun blev med ind lel, men bare for at se paa.

Men da Erik Rabben, spræk og ferm, kom og tog hende i haanden og trak i hende, da blev hun med. Og saa let, saa let det var at danse. Ho hei! Hun kjendte det, som vilde hun danse fra noget. Og Erik tog hende om livet, saa fast, haanden klemte saa pirrende godt.

Hun la det brune hode ind til skuldren hans og indbildte sig, det var Einars.

Da dansen slutted, kviskred hun borti øret hans:

«Vi danse vel ein te?»

«Jau de e raa te de.»

Og hun dansed hele kvælden, hun var den gamle, letlivede Helga Sletten. Efter hvert som hun tørked sveden af ansigtet, var det som tungsindet og tyngden af synd tørkedes af samtidig. Og hun glemte at tænke paa døden og himmeriket; nei, felen, spillet egged, gutterne tramped i gulvet og svinged og løfted jenterne. Og Helga vilde være med. Hun vilde leve, nu, nu, for nu spillet felen og nu var alle de spræke karerne her, og nu var hun ung, ung . . . ho, ho, ja nu var det artigt.

XVII.

Saa var det en dag over vaaraannen.

Sara sad midt paa gulvet og spandt. Helga

bakte poteteskake nede ved vinduet. Per var paa Lindegaard paa arbeide.

Helga sad og smaanynned med og saa gang imellem ud af vinduet, mens hun klapped nede i trauget. Rokken surred, surred, saa standsed den, og Sara la piben ned i gulvet.

«Dem sei, han Trang ska søk sæg her efraa,» kom det, og gamlas øine fulgte ordene som for at granske virkningen.

Helga tog et nyt emne og klapped ivrig. «Kanske de?» sa hun ligegyldig.

«De bli rart, naar'n reise.»

Helga tog en haandfuld mel og strødde høit udover hele trauget. «Aa vi faar no vel ein egjen,» mente hun.

Sara tog øinene langsomt til sig. Rokken surred ivei paany. Hun blev ikke klok paa det der tollhaue. Hun forstod nok Trang, og hun syntes, det var mer end overlag for en husmandsjente . . . Men kofer kunde ikke karn gjøre det af nu? Kanske gik jenten og ikke følte sig sikker paa nogen ting. Tak-gu om hun ikke tolled sig borti et eller andet tufs. Ikke turde Sara tale rent ud med hende heller om slikt. Hun holdt sig vel mest til faren — toskhaue.

Men jamend gik Sara likevel og ønsked, at det maatte bli til noget med jenten nu. Enten Trang, eller saa en anden skikkelig kar. For nu var hun baade stor og gammel nok.

Men i trauget var klappingen standset. Helga sad og saa nedpaa veien. Ola Rønningen kom trillende med en torvtrillebør indover forbi. Spræk og rask i fodlaget, den blaa skjærmhue lidt paasned over det sorte haar. Han var et par og tyve nu.

Hun fulgte ham med øinene, da han dreied ned og hjem. Rønningen havde store, malte huse, nette som skrin og med jorden saa nemt rundt om, flad og fin som en hage. Det var velbergendes folk i Rønningen, og Ola var eneste sønnen.

Med et sa hun, idet hun uforvarende sukked: «Hu Karen Trøa kjæm sæg godt te, hu.»

«Ja e de naa sandheit ti de?» Rokken standsed.

«Jau de e vest no de.»

Men Sara forstod ikke, ka han Ola skulde gjøre med en unge som Karen. Ikke kunde hun noget og ikke eied hun noget.

«Ja Di har no ret ti de,» slap det udaf

Helga. Men straks efter angred hun det. For det var stygt at snakke ondt om Karen, — saa godt forligte, som de var. Hun la til for at gjøre det første godt, at Karen var ikke træsen. Hun lærte vel altid, og Ole havde nok før han. Og saa var hun et snildt menneske.

Sara praktes med at sætte traaden sammen, den var gaat af. Saa spytted hun ulden ud og slog paa: «Hu e no ikj naa skjønheit heller.»

Aanei, han kunde no vel altid ha faat sig en, som havde vært vakrere, mente Helga. Men naar han tykte om hende, saa . . .

Det der la Sara ud paa sin maade. Jasaa, — var det likevel der, hun havde ungen. Rokken standsed, hun grubled. Det kridthvide ansigt blev spidst. Ola Rønningen havde en søster, som nok vilde bli glad, fik hun pladsen. Og did, Ola kom, der kom han ikke tomhændes. Men den der skolemeistern va det ikke godt at vide, hvordan det gik med. Ialfald fik nu ikke gamlingerne paa Sletten nogen hjælp paa sin alderdom, om han strøk med hende. Nei det der, det . . . Hun klødde sig i hodet . . .

»Æg ska sei dæg, klean gjær my dem,» tog gamla paa, og rokken surred igjen.

træsen — keitet.

Helga blev rød. Det der sa moren nu. Og som hun før havde tunert og rikset paa hende før, at hun vilde være for fin. Helga svared ikke.

«Du lyt ha dæg te svart kjole no fer saupængan din,» kom det igjen.

«Ja — æg ha tænkt de sjøl og.»

«Og saa hæ tænkt, du skoll faa kvitklokk hos mæg, naar æg faar sæll ægga min.»

Helga lysned og smilte tilbake mod moren. Det var da underlig, kor godlynt hun var idag.

Men fra den dag af, passed Sara paa, at Helga saa ordentlig ud, naar hun gik bort. Den graa stofkjolen, hun fik til sidste jul, blev nu tat til bortgaaerkjole. Og saa tog Sara og fik gjort om til jenten en fin frøkenkjole, som hun havde fra den tid, hun tjente inde i byen. Det var nu saa, mente hun, at ungdommen skulde frem i verden. Og med hende var det ikke længer saa nøie, hun var gammel og havde ikke stort andet at bry sig om end en salig død.

Hver gang Helga gik bort, vidste hun, moren stod i vinduet og saa efter hende. Hun

forstod ogsaa, at gamla tog paa at være lidt kry af hende. For neimænd om der var mange, som kunde maale sig . . .

«Du gaar saa støgt,» sa Sara en dag. «De e, som du skoll ha sjøstævel paa dæg.»

— Saa blev der stræv med at gaa vakkert. Hver gang hun forsøgte at trippe, kom armene liksom i ulage; enten slang de for meget, eller albuen vimsed ikke rigtig. Saa maatte hun se ned paa sig, men husked saa, at det ogsaa var galt. Nei, det blev ikke godt at faa en pen gang.

Men folk la mærke til det, og stod i vinduerne og gjorde komers, naar Helga fjamsked forbi. Nu havde Sara Sletten faat jentungen til samme apetræet, som hun selv var i sin ungdom, sa de.

— Det begyndte at gaa op for Helga, at det var for alle ungkarer, hun skulde vise sig frem. Og det var vist, som moren sa: «Sjaa ikj paa dender skindlappen e ansegte, men paa berginga.» Ja, nei nu tænkte Helga straks paa berginga, naar hun gik forbi en ungkar. Og alt var liksom saa løst. Ikke nogen bestemt tænkte hun paa. Jo kanske paa Trang.

Men han gjorde intet af sig, naar hun var hos ham.

Under dette var det, at bøgerne misted magten over hende. Og med dem Trang. Lidt efter lidt gled han væk, længer og længer. Hun vilde igjen slutte at læse, hun læste ikke lekserne hjemme, skrev heller ikke stilene, han gav. Moren talte hende dog til at holde ud en stund endnu. Og saa fik de se, hvordan det gik.

Det var paa giftning, Helga tænkte nu. Moren snakked sent og tidligt om det, hun fortalte hende alt, som hørte til det, et gift kvindfolk kommer borti. Hun fik al magten over hende. For nu var begge voksne kvindfolk.

Og om nætterne laa Helga og drømte om bryllup og kall og barn og vugge og barndaab . . .

Men Per blev liksom gaaende og snuse omkring de to kvindfolkene. Han var udenfor det hele. Ymted han om, at det blev vel meget af stas og fjas, saa blev han straks hugget af. Og nu var han rent underlegen. For Helga hjalp ham ikke længer.

En kirkesøndag udpaa somren stod han og slog rusket af nykoften sin. Saa dristed han

sig til at spørge, om vadmelet ikke blev færdigt snart nu. For — rigtignok var han ikke saa nøie paa det, men nu syntes han likevel, at kirkeklærne begyndte at bli temmelig blanke.

Aa, han fik nu hjælpe sig saa godt, han kunde, han, som gammel var, mente Sara. Hun begyndte at blade i salmebogen og nynned. La saa til, at Helga skulde ha vadmelsulden til dynvær.

Kanske det ja? Den musongen skulde ha dynvær? Det skulde se ud til, at han trængte bedre til noget at skjule kroppen sin med. Han dirred i stemmen, og de smaa, blide øine løb næsten i vand af sinne.

«Æg trur, hu sjer ti de e stonn me dynvære, æg. Hu kann no vel ikj vælt inne de sagtafs heller.»

«Aa hell kjæften din, tosk,» fræste Sara op fra salmebogen.

Saa. Han skulde holde kjæft bestandig, han. Bare gaa omkring og slide og tie og ta med. Men før han skulde bli gaaende naken, før tog han gjerne en sau eller to og solgte. Det bar galt ivei, kor som var. For jagu havde han fjusket ud, at de drog til handleren mjøl

og uld, som de bytted bort i sirupskake og fjaseri . . .

Det kogte op i ham. Han vilde ha sagt ubeiste sandheden kontant. Men Sara var midt inde i salmen, og da havde han liksom ikke magt over hende.

Helga kom ned fra loftet. Hun havde pyntet sig og sat op haaret nymodens. Speilet holdt hun endnu i haanden og kiged i det, ret som det var. Satte det i vinduet og begyndte at flikke over habiten igjen. Kleb sig i læberne, holdt hodet paa skakke og besaa. Spøtted paa kammen og kjæmmed over haaret en gang til.

Per stod og saa paa hende. Salmen la sig ind over tankerne hans, og han blev tungsindt. Han kjendte det, at nu havde han ingen datter længer . . . Hun Helga, den gamle Helga, var kommen væk for ham. Ja, ja, san . . .

Han reiste sig og bad hende hjælpe ham at knytte silketørklædet paa halsen.

Jo, hun rev det af hænderne paa ham og knytted. Saa blev han staaende og fingre paa knuten. Nei, det var ikke slik, han vilde ha det. Hun fik gjøre det om igjen.

«Heh!» slængte Helga fra speilet. «Trur

Di, æg har tia te aa staa al da'n me dok da. Nei, de ska no faa gjær de no ja. Di ska no vel ikj vaarra brugom heller . . . En gammel kallskrop . . .»

Aanei, aanei, de konn no vaarra de saama da,» bad kallen næsten for sig. Han stak brillehuset i vestlommen og gik.

Det smaayrred lidt af regn, saa koften kunde ha trængtes paa. Men gaa blandt kirkefolk sommersdag i slikt luvslidt plag, — nei det fik han sig ikke til. Han fik vel heller bære den under armen lel da. Og saa la det være at gaa indi kirken . . . Han kunde jo rusle ned i Lindegaardsskogen og karve i piben, mens præsten var paa prækestolen . . .

XVIII.

Høsten seg ivei med jamt regn.

Borti de store Lindegaardsakre stod husmandskjærringerne og skar; krokede rygge saaes nu og da rette sig, mens benjelen vredes. Naar

regnbygerne kom, satte de bakerne imod, mens tørklæderne blæste fremover hoderne.

Til maaltiderne kom en gamling eller en halvvoksen unge med mad hjemmefra. Tidt bares ogsaa et spædbarn med, moren maatte sætte sig borti en korndynge og gi det bryst. Karerne gik omkring og staured efterhvert, som kornet skares. Det gjaldt at faa ifra sig med det første. For hjemme stod ogsaa aker og vented; og saa var det sildfisket.

Gamle Brandt — Sølvknappen — gik en tur hver dag og saa over, han slurped langsomt og betænkt afsted i store, blanke knæstøvler, standsed hist og her, sa noget til en eller anden eller smaaskjældte, naar han fandt skjæringen slurvet. Men med kvindfolkene kunde han gang imellem snakke spetakkel, især til de unge, staute konerne. Og disse benytted da anledningen til at bli hjulpet med et eller andet; de spurgte om at faa laane øik en liden sving, at faa skjære lidt løv, eller faa nogle sække agne, naar tærskningen begyndte. Det var om at passe sig i tide, før nogen anden fik lov. En maatte være utom sig. Og Brandt havde tider, da han lovde alt, naar han saasandt kunde. Han var bra likt.

Men da skuraannen saavidt var færdig paa Lindegaard, kom der tidende om, at der skulde være svært til sildfiske nordenfor, især paa Vigten. Og saa skipped karerne sig sammen og strøk — de fleste. Kvindfolkene maatte gjøre aannen hjemme alene. Var der en karskrot igjen, saa maatte han være paa Lindegaard. Og gammelkallerne stavred om i al grænden og hjalp til at staure — for en god kop kaffe og en kvart tobak.

Per Sletten og Kristen Myren fulgtes ad paa fisket som vanlig.

Helga stod alene i akren hjemme. For Sara havde slik gigt i ryggen, at hun holdt sig mest inde. Det var sandelig tufsigt nok for Helga, og saa monned det saa lidet, naar en bare skulde være én krok. Hænderne hovned op, og jamend kjendte hun til ryggen, hun og, om hun var ung. Men saa trøsted hun sig med, at naar bare dette var forbi nu, saa blev det en stund fri da, — til potetesen kom.

Først én byreise sammen med Karen; da skulde hun kjøpe sig kaapæmne. Og saa bar det til at sætte op dynvæven. Men det sidste

skulde sandelig ikke Karen faa tæft af. Det gik bestandig saa stilt for sig, naar den tøtta skulde ha sig til noget aparta. Gik hun kanske ikke nu og listed og smat med noget fra handleren. Men ka det var? Ja var det ikke gulklok eller kapstak, saa var det rart.

— «Nei æg trur, du slutte fer e dag no æg,» kom Sara en dag opi akren. Og saa fortalte hun, at der var fisket paa tøndevis med sild borti fjorden i de sidste nætter, og det var da spot og skam at sidde og tremse paa gammelsild da, naar en hadde silden ind i husvæggen.

Nu havde hun vært nede i Rønningen, og saa havde Ola budt til, at Helga gjerne kunde faa være med ham paa drevet en nattes tid. Han laa og sled alene paa faringen, og det var da altid bedre at være to. Garn havde de ogsaa, der laa vist en syv-otte oppe paa mørkloftet . . .

Saa nu fik hun lage sig til at reise paa drevet ikvæld.

Helga tyktes, det var baade bra og ikke bra det der. Det kjendtes saa rart . . . være sammen alene nattens tider paa en baad — med Ola. Og ka vilde Karen si? Men . . .

— Sandelig vilde hun ikke klemme til lel. Det kunde nu paa en vis være slik slag til Karen og . . .

Det blev en fin høstkvæld.

Landevinden spakned efter hvert; fjorden laa hvidblank med svage, bløde bølger. Aaserne stod med gult løv, bortover jorderne grønnedes haaen, som de gule akerlapper klipped af.

En graatung skyrand gled op over fjeldene i vest og nord, den lysned af høit oppe til skiftende, sølvgraa floker. Over aaserne i øst hang en gulbleg fuldmaane, der klarned med skumringen.

Langs hele landet udover saaes drevbaade stikke ud, for det meste med kvindfolk i. Og saa nogle med halvvoksne unger, tre-fire gjerne paa hver baad.

— Helga tyktes at se Karen staa paa dørstenen hjemme, da de rodde bortover bugten. Hun gjorde vist øine nu. Og det smaalo indi Helga. Jamend var det rigtig artigt det der.

«Du maa ikj lægg ti saa hart,» gjøned Ola, han sad bare og smaahamled, han. Helga tog i, bare saa det knaked i tolderne.

«Aa du trur vel ikj, de e naa merg i beina min du,» spøkte hun igjen og tog i mer. Sandelig skulde han faa se, at her var andet, end ... hos somme andre.

Midtfjords la Ola aarerne ind og saa sig om. Nogle baade strøk helt under det borteste land, andre holdt paa at sætte paa disse hold, indpaa eller udpaa.

«Æg trur, vi smør te, her æg,» reiste han sig. «Tvi fesk,« sa han og langed dubbelkaggen overbord. Saa sattes lænken ud, mens Helga langsomt rodde fremover. Snart saaes dubbelkaggen langt borte, den dubbed op og ned paa de smaa, jevne bølger, og mellem den og baaden strammedes garntælnen med de firkantede kork, saa det ligned en perlesnor.

«No konn du lægg inn aaren,» sa Ola, han gjorde ihlen fast i bakstevnen. «No lætt vi en annan mann dra.» Og han heiste seilet halveis op, den svage vind fyldte lidt i, og baaden gled.

Helga tulled tørklædet tættere om sig, luften var kjølig. Skumringen trykked sig ned, hun kunde ikke se de andre baadene længer, hørte blot aareplaskene og gang imellem stemmer, som lo eller sang.

Ola sad saa stilt baki. Han tændte snadden, det gløded rødt i den, hver gang han trak til.

Og bølgerne smeldte mod baaden, som vugged blødt og stilt.

Inde fra land la fjeldene store, svarte skygger. Men frem gjennem skarene brød maanen lange sølvstriber, et og andet lys saaes langs stranden paa begge sider.

Ude fra Agdanæs kom en stor damper med tre-fire gule lanterner; langt indi fjorden steg et fyr op.

«Du konn gaa frami skotten og lægg dæg,» dreied Ola hodet frem mod Helga. «De ligg en pressenning der, som du kan brei paa dæg.»

Det gjorde hun. Hun la olietrøien under hodet, og stevnen steg passelig, saa det blev godt for hodet. Ovenpaa bredte hun pressenningen; det blev lunt; øienlaagene blev liksom saa varme og seg igjen . . . Saa lunt og mygt alt omkring hende.

— Hun fik ikke sove. Tro om Ola sov? — Aa han sov ikke. Sæt om . . . ja sæt om han kom baki? Aa han kom ikke. Pøh, nei. Han var for dum af sig til det. Og saa tænkte han vel paa Karen. Pøh!

— Borte fra den anden baad hørtes saar barnegraad. Helga kjendte den, det var Lillemina Bækken, som var med moren og Erik. Saa hørtes nogen gaa i baaden, og saa stilnedes graaden af.

Lidt efter begyndte en sang fra en anden baad. Det var en grov og en fin stemme, og sangen var en sjømands. Den la sig blødt og famlende udover den stille fjord. Helga følte den vugge over tankerne, noget begyndte at brede sig ud, — som langt ind fra — risle varmende, spillende til dans gjennem kroppen . . . Hun kunde skjeldne:

Jeg kom i havn en lørdagskvæld,
fallera.
Saa gik jeg op til min kjæreste
fallera og fallerallira,
min egen kjæreste.

Helga reiste sig op paa albuen. Ola slog netop piben ud og stak den i vestlommen. «Frys du, Helga?» spurgte han.

«Aanei!» — Tænkte han virkelig at bli siddende der i nat?

«Vil du nokka?» kom det.

— Ikke et trøisamt ord af ham engang.

At hun ogsaa skulde være med dender tørpinden. Jamend var han passelig til Karen.

Hun svared: «Aa—nei!» Og la sig igjen.

«Jauvest vil du nokka!» blev han kvikkere og reiste sig.

Da svarte hun ikke.

Han tænkte sig lidt om, skræved over et baadtræ, men betænkte sig atter. «Helga,» sa han.

Da lo det eggende kvikt under pressenningen.

Han tog et knæ til, standsed atter med en haand i vantet. Det var liksom saa tungt at komme sig fremover.

«Uf de e saa hart ponn rygjen min,» sa hun og satte sig op.

Han stod og smaaplystred. «Du konn faa olietrøia min,» sa han. «Han bli vest spak.» Og han tok trøien af og gik fremover. La den sammen og bredte den under ryggen hendes.

Hun kjendte denne lukt af sved og sjøvaade klær, denne lukt, som Einar havde, og som hun likte saa. Og sæt nu, om han gik igjen . . .

Hun tog over hans haandled, just som han reiste sig op. «Kor du frys da vel,» sa hun og aanded paa hans kolde næve.

Han seg ned paa knæ, de stirred en stund paa hinanden, hun skjælvende og med skjæmt, han betænkt, uvis, kjæmpende med sig selv.

Før han vidste af det, havde hun bredt presenningen om ham. Og da var det jo rart at gaa med en gang og. Men da han letted paa sig og rensked tobaken udaf munden, stirred han opover mod land, mod Trøen. — Det var, som hørte han graad et steds opi mørket der.

XX.

Folk begyndte at snakke om, ka i al verden Martha Rønningen og Sara Sletten havde imellem sig. For sammen var de støt, Sara mest i Rønningen. Folk skjønte, det egentlig var Sara, som var opteksten og holdt haanden

i hanken. Men Martha havde vel sit under, hun og, — kjendte de hende ret. Mange vidste at ha set baade uldpanker og smørklipper, kjøtlaar og mangt og meget andet, som smat afsted fra Sletten til Rønningen.

Hun slipte vel ikke uden vand, Martha. Naar staburet paa Rønningen var fuldt af mad og klær, og lofterne af opredte senger, saa var det ikke sagt, at alt var kommet ind med rettens rigtighed for det.

At nu Sara skulde la sig perses . . .?

Et par gange, saa granderne, Ola bli budt op til Sletten midt paa lyse dagen. Saa blev en unge sendt et ærinde did, og denne kom igjen og fortalte, at Ola sad ved bordet og aad rømmegrød og ægpandekake. Ja, det forstod sig.

Og samtidig var det aldeles vist mellem Karen og ham. Det var aabenlyst, at de skulde gifte sig til vaaren . . . Hvem kunde saa greie ud det der . . .

— — —

Saa var det en uges tid før jul, en lørdags kvæld, at Sara sad ved bordet paa Rønningen og drak kaffe. Martha sad paa bænken foran

og drak af et tefad, som hun gang paa gang var borti kjedlen og skjænked paa. De havde snakket en stund om fiskeriet paa Vigten, det var slaat rent fra, silden havde blot været indom en trip, saa var den stukket til havs igjen. Men karerne var flyttet ind til Namdalen, for der dringlet man lidt paa sæt. Drevet derimod var svart alle steds. — Saa det blev nok bare skrot med silden iaar, det saa gudbere ikke saa lyst ud. Nei sandelig om det gjorde.

«Æg e no gla taa han Ola ikj reist,» sa Martha og strøk over bordet med haanden.

Aa, han havde nu ikke trang til at ligge slik og rave, heller han, mente Sara. Og saa, naar en skulde gifte sig saa . . . var det jo ikke sagt, en fik lov, som en vilde. Det kom nu an paa, ka slags menneske, en havde med . . .

Tja . . . Martha svared ikke noget paa det.

Aa, det blev nu vel ikke godt, naar en skulde gi ifra sig, mente Sara. Det var uvist, hvordan det blev til den, som gammel var. Men Martha kunde sandelig si sig heldig. Hun havde jo sin egen søn. Og om der da kom et skumpelskud og, saa var jo han mand i huset.

Anderledes paa Sletten da. Det var ikke godt at vide, ka slag Helga kom hjem med. Vorherre maatte gi, det blev et skikkeligt menneske, saa der ikke blev andet end fred og godt levnet paa Sletten, som det havde vært hidtil . . .

Aa ja en fik da haabe det, sa Martha.

Ja, men saa var jo Helga et saa aparta menneske, sandelig maatte Sara si rent ud, at saa ung jentungen var, saa havde hun vet og forstand som et gammelt menneske. Og Vorherre havde hun ogsaa fred med — nu. Og hændt og dygtig var hun til at arbeide, enten det var grovt eller fint, enten man satte hende paa udearbeide eller inde. — Sara snakked sig saa varm, at øinene dugged.

Martha sanned bare med. Hun reiste sig og gik ud en svint. Imens tænkte Sara paa, hvordan hun skulde gaa videre tilverks. Hun havde et vigtigt ærinde ikvæld, og skjønt hun havde med en ribbe af julegrisen, saa var det likevel ikke saa greit. Gaa paa med stortromme eller smyge sig frem — alvor maatte der til.

Martha kom ind. Sara reiste sig fra bordet, men maatte sætte sig igjen, hun skulde ha

en draape til. Da hun saa endelig var kommet fra bordet, satte hun sig tæt hen til Martha, som nu sad og karded foran ovnen. Saa ledte hun en stund efter indledning, men da hun ikke fik til nogen, drev hun bent opi det. Hun snakked tungt og tog paa:

«Æg maa sei dæg naaka ikvell, Martha. — De e no baade synd og skam, men feile gjær vi no alle, og fald og fordærvels ha vore, sea verdens skabelse . . . Men de e sandt — hu Helga hele paa og lage-te. Og gu-trøste og bere baade hu og bane, vest han Ola ikj tek sæg taa dem!» Nu begyndte hun at snippe og graate.

«Ke du sei,» for Martha op, saa uldkarderne seiled rundt om hende. — «Han Ola? He?»

«Aaja, dem e no vel begge om de,» kom det frimodigere fra den anden. «Ongdommen tolle sæg no ati den, han like bedst.»

«Saa meine æg no ret, han Gammelæsten e laus og da,» dundred Martha og spændte til uldkurven, saa den trilled rundt bortover gulvet. Saa blev hun staaende og se bent ned. Ingen sa noget. Hun havde nok hørt ymtet, at det skulde være slig med Helga. Men at det skulde være han Ola! Han Ola!

«Aaja, dem e no hverken først eller sidst,» kom det ydmygt beroligende fra Sara.

Saa, begyndte den anden at samle op karderne, hænderne gik som trommestikker. Saa, — det var kanske nogen trøst i det. Nei, nu forstod Martha, ka rævstreker, Slettefolkene havde faret med. Og ka tanken var. Men nei tak: Hun kunde faa ha det der hespeltræet sit. For hun skulde ikke komme til Rønningen, om hun saa narret Olatosken til at ha til ti lausonger paa sig. Forresten vidste hun, kem hun tog. Var der ingen bedre? End Brandt? Ja end Sølvknappen? Det var da rart, at hun ikke tog ham. He? Nei gu, om det der skulde gaa nei! Førend Ola skulde bli indskrevet som far til ongen, en slik lauskværn fisked i, før skulde det gaa baade til skrivar og fut. — Martha drev frem og tilbage og trev til stole og krakker, saa det stod i et uveir om hende.

Men nu tog sinnet Sara, hun reiste sig, slog den ene næve i den anden og svor et gud forlade mig paa, at jenta hendes var like god som gutten til den anden. Og var han ikke saapas til kar, at han gifted sig med den stakkaren, han havde gjort ulykkelig, saa skulde hun

Herren forsyne hende ogsaa gaa til øvrigheden, og da skulde der spørges efter, om ikke tyvgodset paa Rønningen vilde gi ryg.

Martha blev svart i ansigtet. Hun trev en trækarde og sendte mod Sara, og traf hende over armen, saa det smald. Men Sara var ikke sen til at faa fat i en skammel, som hun langed over knærne til den anden, saa hun storskrek. «Æg meine gamlen e ti dæg æg! Og du dreg dæg ut tu husa min baade vel og snart, di pork, du e!» Saa for hun ind paa Sara og klasked hende over ansigtet; men denne tog imod.

Og nu begyndte de to gamle kjærringer en underlig kamp. De klored, sparked og slog og ilskrek om hinanden; men Sara var saa godt indekserceret i det der, at Martha fik prygl, skjøndt hun laa ikke paa ladsiden. Men da de endelig slutted, spytted begge blod, og haaret var i vild flugt nedover ryggen og ansigtet og hist og her løst paa klærne og inde i hænderne paa dem.

Da Sara endelig stavred sig opover fra Rønningen, stod Martha nede ved laavebroen og gneldred som en bikje efter hende. Og Sara

gneldred igjen, saa granderne kom ud og blev staaende og lye.

Men inde i veien seg Sara ned paa veikanten. Lidt efter storgraad hun.

Det var ikke for ulden og smørret og alt det andet Martha havde lirket af hende.

Men noget svagt indefra tynged og skar i hende. — Alt, hun tænkte ud til det bedste, skulde jo gaa rent borti væggene.

XXI.

Det blev en tung vinter for Helga.

Ikke kunde hun gaa bort, og kom der nogen til Sletten, som hun gav sig om, saa sprang hun paa loftet og gjemte sig, til de var gaat.

Hun vidste, folk snakked alt ondt om hende nu. At hun skulde ha vært saa og saa løsagtig af sig, faret med alle og enhver og fjosket. Og Karen Trøen holdt sig rent borte. Gik hun en gang forbi Sletten, saa hun altid bort og skyndte bare paa. Hun skulde vel være

bra grøn paa hende, hun og nu. Kanske blev de aldrig forligt mere. Aanei. Helga kunde nu ikke vente det heller . . . da.

Sara kom hjem med den ene tidende værre end den anden. Der tiskedes i, at arvingen paa Sletten kom nok til at faa hjælpe sig uden far. For Ola agted sværge det fra sig.

Og naar Sara kom hjem med slike rygter, var hun ond og tordned og skjældte. Nu havde Helga det nu, som hun havde stelt sig. Det var ikke smaat og tufset nok lel, om ikke en skulde faa det der ataat. Skam og skjændsel var det for hele huset. Gjorde hun ret, skulde hun jage hende paa dør; saa kunde hun gi sig til nedi Rønningen til staurhenningen der.

Men dette sidste turde hun ikke si, saa længe Per var hjemme fra Lofoten. For han var det samme godmenne nu og han, naar det gjaldt Helga. Men naar h a n reiste, blev det værre.

Og Helga turde ikke sætte sig op nu. Hun bare graad, der skulde ikke mange ondord til, før hun tog til taarerne.

Hun arbeided som en liden hest. Tjonet i fjøset, melked, bar ind vandet og torven til-

kvælds, hun sled, saa det ofte holdt paa at svimle for hende. Moren skulde da ialfald ikke faa det at si, at hun laa paa ladsiden.

Imellem kunde de være forligte og. De overla sammen om, ka de skulde gjøre med han Ola. Sara grubliserte og fandt altid paa noget nyt. For kværkes skulde han, om saa Martha la sig omkring ham som ildmørje.

Om kvælden sad Sara og læste i «Johan Arnts» husandagtsbog! Helga maatte sidde andægtig og høre paa. Og hun blev ikke kvit, at alt, som der stod om synd og ugudelighed og straf, — var ment paa hende. Da hun saa skulde følge med i salmebogen, var hun gjerne saa opblødt, at stemmen svigted. Saa grov hun sig borti ovnskraaen og sank sammen i graad. Dette gik paa næsten hver kvæld.

«Aaja, du ha da vel forspildt live det, du nu ban,» sa moren saa ofte. Og Helga forstod, at det var vist sandt. — Endnu ikke atten aar — og saa forspildt livet sit.

Nei, hun blev vist aldrig gift. Og kunde ikke det være det samme? Jovist, det var da det samme. Det bedste for hende nu var vist at faa dø — og komme til Vorherre.

Hun begyndte lidt efter lidt at holde sig til bogen af egen drift. Og jo mer hun læste og bad og graad, jo mer afsky fik hun for denne jammerdal. Og des mer længsel efter at faa slippe herifra . . .

Men saa en dag, hun sad alene i stuen og sydde, for hun op, i førstningen halvt ræd. Hun havde kjendt noget underligt, rart. Det var vist noget, som fik liv i hende, og som rørte sig for aller første gang.

Hun stod og holdt pusten og vidste ikke, om hun skulde bli ræd eller ei. Men saa klemte hun hænderne for brystet, hun blev saa skjælvende glad, hun lo, hele ansigtet lyste op.

Pik, pik, sa det liksom. Vilde det ikke komme igjen? Jo — pik, pik! Hun folded hænderne og saa op mod loftet. «Guskelov og tak,» sa hun og knuged hænderne af fryd.

Det var den første moderglæde, den første jubel og stolthed over at ha ansvaret for et liv.

Det sitred i hver lem, hun maatte ud, ud, hun strøk paa loftet, hun vilde være alene. Der var ingen i stuen, men rigtig, rigtig alene vilde hun være, ingen anden maatte faa vide om glæden hendes.

Hun satte sig paa sengekanten og smaanynned, alt tungt og syndigt var som blæst langt væk. Nu var hun mor, — ja mor! Tænk — var det næsten ikke for galt ogsaa? Du storeste verden! Glæden sad liksom stille og bad i hende.

Hun la sig bakover i sengen og saa op i de sprukne tagbjælker. Saa gled igjen op for hende den kvæld for mange aar siden, da hun sad her og sømmed seiled istand til Einars baad.

Einar, Einar! Nei, hun var glad nu. Det var da Einar, som var far, hun tog omkring puden og var sikker paa, det var Einar. Og naar han kom fra Lofoten ivaar, vilde hun staa i fjæren med barnet paa armen . . . Aah!

Midt i dette kjendtes den svage rørelse: Pik, pik . . .

XXII.

Vaar . . .

Bækkene hopper og skummer ned gjennem sprættende lier, jorderne grønnes, dagene blir varme og kvældene lyse.

Tidlig om morgenen dukker solen op i øst, rød og tung, bredende foran sig et tæppe som af guldregn, der sænker sig ned over fjeldene i vest, over fjorden, tilsidst i bygden. Matblaa skygger trykker sig sammen indover langs lierne, som i bange skjælven, krymper og krymper, til solen arbeider sig frem til skaret i syd. — Da lyses hele bygden op, Sommervatnet glitrer grønblankt, det gamle kirkespir ved Lindegaard staar og skinner som en liden stjerne gjennem den vandblanke luft.

Kjørene gaar endnu paa jorderne og æder sig tykke af det lange græs; men gang i mellem løfter de paa halen og veirer mod udmarken. Det er som de længes efter skog og blødt lyng at vade igjennem. Bjælder og lange optog, naar de drives fra sommerfjøsene.

Vaaraannen er i fuld gang. Store og smaa stræver om ude paa akrene. Der saaes, hektes ned og harves, potetes sættes. Omkring paa de store Lindegaardsmyrer sees husmændene tage torv, kvindfolk triller ud over tørrepladsene, unger sætter torven paa kant og tæt sammen, saa den baade tar lidet plads og tørres hurtig.

Men de høie fjelde i vest staar som hvid-

haarede trold og sveder fossende elve ned gjennem dale og skar, somme fygende udover kløfter og høie skrænter, saa vandet staar i røk, som solen spiller i. Det blir som gylden regn, der et stykke ned i fjeldet igjen samler sig til elv, løsnende sne og stenblokke, som kjøres med og endelig jumper ned i den blaa fjord ...

— — —

Det var en blank maidag.

Inde paa Sletten var det saa stilt. Solen sitred over gulvet og naadde halvveis over sengen. Af den mørke skygge ved væggen stak et blegt ansigt op, øinene var halvlukkede, læberne matte og tørre. Over den gustne pande laa nogle matte sveddraaber, som en hvid, mager haand gang i mellem strøk bort.

Det rige, brune haar flød ned over begge skuldre, endel gled ned under fælden, det øvrige slynged sig ovenpaa nedover og naadde i solen med de sidste ender.

— Helga laa som i halvdøs. Saa aabnedes øinene langsomt, hun løfted hodet og strøk haaret lidt til rette, samled det foran paa venstre side. Smilte saa ned i en komodeskuffe lige ved sengen, hvori der stak et rundt, rødt lidet

hode op af en rødprikket sirtshue, nedpakket rundt om af vuggeklær.

Solen faldt over det, der det laa; det lille bryst gik op og ned, svage korte aandepust hørtes. Saa løfted Helga paa dynen. Sirtsærmene stod ud i bue, og de smaa, fede hænder spriked med fingrene.

Helga famled med haanden over dynen og trak tættere om den lille. Kanske blev det ikke bedre, men hun maatte stelle lidt med det likevel. Det var bare tre dage siden, det kom til verden. En liden pige, med morens brune haar og store, klare øine.

Sara kom ind og titted ned i skuffen. Da den lille vaagned i det samme, tog hun det op og la det bort til Helga. Det kunde trænge lidt bryst nu, mente hun.

Helga havde ikke meget til bryst at gi af og Sara havde møie med at faa den lille til at faa tag med gummerne. Men saa gnasked det endelig løs, lukked øinene og sovned igjen, mens Helga smilende saa paa det. — Saa skyndte hun sig med at knappe igjen serken i halsen; enda saa hun sig om og blev rød. Det var nu bare moren, som

saa hende, — men det var saa rart og leit likevel.

Da moren igjen gik ud, blev det som lettere. Hun stak og stak klæerne om den lille. Stakkal, det var saa gromt af sig, det laat næsten aldrig i det.

Solen havde arbeidet sig op til hendes ansigt, hun smilte igjen, stilt, liksom langt indefra, og saa op mod loftet. Hun hørte barnesange liksom langt borte fra, det sang, vugged mygt og lindt, bad i hende. Og langsomt fyldtes de store øine af taarer, som solen tindred i.

«Herre Gud,» hvisked hun lavt ned til barnet. Og mer tænkte hun ikke heller. En stund efter gjentog hun op mod loftet, halvt gjennem smil: «Herre Gud!»

Saa maatte hun tørre øinene.

Om lidt kom moren hurtig ind igjen. «No kjæm dem,» sa hun, tog brillerne paa og stilled sig op ved vinduet.

«Saa,» sa Helga og der gik et lidet ryk i hende. Ola Rønningen og Karen holdt bryllup idag. Nu kom brudefærden og skulde til kirken.

Helga reiste sig paa albuen, saa hun kunde

se ud gjennem vinduet. Færden kom langsomt op fra Rønningen. Tolv heste talte hun, endel folk gik endnu, de læssed sig først opi, da de kom paa almanveien. Solen lyste i de blanke kjøretøier og over alle de nye stasklær.

Først kom de to blakke Lindegaardsheste, forspændt en grøn, gammel firehjulsvogn, som kaldtes «Tasso». Den havde saa godt som hele grændens gifte folk kjørt til kirken i paa bryllupsdagen, i umindelige tider. — Nu kjørte Karen og Ola i den som brudefolk. Paa bukken sad Peter Raadsdreng fra Lindegaard, fin og stram, og svinged den lange, hvide svøbe over de fyrige hingste.

Og hele færden kom.

Der stod opstillet en del, mest helgeklædte folk, ved hvert sommerfjøs, de skulde «sjaa brura.» Karer og gutunger tog hatten af, naar brudevognen rulled forbi. Gang i mellem kasted bruden ned en kringle til ungerne.

Men nedenfor Sletten begyndte Martha Rønningen med et at raabe noget frem til brudefolkene, og lidt efter standsed hele følget op. Der skulde intet rettes paa kjøretøierne, ingen sprang tilbake efter noget glemt. Martha

sad bare og saa op til Sletten, som vilde hun ta maal af husene. De stod en god stund. Mange ansigter vendte op mod Sletten, og da de endelig kjørte videre, var der latter og høi snak over hele følget. — Sidst tripped en liden rød hoppe, der havde ondt for at følge med, skjøndt fødderne dansed som trommestikker. Duren af vognene svandt langt ude i veien.

— Sara la i en kallflir, men sa intet. Saa gik hun ud og slog dørene i, saa det skrangled.

Helga sank ned i sengen, sank saa tungt nedi, at det kjendtes, som kunde hun aldrig løfte sig op mere. Det frøs noget indi hende, det blev til is, som klemte for bringen.

De store øine stirred vidt frem, hun syntes endnu se den grønne «Tasso», der reiste ivei med Ola og Karen. Det var, som fulgte hun selv med som lig.

Saa vaagned barnet og gav en liden lyd fra sig. Da tog hun det op og kyste den lille, runde pande gang paa gang. «Stakkars gusengeln min aa. — vi bli aalein e vala vi,» hulked hun . . .

— — — Sara blev gaaende hele dagen,

vala — verden.

mut og faamælt. Hun fik sig ikke til at bestille noget, alt faldt liksom af hænderne. Men noget vokste frem i tankerne, som hun skalv under, stred i mod, hun bad om kraft til at staa i mod. Men Martha Rønningen skøv det frem, altid frem, det tog nye former, kom igjen, altid igjen. Tilsidst blev det en beslutning, som hun klemte de blaahvide læber sammen over . . .

— — —

Saa var det samme kvæld.

En stille, fin vaarkvæld; det var saa spagt, at et vindu paa Sletten kunde staa oppe, — for barnet; Sara trodde, det var bra. Helga sad opreist og hørte paa humler og fluer, som summed forbi, luften strømmed ind, saa frisk, hun trak pusten, som drak hun noget overlag godt. Oppe i lien gol gjøken, stæren skvatred paa taget, broget fuglelaat fyldte liksom luften over alt. I vest sank solen, tyk og træt, sprøitende rødme over bygden, fjorden og fjeldene rundt om.

Endelig dypper den en kant af skiven ned bak en fjeldkam, blir mindre og mindre, som et øie, der glytter og langsomt lukkes. Det

rødmende tæppe trækker sig op fra dalen, ruller sammen indover lierne, — og svinder.

Men fjeldtinderne i vest staar i kobberrød brand, omsvøbt af skygger som blaa fløiel. Tilsidst blir den høieste spids bare som en glødende gnist, der langsomt, langsomt dør.

— Blaa, vandklar luft, som kjølner . . . Fjorden lys . . . Himlen ren og dyb.

Aannefolkene gaar hjem, de tørrer af føddeme paa veitekanterne. Ved døren slænger de af de vaade støvler og sko og gaar ind paa sokkerne.

Fuglene trækker sig lidt efter lidt sammen til redet og tier. En enkelt aarhane begynder at hukre i lien, en anden svarer længer inde . . .

— — —

Helga sad og saa ud gjennem vinduet. Inde paa Rønningsgjærdet lekte bryllupsungdommen enkemand. Brudefolket stod i lidt frastand og saa paa.

Hun havde set saa længe did. Endelig seg hun ned og trak fælden op over hodet. Saa trængte graaden frem. Hun husked visen, som Trang spilte en gang. Alt var saa godt ifjor, hun var frisk, staut jente, som kunde faa leke

og sjaue blandt ungdommen. Og nu . . . Hun laa og hulked.

Sara havde stelt en stund med barnet borti skuffen, denne stod nu ved ovnen, hvor der var lagt i. Saa kom hun hen til sengen og satte sig.

«Æg frøgte fer, æt bane ikj kjæm te aa læva saa længj,» sa hun halvt trøstende, hun saa, hvad som gik af Helga.

«E Di gælin!» kvak det i den anden.

Hm . . . Sara tog det meget roligt. Der var kanske intet særdeles. Det kom sig kanske igjen . . . Men tykte ikke Helga og, at det bedste, som kunde hende denne stakkaren, det var, om Vorherre tog den til sig? Og var det ikke bedst for hende selv og kanske? Et kvindfolk med en lausonge var et skumpelskud baade for Gud og mennesker. Men hvis nu Vorherre tog sig af det straks, saa, — ja saa kunde alt lage sig til rettes for Helga og igjen.

Hun talte blidt og tungt, saa det gjorde mon paa Helga. Da moren var gaat ud, blev hun liggende og tænke. Det letned liksom af det, moren sa. Hun hørte hendes ord som indi sig selv. Barnet til Vorherre . . . i himmelen . . .

Og som hun laa der og saa ud gjennem

vinduet, bortover markerne, hvor blomsterne svaied, indpaa Rønningsvoldene, hvor ungdomdommen sprang enkemand, — da fyldtes hun af slik længsel efter at komme ud, være fri og tumle sig blandt ungdommen som den unge, staute jente, der ingen skam havde.

Hendes blod begyndte liksom at strømme varmere og i takt til en slaat. Hun saa sig selv blandt ungdommen, smekker og ferm som før, gutterne bød hende op til dans, hun kjendte faste arme bak sin ryg, og hun tørked tungsind og sorg bort smmen med sveden fra sit ansigt.

Om lidt strakte hun de foldede hænder op mod loftet og hvisked: «Herre Gud — læt bane faa kaama aat dæg snart!»

— Sara løste op hos den lille og linned det som vanligt, før hun gik tilsengs. Men hun havde ikke før lagt det ned, før det blev uroligt, det skrek og rysted de smaa hænder, lyden kom som langt nede fra og lød saa hæs.

Helga vilde prøve at gi det lidt bryst, men Sara mente, det behøvedes ikke. Det gik vel over, sa hun. Og dermed gik hun og la sig.

Men det gav sig ikke. Helga laa og hørte og vented, det skulde tie. Nei, det maatte vel være sygt likevel.

Lidt over midnat banked hun i loftet. Moren hørte ikke. Helga banked en gang til. Aanei. Gamla sov vel tungt efter al vaagningen. Saa dristed hun sig til at staa op selv, det fik ikke hjælpe, om det var for tidligt. — Hun blev svimmel, da hun steg frem paa gulvet, hun maatte støtte sig frem langs sengen. Med et standsed en tanke hende. Hun følte sig om livet. Jo. Nu var hun blet smal igjen, — gudskelov . . . Og barnet kunde kanske Vorherre ha en raad for . . .

Det laa og vred sig, det var blaaligt i ansigtet, dybt nede fra brystet kom de tunge pust, og ind i mellem kvalte hvislende skrik.

«Stakkal lita ei aa!» løfted hun det op. Men det var, som gjorde ogsaa det ondt, at hun tog i det. Nu blev hun ræd. Herre Gud, — sæt om barnet døde mellem hænderne hendes. Hun la det ned igjen, mens hun rev paa sig strømper og et skjørt. Saa randt det i hende, at fødderne kanske laa galt i linnen. Hun fik se efter det.

— Det gik som en lettelse gjennem den lille, da hun løste op. Moren havde vist linnet for haardt, der var røde ringer rundt brystet og maven efter linnen. Nu blev det saa roligt, stakkar, de blanke øine løfted sig op mod loftet, som kunde de se Guds engle.

Helga la løst om det og blev siddende og se paa det. Hun vugged fanget frem og tilbake og nynned en vuggesang. Der laa et lykkeligt smil over hendes ansigt.

Og nu tænkte hun ikke paa andet end dette barn, det var hendes, hendes, denne lille gudsengel var hun mor til, aldrig, aldrig vilde hun miste det. Vorherre var da vist saa snild, at han ikke tog det fra hende. Hun skulde være saa grom, saa god mod det, hun og . . . Aaja da, det skulde hun . . .

«Ja stakkal liten gusengeln min, æg ska vaarra grom me dæg æg ja!» kyssed hun det, mens øinene dugged.

Vaarnatten blunded sin fred ind i stuen, alt var saa stilt, saa stilt. Da solen udpaa morgenen sendte sit første skjær ind gjennem vinduet, sad Helga enda og vugged sit barn, saa paa det lille runde ansigt, smaasnakked

og kjæled for det. Da sov det saa roligt og trygt.

Da Sara kom ned, var hun sint. Ka vilde Helga op efter midt paa natten? Hun vilde kanske paadra sig barselsfeber? Ja, for det skulde ikke mere til. Det var jo bare fjerde døgnet endnu. Og saa løse op barnet. Skulde en ha set make til paafund. Trodde hun kanske, at Sara Sletten ikke havde linnet saa mange barn i sit liv, at hun vidste, hvordan det skulde være? Aldrig set slikt, — ja hun kunde bare ta sig til det der en gang til, saa skulde vist ikke Sara ta sine fem fingre i skitongen hendes. Hun kunde faa ha det der . . . heh!

— Udover dagen gjorde moren det godt igjen. Hun blev god og myg i mælet, snakked vakkert for barnet og sa, det var en liden engel, som snart skulde faa vandre hjem. Og som dagen før, indprentet hun Helga, hvor godt alt kande bli, om Vorherre tog det. Hun kunde faa sig en rettelig kar — endnu. Bli like spræk jente som før. Men en jente med en onge, — ja hun vidste jo, hvor det var med den. Et skumpelskud, som enhver kunde kaste i næsen. Og hvis nu Per og Sara faldt bort, saa fik hun

ikke pladsen, Helga. Nei, da maatte hun gaa gaard i mellem med ungen paa ryggen da, — som en anden fattikjærring. For der kom snart en bestemmelse fra øvrigheden om det nu, at fattigkassen skulde ikke betale for løsungerne. Barntøsene skulde gaa i lægd. Og naar Ola vilde sværge det fra sig, saa blev det uden far, barnet og . . .

Helga turde næsten ikke tænke paa slikt. Hun blev ræd.

— Siden laa hun igjen og saa ud paa bryllupsungdommen, som havde det artigt inde paa Rønningvolden. De «skar havre» og lekte «jomfruen gaar i engen«, «væve vadmel», — de lo og holdt leven. Ingen af disse havde nogen skam paa sig.

— Men om natten igjen, blev det den samme hæse jammer paa barnet. — Der gik som en anelse gjennem Helga, hun skalv under denne anelse, moren i hende skrek, at hun skulde op og hjælpe barnet sit.

Men turde hun — for moren? Og — vilde hun ikke selv og, det skulde dø. Og bli saligt. — Og hun selv bli fri . . .?

Aa som det kjæmped i hende under disse

hæse, matte nødklynk fra hendes lille barn. Hun laa og vred sig, graat, reiste sig op for at gaa frem likevel, — men seg ned igjen. — Hun hørte, moren paa loftet laa vaagen.

Endelig gjemte hun hodet under fælden og bed tænderne sammen. — Vorherre kunde da vel ikke la det ligge der og pines saa længe . . .

— Saa vilde hun være fri. Fri . . .!

XXIII.

Ganske uventet kom jordemoren den næste dag. Hun vilde høre, hvordan det gik med Helga, sa hun.

— «Nei men er barnet sygt da?» tog hun det op af skuffen, da hun havde set paa det en stund. Det skrek nu ikke længer, men det lille ansigt var blaaligt, og øinene sprængte langt ud. — Hvad i al verden, — jordemoren stod og saa fra barnet til Sara, og fra hende til Helga. Saa bad hun om lidt varme i ovnen og satte sig til at løse det op.

Det kom saa pludselig over Sara dette, at det først svimled for øinene. Men lidt efter lidt tog hun sig sammen, tilslut blev hun svært ivrig med at hjælpe til. Da hun havde lagt i ovnen, steg hun paa knæ foran barnet og holdt dets smaa hænder bort til ovnen. Og hun kjæled saa rørende vakkert: «End den, som konn ha vaarre saa oskyldig som denher gusengeln! Han ha ret vesta, ke de ha baarres hen ætte dauen da.»

«Di linner vist aldeles for stramt,» sa jordemoren og viste Sara ringerne om barnets bryst og mave. «Det her er rent uforsvarligt. Det var sandelig bra, jeg kom.»

Sara havde aldrig set slikt. Hun havde da linnet saamangt et barn. — Aaja, det kom sig vel af, at hun havde saa ild tid i morges, hun skulde til fjøset. Nei guskelov og tak for at jordemoren kom. — «Stakkars liltausa mi og,» snipped hun. — «De e bære ein, som veit, kor my æg heill taa de der bane.» Og hun bøied sig ned og kyssed de smaa røde, runde lægge.

Nu var barnet kommet sig lidt igjen, det skrek lettere, den hæse lyd blev lidt om lidt renere.

Men da jordemoren havde linnet det paa igjen, vilde Sara endelig, at hun skulde hjemmedøbe barnet. Det var bedst for sikkerheds skyld, sa hun. Denne lille gnisten kunde nu Vorherre saa let slukke ud, før en vidste af det. — Og Sara lod til at bli saa rørt ved tanken paa dette, at taarerne trilled nedover kinderne.

Ja, jordemoren kunde gjerne gjøre det. Og Sara satte frem varmt vand, og la frem salmebøger. Per, som var kommen hjem fra vaarfisket paa morgenkvisten, og som laa og sov, han blev ogsaa vækket, og han kom. Helga og faren sang af samme bog, jordemoren alene, Sara sad og saa blidt ned i skuffen og tørred øinene.

Hvad skulde saa barnet hede?

Helga sa, begge forældrene skulde kaldes op.

Men det vilde ikke Sara — nu. Va de likt sig; nei da. Hvorfor? Aa, det var det samme det. Saa blev de endelig enige om at kalde op Helga og Per. Barnet skulde hede Hanna Petria.

Og jordemoderen døbte Hanna Petria i Faderens, Sønnens og den Helligaands navn . . .

— Da saa jordemoren var gaat, stod Per længe paa knæ foran skuffen og kjæled for Hanna Petria. «Gromtaus, ha stakkals gromtausa mi,» sa han og tog i de smaa fingre. Og stemmen dirred lidt, da han føied til liksom borttil sengen: «Æg faar vel vaarra e fars ste æg, skjønne æg. — Ska du ha naan far . . .»

Helga laa med salmebogen i hænderne og graad. Og Pers læber skalv ogsaa lidt, og øinene dugged, da han reiste sig op.

Men han syntes nu det var trøisamt og . . . Han opkaldt, ja sandelig nu var der da nogen, som hette efter ham og . . .

Naar barnet bare blev lidt større, — saapas, at det kunde springe paa gulvet og sidde i fanget hans — da, blev det mon i det da.

Og naar han kunde kjøbe kringle og ha med hjem til det, — og det kom springende imod ham og kaldte ham fal . . . He he. — Per blev staaende udenfor døren og smile ned . . . Det var liksom saa varmt indi ham . . . Han holdt allerede saa af det der barnet.

Hele den næste nat var barnet saa roligt, at Helga fik sove hele tiden. Hun vaagned tid-

ligt om morgenen og titted ned i skuffen, det faldt hende ind, at hun vilde ta Hanna Petria op og gi hende bryst alene nu.

Da satte hun i et skrik, tumled ud af sengen og kasted den lille dyne af skuffen og borti gulvet. Ti Hanna Petria laa stiv, med store, brustne øine stirrende vidt op. Ansigtet gulflekket, munden trukket op til den ene side. En arm stod til veirs som en pinde, fingrene spriked ud fra hinanden, blaa paa enderne som afbrændte fyrstikker.

Det svimled for Helga, hun kasted sig over skuffen og vilde kysse barnet sit, hendes barn, — men for tilbage. Ti om de smaa, blaa læber laa resten af en tørred, gul vædske, en stram lukt af fyrstikker steg op . . .

«Herre Jesus!» satte Helga i et skrik, saa det sang i stuen. Saa folded hnn hænderne paa Hanna Petria, faldt paa knæ og læste fadervor med hulkende stemme.

Da hun reiste sig, stod moren bak hende, bleg, men rolig. Helga hulked: «Aa mor, aa mor, ke du ha gjort me a Hanna lel!»

Sara retted sig op, hun blev høiere, de sorte øine spidsed sig til stik. «Kan du sei dæg

fri, du kanskje!» dirred hun og satte hænderne i siden. «Tak bære Vorherre fer, at du e kvit de no,» la hun til lidt mildere.

Det kom som en styrt isvand paa Helga. Nei, nei, hun var ikke fri, men hun følte lyst til at nægte, trampe løs paa dette udyr, som var skyld i alt sammen. Men hun sank sammen under de stikkende øine og svælged graaden ned.

«Bære de ikj kjæm op,» sa hun stilt og saa paa liget.

«De staar te os sjøl de, Helga,» kom det med vægt. «Vi faar skynd os aa vask like no, fer'n far din kjem op . . . Og saa ingjen sjaa like sea heller . . . du skjønne . . .

Aaja, Helga skjønte . . . De fik vel hjælpes ad at dølge nu.

XXIV.

Ude i det lille kammer laa Hanna Petria lig. Helga gik og kokled og stelte med det,

ret som det var. Hun sydde svøb og pynt ellers af fineste staut. Saa kunde hun bli staaende og stirre paa denne gulblaa prik af et ansigt, der stak op af blonder og svøb, — til moren kom og jaged hende bort.

Sammen snakked de aldrig om barnet. De gik liksom krins langt udom, og de passed paa hinanden, saa de ikke skulde komme det for nær.

Bare Per forstod ingen ting. Da han kom ned den morgen, det var dødt, graad han som et barn. — Han, som havde tænkt at bli saa god med det . . .

Nu gik han og stak i Helga alle de skillinger, han kunde opdrive, til at kjøbe pynt for. Og naar Sara var af veien, smat han udi kammeret og saa til det. Stod med de tykke hænder foldede foran sig og saa paa lille Hanna Petria, som hedte efter ham.

Han forstod ikke, hvorfor Sara var saa i det for at faa til begravelsen. Det skulde ikke ligge 8 dage en gang, liget. Det fik vel gaa efter hende; skjønt han syntes nu, det var som en slags hygge, mens det var hjemme, han.

Ikke forstod han sig paa Sara. Om næt-

terne laa hun som et gælint menneske . . . Bar sig i søvne og snakked bort i væggene . . . Og Helga gik liksom vetskræmt. De sørged vel, — begge to.

— Dagen før begravelsen sad Sara inde i Myren, hun skulde laane kopper, kniver og skeer. De talte om barnet, og Sara sa, at det var saa gromt og snildt, mens det levede, nei slikt barn, det skulde en aldrig ha set. Og saa graad Sara.

Aaja, en var jo lykkelig lel, naar en intet havde at angre paa, mente Anne fra væven. — For ikke andet end hun kunde se, saa var de nu god med barnet.

Det skar gjennem Sara. Ka mente Anne med det der?

Ja, det skulde nu Vorherre vide, skyndte hun sig. Men nu brast hun helt over i hulken, og det kom saa langt inde fra: «Bære begravelsa ha vorre vel og vakkert over. Men æg gruve saa, — fer den, at . . .»

Aaja, det kunde nu ha vært artigt at havt det der barnet og, mente Anne.

«Aaja, aaja, du kan vel sei de!» Og Sara maatte op og bortover gulvet, hvor hun drev

og jamred sig, saa Anne maatte se paa hende. Saa kom det:

«Herregud sei eg, kor syndig menneskjan e!»

Men jo værre det blev med Sara, jo roligere blev Anne. Hun havde snakked lidt med jordemoren . . . Og hun havde set barnet et par dage før det døde . . . Men da hun kom og vilde se liget, fik hun ikke det. — Men Vorherre bevare en for onde tanker. Hun væved videre.

Langt om længe kom Sara sig afsted med de to fulde kurve. Hun maatte sætte sig ned oppe ved almanveien, alt var saa tungt idag.

Hun seg ned paa veikanten og blev siddende der længe.

Det smaaregned lidt den næste dag, en tung vaandtaage hang nedover lierne og over fjorden . . .

Den lille stue paa Sletten var pyntet med hakket granbar paa gulvet og lyngdusker om vinduerne. Per gik ud og ind af dørene, faamælt og stille, han gik og retted paa et og andet, kunde saa bli staaende og klø sig i mundvigerne og se ned; ret som det var, drev han

ud i kammeret, hvor han titted under dugen, la hodet langsomt paa skakke og saa paa lille Hanna Petria.

Saa folded han hænderne, sukked og drog ud igjen.

Der var bare budt mand og kone fra hver af de nærmeste grander. Men da kvindfolkene kom ned fra loftet, hvor Anne Myren stod og tog i mod beiningskurvene, blev stuen næsten fuld.

Sara gik og tog imod folk og bød dem velkommen. Hun kunde ikke bli blekere, end hun pleied være, og at hun havde det travelt med at stelle og styre i mellem, var saa rimeligt. Hun skulde hjælpe kokken. — Helga var der ingen hjælp i, hun sad paa loftet hos Anne, og det skulde staa om, at de ikke fik hende ned . . .

Inde i stuen snakked man lavt og med lange mellemrum, om veiret og udsigterne for høsten. Kristen Myren sad og kviskred en skrøne til Rasmus Vikan, begge lo stilt mellem knærne, men saa op igjen, uhyre alvorlige.

Per gik endnu i de blaa nattrøiærmer. Saa kom Sara ind i al stilhed og hjalp krage og silketørklæde paa ham. Fandt han saa ned den

blakke kirkehat, som hang paa klokken, slog af den kongrovæven med haanden og trykked den varsomt paa. Han var ikke god at snakke noget videre, gik fra det ene vindu til det andet, strøk vandet af ruderne og keg ud . . . trak op klokken, varsomt, besindig — fandt frem spyttebakken, spytted selv først ned i og satte den saa mellem fødderne paa Kristen.

Saa kom den unge seminaristen, som skulde synge ud liget. Trang havde leiet ham for sig.

Per fandt frem spiker, og Kristen Myren gik udi kammeret for at slaa igjen kisten.

Ude i kjøkkenet stod Sara og lyed til hammerslagene. Slag, slag spiker efter spiker. Endelig — var det gjort. Det letned liksom i hende.

Saa kom den lille kiste ind, og der blev sunget og læst over Hanna Petria. Sara stod og støtted sig til dørkarmen til kjøkkenet. Hun skalv lidt. Det gjaldt at være passelig harm . . . Ikke graate formeget heller . . . Og hun tørked gang i mellem som efter taarer. — Bare, bare det blev forbi snart. At denne lille sorte tingest af en ligkiste kunde komme ud, bort . . .

Sad de ikke alle sammen og saa paa hende? Var det ikke forbi med salmen endnu?

Der brød en liden lysning af sol ind i stuen, over de alvorlige mennesker, over den lille, tynde, smale ligkiste, der stod paa en skammel, over den lysluggede seminarist, som læste og sang. Per sad for bordsenden og skalv med læberne.

Helga sad tæt ved moren og stirred ret ned i fanget. Da hun dristed sig til at se op, mødte hun jordmorens øine, hun stod ved døren og nidstirred paa hende. Saa husked Helga, det var bedst, hun graad, og saa begyndte hun med det. Hun pressed øinene sammen og gren, men det kom ikke taarer.

Ti naar hun nu tænkte paa sit barn, saa risled der gjennem hende en sorg, der endte med glæde. Det sang liksom i hende — bak graad — fri, fri . . . Nei, der kom ikke taarer.

Saa huked hun sig ned, spytted paa fingrene og væded øinene. Nu da. Hun tørked og smaahulked. Jordemoren saa paa hende fremdeles . . . Det var far-tosken, som havde bedt hende . . .

— Kristen Myren tog den lille kiste vak-

kert under armen, og syv-otte mennesker fulgte efter.

Hverken Sara eller Helge kjendte sig magt til at følge med. De fandt hinanden udi kammeret alene. Helga la haanden paa morens skulder og hvisked: «Ja, no e æg fri, mor?»

Men moren saa bare ud af vinduet. Hun sukked og pressed de blodløse læber sammen, men svarte ikke paa længe. Endelig sa hun: «Aaja-gu gji, de va saa vel!»

— Da man kom hjem fra kirken, var Sara lidt kvikkere. Hun sad ved bordet, og udover kvælden kvikned hun mer, saa hun prated med baade om det ene og andet.

Helga havde liksom ingen at ty sig til. Det var jo saa nys atpaa skammen endnu. Og idag skulde hun jo være tungsindt af sig.

Saa er det otte dage efter. Slettefolkene sidder ved bordet og spiser til nons.

«E de lensmand'n de der?» siger Per, slikker af skeen og tørrer den af paa buksen, mens han ser nedpaa veien.

I det samme dreied kjøreren op til Sletten. Helga blegned. Sara støttede sig op fra bordet.

Og det var lensmanden.

Han kom og meddelte, at liget af Helgas barn skulde graves op og obduceres. Jordemoren nævntes at ha foranlediget det.

Og lensmanden kjørte sin vei igjen.

De to kvindfolk sad som støtter og saa paa hinanden, ingen sa noget. Per samled sig endelig, blev sint og skjændte. Skulde ikke en stakkars bansonge faa ha fred i graven heller. Denher øvrigheita fandt da paa alt som gæli var og. De skulde vel lære sig mer doktorlærdom med det der nu.

«Saag jormora like lel da?» stønned Sara og satte sig ned igjen.

«Aanei da,» forsøgte Helga at trøste.

«Saa fer a me løgn, de der skottarmærra,» fræste Sara og slog i bordet, saa kopperne dansed. «Vi ska sjaa, kor langt, hu kjæm.»

He? sa Per. Han havde da synt jordemoren liget, han. Det var enda dagen efter, barnet døde.

«Du!» skrek to stemmer.

«Ja!» sa Per troskyldigt. Det kunde da vel aldrig være noget galt i det.

Der kogte op det vanlige uveir hos Sara.

Et øieblik følte hun lyst til at gaa løs og rigtig dænge op denne hindmoring af en kall. Men pludselig sank liksom en grund under hende, som længe var kjendt saa utryg. «Saa gu trøste os, Helga, og esær mæ!» jamred hun og sank ned igjen paa stolen.

En stund efter maatte Per og Helga hjælpe hende borti sengen.

XXV.

Midtsommers og stegende hedt. Der sortnede af mennesker rundt landhandlerhusene og tingstuen like ved. Heste stod bundne ved væggene, de gnaved saa langt baandet rak eller aad af de fulde græssække. Langfarende mænd laa eller sad paa veitekanter og aad niste, andre stod i smaa klynger og snakked bare om den skrækkelige hændelse indi Lindegaardspladsene.

«Hvordan gaar det med forhøret?» spurgte Trang, idet han gik forbi en flok. Han var saavidt kommen og lod til at ha travelt.

«Aa de bli no vel væst fer gamla!» svarte en.

«Er hun alene om det?» Trang standsed og saa bort.

«Javist,» kom det fra flere. «Hu Helga e bære her, som vidne, hu. Gamla ha staat te me ein gaang.»

«Er det sekkert?»

«Jagu e de sekkert!» bandte Rasmus Vikan.

Saa gik Trang videre.

«Skolmeistern e no vel aller klen?» sa handleren bak disken og saa paa Trang.

«Langtifra!» paastod denne. «Nei, jeg kjender mig tværtimod rigtig spræk.» Og han sprat op og gjorde et kast. — Der skulde handleren faa se, at det var ikke som folk sa. Han holdt ikke paa at gaa fra forstanden.

«Di e saa bleik og mager,» undskyldte liksom handleren sig.

«Aaja —». Trang tog sig over skjægget og stak tobakspakken til sig. Saa sukked han let og gled ud igjen.

Han skyndte sig straks i baaden og rodde bortover vandet. Han rodde saa sjøen fossed, rodde af glæde. Han var endelig sikker

paa, at Helga blev frikjendt. Og naar hun bare blev det saa . . .

— Inde i tingstuen var det kvalmt, den hede sol faldt ind gjennem vinduerne, over sorenskriverens røde ansigt, glindsed i guldbrillerne og tegned skygger paa gulvet. Flere vidner var alt afhørt.

Næsten halve grænden var indkaldt. Da det først begyndte at rodes op, havde den ene hørt det, en anden noget andet af Helga eller Sara. Somme havde vært paa Sletten, mens barnet levde, set Sara linne . . . Andre havde bare hørt af andre, men likevel snakket i det, saa de blev indkaldt . . . Det hang sammen som ærteris.

Der sad de nu rundt væggene, andægtige som i kirken, og vel saa det. Nede ved døren saaes Kristen Myrens svarte lug. Han folded hænderne mellem knærne og saa betænkt ned i gulvet.

Hvad i al verden skulde han vidne?

Eden surred i ørene paa ham og gik som isinger ned over ryggen. Intet fordølge, det var knuten. For dølged han det mindste, saa var det rang ed. Da var der ingen naade for sjælen

længer. Han havde ikke befattet sig stort med Vorherre og de ting før, — nei va de likt sig, det havde han ikke. Men naaden var det likevel ikke værdt at miste. Han havde aldrig tænkt at skulle stille sig slik sidstpaa, at det bar til helvede, naar dauden kom.

Den, som bare vidste at finde noget, som paa en prik var sandt. Kanske da Vorherre likevel saa gjennem fingre med det, om han ikke husked hver tøddel.

Og noget lignende gik bak alle de andre tause ansigter. Eden, eden — rang ed — de fleste havde aldrig gjort ed før.

— Helga sad blandt vidnerne bortved langvæggen. Hendes ansigt var indfaldent og gustent, øinene hule og forskræmte, de lidt tykke læber blodløse og tørre. Hun turde liksom ikke se op, turde ingen steds se, hun gjorde sig liden paa bænken og saa paa sine hænder, hun holdt i fanget. Skriverens spørgsmaal til moren og om barnet, hendes barn, svarene, —, alt surred og hamred i hendes ører. Og saa alle de, som sad og saa paa hende . . .

Men hun havde grædt saa meget i det sidste, at hun liksom ikke havde mer at graate af.

Hun skimted op paa moren. Stille og sammensunken sad denne tæt foran skranken, solen faldt over hendes vokstørre ansigt og over hendes hvide haar, der stak frem af den sorte hue.

Og Sara saa paa datter sin, og de sorte øine skinned liksom i moderlig trøst. For hun havde holdt, hvad hun hjemme lovde. Tat alt paa sig og forsikred, Helga stod helt udenfor.

Bare det nu kunde gaa. Endnu havde ikke Helga været fremme.

Men da hun endelig stod ved skranken og kjendte skriverens gjennemtrængende øine paa sig, var det som knærne gav efter og vilde glide bort under hende. Hun maatte støtte sig.

Spørgsmaalene kom først saa blidt og almindelig, hun svarte saa greit, at det gav hende selv mod. Men saa kom det som et knivstik ind i hendes bryst:

«De havde altsaa ingen andel i barnets død? Hva? Og det foregik mod Deres vilje og vidende?» Han flytted brillerne op paa panden, og hans graa øine bored sig liksom i hende. — «De holdt af barnet og vilde være god mod det? — Naa, ikke saa ræd nu, Helga

— her er lidt vand!» Han rakte hende glasset, som hun tømte. Blev hun saa staaende igjen, hørte moren kremte bak sig, saa fik hun frem: «Ja . . .» Men da brød graaden ind paa hende; hun havde ikke lommetørklæde, men brugte det blaarudede tørklæde og tørred øinene med.

Skriveren vekslede blik med de to læger, som sad ved et bord like ved. Saa kom det blidt og varsomt.

«Talte aldrig Deres mor til Dere om, at barnet vilde komme til at dø?»

«Jo —» slap det ud af Helga. — Det kunde da vel ikke være noget galt i, at hun sa det.

«Hm . . . Sa hun, det var sygt da?»

«Ja.»

«Men vilde ikke De hente læge da?»

«Nei . . .»

«Hvorfor det da?» De graa øine blev skarpere.

Helgas mund skalv . . . Det gled, gled under hende. Hun svarte ikke.

«Saa De aldrig, Deres mor gjorde barnet noget . . . noget ondt?»

Nei hun vidste ikke, hvad hun skulde svare.

Hun bed sig i læben og kremted, tog i som for at si noget, men det kom ikke frem.

«Naa, men saa svar nu da!» blev skriverens stemme skarpere.

«Om forladelse, hr. sorenskriver!» reiste en af lægerne sig, idet han strøk sine sorte barter. «Maa jeg faa gjøre et par spørgsmaal?»

«Værsgod!» nikked skriveren.

Helga vakled hen til lægernes bord. Det gjøs i hende, det var jo disse to, som havde tat sundt liget af Hanna Petria. — Nu blev det vist galt likevel.

«Sig mig — merked De aldrig, at barnet blev uroligt efter linningen?» kom det bistert fra ham med de sorte barter. Den anden læge, med det blonde skjæg, satte lorgnet paa og stirred paa hende.

«Jo—o—ho!» skalv Helga i stemmen.

Ti hun husked med et saa klart den nat, da hun laa og hørte lille Hanna Petrias jammer, hørte de kvalte nødskrik fra sit barn . . . Men hun var haard, hun pakked fælden over hodet . . . Aa! Nu kunde hun næsten ikke faa puste.

«Og De brød Dem ikke om at undersøke det da, De vilde ikke hjælpe barnet Deres? Hva?

Havde De hjerte til at la det ligge der og pines . . . den lille stakkar . . . Kort og godt — hvorfor . . .

— «Om forladelse!» brød skriveren af og reiste sig . . . Men i det samme hvidned Helga og faldt baklæns i gulvet . . .

— — —

Der blev uhyggelig stilt blandt tingalmuen, da to mand kom bærende med Helga over gaarden. De skulde ind til handleren og faa lagt hende paa en seng. Hendes ene haand hang ned og slang lidt. Et vindpust blafred med det blaarudede forklæde. Lægen med de sorte barter fulgte efter.

En halv times tid senere kom han igjen og meddelte skriveren, at nu havde han faat sandheden frem likevel. Helga havde bekjendt.

XXVI.

Der var blet saa stilt paa Sletten nu.

De tre mennesker havde aldrig levet saa godt sammen før. Ikke et ondt ord saa lang

dagen var. Per gik og kokled og stelte, bar ind vand til kjøkkenet og hug tænde til hver kvæld. Og Sara talte saa varsomt og mygt til ham, hun lapped op alle gammelklærna hans og saumed op til ham et helt dusin skjorter, som han før ikke havde havt mer end passelig af. Var han paa torvmyren eller paa sjøen, stod der altid en kop kaffe til ham, naar han kom igjen.

Om nætterne kunde han vaagne med, at Sara laa og strøk ham over haaret og graat. Og det var vist mange herrens aar siden, hun havde tat omkring halsen hans. Men nu gjorde hun det næsten hver kvæld, før de sovned.

I de fjorten dages tid siden forhøret, havde Helga kommet sig lidt til igjen. Hun var bare blegere og mere stille end før. For nu skulde hun ogsaa ha straf, det vidste hun. De gik og vented paa dommen, og den kunde komme naar som helst.

I grænden havde man før bare korset sig for Slettefolket. Ingen turde gaa did — nogle, som havde gaat forbi der en nat, havde set et hodeløst barn springe omkring stuen. Flere

rygter om spøgelser kom til. — Der stod stygge paa lang lei derifra . . .

Men lidt om sen vandt ynken overhaand. De gik der saa stille og nedbøiet, disse mennesker. Det var synd bare at se paa dem. Saa gik én did og snakked et ord med dem, saa kom flere efter. Da slaataannen kom, var det mange, som gik til Sletten og hjalp til en liden stund, naar regnen stod over hodet. Det blev næsten som en mode at gaa did og hjælpe til med et eller andet. Der var lidet om sommerføde der, de fik lidet avling aaret før. Nu bar nogen og hver lidt med. Selv Brandt paa Lindegaard sendte en halv sæk bygmel. Og Kirste Bækken kom en søndag med en hel kvældssiling af koen.

Saa var det en dag, midt i slaataannen. Helga og Per gik og bar ind hø, Sara raked efter, det som spildtes. Før de vidste af det, dreied lensmanden op.

— De tre stod i klynge ved laavebroen og støtted sig paa riverne, mens dommen læstes op.

— Sara strafarbeide paa livstid, paa grund af skjærpende omstændigheder. Helga syv aar.

Per tørred sveden af panden og saa ned. De to kvindfolk saa et øieblik paa hinanden. Der var ikke en trækning i deres ansigter; om lidt sukked Sara: «Saa — ja!» — Lang pause.

Lensmanden kremted og tog sig sammen til noget. Saa spurgte han, om de tog med dommen.

Jo, Sara tog med. Hun saa paa Per, da hun sa det. Per stod bare og saa paa rivehodet. Han rysted ganske umerkeligt paa hodet.

Helga tog ogsaa med.

Ja, saa fik de gjøre sig istand da, sa lensmanden. Og bli med straks.

Og næsten roligt satte de fra sig riverne, gik ind og begyndte at gjøre sig istand.

— Da Helga kom ned fra loftet i sin brune konfirmationskjole, stod forældrene og holdt omkring hinanden. Per hulked som et barn, Sara strøk ham over haaret og dirred tungt gjennem graad: «Stakkars Per aa, — du bli aalein no du!»

«Ja — aaja — ha!» hiksted han.

«Æg ha ikj vaarre som æg skoll emot dæg, Per. Men du maa ferlat mæg alt.»

«Aaja — du kan da vel vætta de, Sara,» hiksted han.

En stund efter sad kvindfolkene bakpaa kariolskrinet, mens det gik i skridt nedover mod veien.

Saa standsed kariolen med et, og Helga kom springende tilbake. Hun for op paa loftet og fandt frem under sengen et lidet rødmalt skrin, ledte op af lædiken et gulnet lofotbrev, pakked det ind i barmen og skyndte sig afsted igjen.

Efter sig hørte hun farens jammer, han drev fra vindu til vindu og stortuded.

Kvældssolen rødmed indover lierne, over fjorden og fjeldene i vest. Den lille grænd laa der, stille og vakker; høduften bredte sig ud fra tuver og hølæs langs hele veien udover. . . .

Karen Rønningen sad i sommertjøset og malked, da hun hørte karioldur udenfor. Hun keg ud . . . melkestaven faldt hende ud at hænderne . . .

Hun stirred paa Helga, som sad der og holdt sig fast med begge hænder, mens hun bed munden sammen og saa ret ned.

Det gik i trav forbi. De to rygge blev mindre og mindre udover veien.

«Nei æt de skoll gaa slik me dæg, Helga,» mumled Karen og brast i graad. Hun mindedes alle de artige stunder, de havde havt sammen.

Nede paa volden stod Kristen Myren og støtted sig paa riven og spekulerte en stund, da kvindfolkene reiste. Saa gik han ind, tog helgtrøien paa og rakled opover til Sletten.

Per drev fremdeles fra vindu til vindu, til kjøkkenet, hvor kopperne stod uvaskede efter nonsmaden, tilbage igjen, og hele tiden jamrende sig som et barn.

«No faar du finn dæg ti de her lel no,» trøsted Kristen. «Vi ska rætt dæg handa lite all ehop. Aa . . . saa ska du sjaa, de rette sæg te egjen.«

En stund efter var Kristen udi kjøkkenet og fandt frem lidt vaskevand. «Du faar fli dæg rein fer graat no,» sa han, og satte vandskaalen paa en skammel. «Saa rakle vi heim aat os. Æg tænkje, hu Anne har e raa fer lite mat te kvælds aat dæg og.»

Om lidt gik de to kallene nedover til Myren. Men der blev ikke pratet meget mellem dem den kvæld.

Og lensmandskariolen kjørte videre. Der sagdes ikke et ord mellem kvindfolkene, lensmanden tied ogsaa.

Men oppe ved Lindegaardsskogen, vendte Sara hodet og saa sig tilbake. Da tog hun liksom farvel med den lille grænd, hun saa paa alle de smaa huse, lierne, fjorden. Der havde hun levet, der blev Per gaaende igjen alene og stusle.

Solen lyste i vinduerne paa Sletten. Det var det sidste, hun saa derinde. Saa gled de ind i skogen.

Nedenfor Lindegaard, ved Kirken, mødte de Trang. Han bar noget, han kom vel fra handleren. Helga huked sig ned og lod som hun redded stakken for hjulet. Hun saa først op langt bortenfor.

Trang stod og saa efter dem. Saa drog han sig videre, hjemover. Men nede i skogen bøied han af og seg ned paa en tuve. Hodet sank ned i hænderne, han blev siddende længe i denne stilling.

Det surred rundt i hans hode. Lidt efter lidt lagde tyngden sig under bringen, tanker kom og gik som naalestik i hans sjæl.

Forbi . . . alt.

Denne unge, friske pige, der liksom havde vokset frem i hans indre. Det var ikke forlibelse, ikke atraa — ja kanske lidt. Men havde han ikke opdrat hende paa en maade, fra hun var liden? Og hans største ønske og stræben, det var, at hun skulde faa det godt. Selv om det ikke blev med ham.

At hun skulde bli indtat i ham, havde han jo aldrig ventet. Men han kunde ikke nægte for, at han var lidt — ja næsten glad, da hun fik barnet. For det bragte hende liksom nærmere ham. Virkelig nærmere. Han saa hende skuffet, nedbøiet i sorg og tungsind, ikke øinende nogen udvei . . . Da, ja da vilde han ha kommet til hende, da havde han ikke været saa uværdig længer.

Som en trøst vilde han kommet. En lille glæde midt ind i graad, et faderligt varmt bryst, som hun kunde faat hælde sit hode op til. Aa ja — omtrent slik ja.

Og som et lidet grønt mosetæppe spirer frem lidt om sen over en brændt, svid jordbund, saaledes havde dette friske unge legeme, denne latter og disse kaade øine, liksom

bragt et pust af ungdom og længsler ind i ham igjen.

Barnet? Det gjorde intet. Han fordred ikke noget af hende, ikke renhed, ikke troskab, intet. Bare han havde faat havt hende inde i stuen og vært snild mod hende efter fattig evne. Det vilde vært nok, det syntes han i al fald nu.

Men straf. Herregud! Og syv aar . . .

Hvordan vilde hun forresten komme igjen?

Nei, det sank sammen i ham, der han sad. Det kjendtes, som nogle fine rødder reves op i ham. Og det blødde, blødde . . .

Mellem trærne kunde han skimte vatnet, som krused sig blaat indover. Did . . .?

Aanei, hvorfor skulde han det? Det gik vel snart over — dette og.

Hvordan vil hun forresten komme igjen? summed og surred det i ham igjen.

Han reiste sig op og gik. Øinene droges liksom til vatnet.

Da gik der som en ising gjennem ham. Hvem kunde være sikker . . . En mørk nat, naar vandet laa sort og koldt. En livstom mand paa hodet nedi. Plask . . . Hvad saa? Intet.

Hvem kunde vide . . .

XXVII.

Juleaften, halvandet aar efter.

Knitrende koldt, sneen høi og jevn, landevinden hylte i naaverne og sendte smaa sneskyer mod vinduer og vægge nu og da.

Det var saa lunt og hyggeligt inde paa Sletten. Per havde faat sig en slik durabel jente til at staa fore. Hun holdt det saa rent inde, tjonte net og lageligt, stelte saa gildt om Per, og gik trut sent og tidligt. Per likte hende overlag.

De havde netop vært ved bordet. Et lidet juletræ brændte foran melkrækken, og den friske granbarlukt lived hele stuen op.

Per sad renvasket og blid og røgte, mens han hørte paa jenten, som læste brevet, der kom idag.

«— — —

Og Trang skriver saa vakre breve til mig og I maa hilse ham saa flittig fra mig og takke ham især, fordi han vil skrive ansøgning om kortere straf for mig, for det er saa vakkert

gjort af ham, og jeg skulde selv have skrevet til ham, men jeg har vist glemt den retskrivningen, han lærte mig, og da er det saa leit. Jeg faar nu og da en bog til at læse i, og her er mange gode bøger, men det faar ikke de, som bærer sig daarlig ad. Og dem gaar vel snart disse aarene ogsaa, kjære far, saa skal jeg komme hjem, og saa skal vi leve godt vi to. Om 5 aar er jeg bare 24 vel og enda er jeg ikke kommen paa haanken. Men hvis det ikke var for eders skyld, saa vilde jeg reise til Amerika, naar jeg kommer ud her fra, for det gjør de fleste som jeg. Men jeg stunder saa hjem til eder, og I kan lide paa, jeg skal være grom mod eder, naar jeg kommer. Bed Anne Myren, at hun spinder op den ulden, som ligger paa mørkloftet, og at hun en gang, naar hun væver vadmel, tager ati det varpet, som hænger paa kammersvæggen, for det blir nok til en fuld klædning til eder. Hils alle kjendte, som vil ha hilsen fra mig. Mor lever meget vel nu, hun er saa frisk og rask til enhver tid, som hun aldrig har været, og det kommer sikkert af, at hun hverken faar kaffe eller tobak her, for begge dele er skadeligt, især for lege-

met. Brev ønskes og lev vel i Herren, det ønskes af mig ærbødigst

Helga P. Sletten.

Per kremted og plired med øinene. Aaja, det var artigt at høre, det gik Helga bra. Det var saa alvorslegt, næsten som i kirken, naar disse breve blev læst.

Og den dag, da hun skulde komme igjen, stod for Per som det gildeste, han kunde række i. For hver dag, som gik, var der en mindre igjen. Kanske fik Trang luret til afkortning i tiden og. Han var ikke saa enkel, som folk trudde, den karen.

Julehøitiden varmed liksom i tankerne hos ham, der han sad og smaasuged paa piben. — Han vilde prøve at faa det til lidt gildt, til Helga kom igjen. Husene skulde flyttes bortpaa rabben til. Og jorden flid lidt. Det var bare, om Vorherre gav ham hilsen og lidt fortjeneste paa sjøen, saa . . .

Han havde bjerget unda adskillig — alt. Til sommern skulde stuen rives. Slog ikke vinterfisket rent feil da.

«— Du faar læssa bræve en gaang te!» bad han vakkert og spytted bortpaa ovnspanden. «De e saa artigt aa hør paa skrefta hinna.»

XXVIII.

Seks aar er gaat, siden Helga reiste.

En lørdag sidst i juli staar Trang foran speilet i sin stue, han ordner med et slips, som ikke vil sidde rigtig. Endelig er det i orden, og saa begynder han at børste haaret. Det maa lægges omhyggelig over issen, saa det ikke sees, at den holder paa at klarne lidt op. Hvorfor skulde det sees idag?

Han stryker sit spidse, sorte skjæg og smiler til sig selv. Jamend er han da ung endnu. To og firti aar — he! I sin bedste alder. Ikke sandt? — Og han kaster gutteagtigt paa skuldrene og plystrer en lystig melodi.

Da han saa staar med den lyse straahat paa, og i den nye vadmelsdres, dreiende sig foran speilet, ler han høit. «Skulde en ha sagt det der kanske . . . en gang! Saa fin . . . du far.»

Saa gaar han. Men ude paa trappen vender han og raaber ud i kjøkkenet: «Aa pynt lidt op, pynt lidt ordentlig op inde i stuen, du Ellen.»

«Men herre du store min,» svarer en gammel stemme fra kjøkkenet. «Æg veit slet ikj aa faa de te likar! Æg ha da vaska aa skura e ott daga no. Heile huse staar som en blankskura kaffekjel.»

«Aaja, aaja,» skynder han sig afsted.

En stund efter kjører han i gig nedover fra gaarden. Hesten er kaad, veien daarlig endnu. Han maa kjøre forsigtigt. Først nede paa almanveien, slapper han tøilerne, hælder sig bakover. Lune, myge tanker trækker som en fest igjennem hans hode.

— Helga var kommen igaar. Hans ansøgning var indvilget. Et aars benaadning . . . Nu skulde han hjem til hende.

Hvor rart. Hvilken forandring med ham siden, de sidst saaes. Han havde faat sig en større post høit oppe i blankbygden her. Skolejord . . . fire kjør . . . hest . . . fire lyse værelser foruden skolestuen. Selv havde han malt og pudset nu, husene stod som skrin . . . Aaja . . .

Hesten løfted hodet høit og sprang. Brun. fed, saa det glinsed, giggen ny, saa det skjen af den. Trang følte sig stolt som en liden konge.

Hvordan vilde hun være nu? Bleg, huløiet,

sammensunken. Og nu stod hun jo alene og. Per var død for et aars tid siden. Han fik ikke opleve, at Helga kom igjen.

Han havde faat stuen flyttet. Fjøset tænkte han at faa flytte efter iaar. Men saa . . .

Pladsen dreves nu foreløbig af Kristen Myren.

Og Helga? I sit sidste brev til Trang havde hun sagt, hun vilde reise til Amerika.

Reise . . .

«Ptro!» strammed han tømmerne, saa hesten maatte gaa. Lidt efter løfted den fødderne til dilt igjen. Fik saa et ryk i tømmerne, saa munden sattes til brystet. «Gaa vakkert, hørre du!»

«Reise . . .»

Veien skar sig frem langs lien, bjørkeskog tæt indtil paa begge sider, dalen endnu trang, Langt nede saaes en blaa rand af Sommervatnet.

— Nei, hun skulde ikke reise. Hvad sad han her og sank sammen efter? «Hyp, skynd dig lidt nu, Brunen!»

Og dèt gik i lystigt trav. Han smaasang lidt til. Nei, han vilde bare be hende tyndt om at bli. Vilde hun likevel reise, saa . . . Ja, han

skulde hjælpe hende til det og. Skjønt — hvordan blev det saa med ham?

Nei, hun reiste ikke. Hyp! Hun reiste ikke. Hun blev med ham, straks. Hvad saa?

Folkesnak? Lærer Trang gift med en fra tugthuset. Lykke, at hans hjem nu laa afsides, de blev for sig selv. Ja, alene næsten. Langt til naboer. Og saa Helga, denne unge, sterke pige — hans. Aa — ho, ho. Hyp, Brunen! Folkesnak lever bare en uge. Hyp!

«Goddag, Kristen, goddag, Anne!» sprang han ud af giggen nede i Myren. Han vilde faa tjore hesten her og saa gaa op til Sletten.

«Godag!» løfted Kristen paa huen, og Anne nikked. Kristen stod og slipte en kniv, og Anne drog slipestenen.

«Faar jeg sætte hesten min lidt her?»

«Aajau, de faar vel gaa an de, vet æg.» Og Anne ropte ind i svalen. «Ola kom aa ta hæsten du, te skolmeistern.»

Udfra svalen kom en lang kar, i den ene haand holdt han en øks, den anden i lommen. En blaa skjærmhue stod lidt paaskraa baki nakken. Ola var voksen kar nu. Efter ham kom

Marit, næsten voksen hun og. Hun keg paa skakke op paa Trang, skvat i flir og sprang ind i kjøkkenet.

Og Ola tog hesten og satte den i tjor. Trang bød farvel saa længe og gik.

Da han kom op paa Slettevolden, begyndte hjertet at banke i ham. — Det var saa rart — likevel. Det var jo ikke likedan at mødes med hende som at skrive.

Der stod en hvælvet zinkbøtte ude paa dørstenen, der var ikke bislag paa nystuen, men fordør. De ydre døre var udskaarne og havde messingtrykkerter. Haanden skalv, da han dreied dem.

Der lød hviskende samtale inde, saa hørte han en springe ud, døren sloges igjen. Da han kom ind, stod Karen Rønningen ved kjøkkendøren, hun hilste næsten forlegen. Lidt efter gaar kammersdøren op, ind kommer en høi, slank kvinde, hun ordner endnu med at knappe trøien igjen i halsen, kommer saa smilende over gulvet, gir Trang haanden og ser ned.

«Goddag, Trang!»

«Nei goddag, goddag, Helga,» skalv han i stemmen. Hendes haand var myg og varm. Hun saa ned fremdeles, hun var rød.

«Ja farvel da,» sa det ved døren. Det var Karen, som gik. Saa gik Helga hen og lukked op døren. «Du ser vel hid i mor'n aften da,» sa hun med hodet udenfor døren. Hun talte Kristianienser nu.

«Nei de va da du, som skol kaamaa aat mæg emaarrakvell,» sa det udi kjøkkenet, idet yderdøren lukkedes op. «Fer æg e aalein da.»

«Ja — ja, det var jo sandt. Jo — jau, jeg kommer da. Farvel, du har intet at takke for — — Di for sidde ned,» sa hun derpaa ind i stuen til Trang og lukked døren.

»Tak,» han satte sig. Saa vilde han sagt velkommen hjem, men Helga gik til vinduet og stod og saa efter Karen. Der kom en liden gutpauk springende imod hende, tog hende i haanden og drog hende hurtigere afsted. Det var saa rart for Helga — det der. Men det var nu artigt og, at Karen havde saa stor gut alt.

Trang fik nu se bedre paa Helga. Hun var ikke saa bleg heller. Huden hvid og fin . . . øinene noget trætte, de saa alt liksom langt bortefra. Haaret sat i tull baki nakken. Den var saa liden. Hvor var det blet af Helgas rige

haar? — Det var vel afklippet — dernede. Et lidet suk steg op i Trang. — Afklippet.

Men der lyste hendes ansigt op i smil. Hun ser noget morsomt nede i veien, tænkte Trang. Det var et friskt barnesmil. Men da vendte hun sig mod ham, smilte fremdeles og kom og tog ham i haanden.

«Velkommen nu da, Helga,» skyndte han sig op.

«Aa — tak. Mange tak for brevene.»

«Ingen ting at takke for det, Helga. Selv tak.»

«Tak for alt,» hun blev blank i øinene.

De stod slik en stund og holdt hinandens hænder. Saa spurgte han som langt indefra:

«Tænker du nu virkelig at reise til Amerika . . . Helga?»

«Ja!» slog hun øinene ned. Lidt efter: «Ka ska jeg være her for — nu, naar far er borte?»

Det kom saa bestemt og tungt, at Trang ikke fik mod til at si noget. Han satte sig og skyndte sig at snakke om noget andet.

En stund senere fulgte han med udi kammerset for at se det lille, hun eiede, og som

hun tænkte at faa solgt til at kjøbe Amerikabillet for.

Og nu fik han se den ene vakre ting efter den anden, som Per havde kjøbt og havde staaende, til hun skulde komme. Det var komode, nogle fine stole, bryllupskurv, et fint bord, — ja endog symaskine. Den var tat paa afbetaling med 3 kr. maaneden. Kristen Myren havde fortalt, der stod bare for et par maaneder igjen.

«Det er rigti saa rart at sælge de her,» sa hun tungt og strøk med haanden over symaskinen.

Og Trang forstod meget godt det. Han blev helt rørt ved at tænke paa den gamle kallen, der havde gaat her og stuslet og kravset alene, drømt smaa varme drømme om den dag, da Helga skulde komme igjen, og han kunde faa gi hende alt det her. Og denne stemning la sig ind over Trangs egne drømme. Hvordan vilde det gaa med ham nu?

«Kan du ikke bli her da, Helga?» slap det ud af ham.

Hun rysted paa hodet og saa ud af vinduet: «Nei,» sa hun fast. Det var, som gled

hun saalangt, langt bort for ham, og hans bryst trykked sig sammen.

Da de senere sad ved bordet og drak kaffe, fortalte hun lidt om moren. Hun var fremdeles frisk og rørig. Det værste var, da de skildtes. For nu blev hun jo mer enslig der.

Helga sa, det ikke var saa galt, som hun havde tænkt sig, at være i fængsel. Nei, egentlig var det bra. Ja. Hun havde lært sig en hel del haandarbeide, især vævning; i det i det sidste havde hun bragt det vidt.

Trang lod, som han hørte efter. Men saa brød han hende tvært af og sa:

«Men hvorfor kan du ikke bli her nu da, Helga? Det . . . det er rigtig . . . saa rart . . .» han fik ikke frem mer.

Hun satte kaffekoppen ned og tænkte lidt. Saa sa hun tungt: «Fordi jeg er udskjæmt for bestandig, her nu. Men . . . jeg vil bli agted og anset som et andet menneske egjen. Det er saa tungt at være ud-skud — hek!» her begyndte hun at graate; lidt efter blev det til hulken, hun skjulte ansigtet i lommetørklædet og seg helt sammen over bordkanten.

«Nei men Helga da!» for Trang op. «Kjære

ud-skuv — udskud.

graat ikke nu da, Helga, kjære dig, tror du ikke da . . . skjønner du ikke da, at der endnu er dem, som holder af dig.»

Hun saa op, smilte svagt gjennem taarer og tørked øinene. «Aa — jo, jeg forstaar det,» sa hun og drog pegefingren langs bordkanten. «De synes synd paa mig ja, hjælper mig ja og er snild med mig og . . . Men — det var ikke slik jeg mente det . . .» Hun blev næsten forlegen ved det sidste og rødmed lidt.

Trang forstod hende. Nu eller aldrig, tænkte han. Og saa satte han sig tæt atme hende og begyndte at godsnakke.

Han sa rent ud, ikke forlegen og keitet, men fast, som den, der bare vil fortælle noget sandt, — at han havde holdt af hende hele tiden, ja siden han engang, for mange aar siden, saa hende i slagsmaal blandt gutterne. Han fortalte, hvor han havde haabet, og — drømt lidt ogsaa efter ringe evne, hvor han siden havde lidt og kjæmpet i lange nætter, tænkt paa hende og følt med hende i hendes ulykke.

Men det var nu intet at rose sig af, langtfra. Hun skulde bare ikke misforstaa ham.

For Gud skulde vide, han var saa daarligt menneske som nogen, hun vidste jo, hvilket udskud han havde vært, der var bare rester igjen af ham, det gik ikke an at skjule det. Og enda var han noksaa grætten somme tider og; ja han maatte tilstaa, at hans sindelag hjemme i huset var en liden plage. Det var nu det.

Men likevel. Han vilde tilby hende at bli med ham hjem og ta ham, som han var, hun vidste jo, hvordan han var nu. Han vilde forsøke at være saa god med hende, som han kunde, hun skulde nok faa det godt. Vilde hun gifte sig med ham, vel, saa vilde jo han finde noget nyt at leve for igjen, Gud velsigne hende, kunde hun saa sandt holde lidt af ham, saa . . . han skalv helt, da han fortsatte . . . — Saa skulde hun se, at han ikke var saa helt udlevet enda. — Men om hun bare vilde være i huset hos ham, saa skulde han føle sig lykkelig. Han skulde hjælpe hende med alt, ja da. Hun skulde faa leve aldeles frit; kunde hun faa nogen, bli gift, vel, ogsaa da skulde de være forligte . . . Men her svigtede stemmen ham, han sank liksom sammen og fik ikke frem mer.

Nu blev det Helga, som trøsted. «Graat

ikke, Trang,» sa hun. Men hans øine dugged likevel, det var først kommet løst i ham, og det var ikke godt for ham at overvinde sig.

Men før han vidste af, sad hun paa hans fang og strøk sine hvide hænder gjennem hans haar. Og saa talte hun lindt og blødt, at det gik gjennem ham som varme pust. Hun sa, at ogsaa hun havde tænkt saa meget paa ham, holdt af ham lidt ogsaa ja, men især siden hun fik modgang. Og han havde jo vært saa god med hende hele tiden. Men hun var begyndt at tænke, at det bare var, fordi han syntes synd i hende. Men naar det ikke var det saa . . .

— Lidt efter holdt de omkring hinanden, han smaajubled som et barn, der faar noget gildt, hun la sig tryg og glad op mod denne barm, hvis varme hun havde følt om sig i saa mangen let og saa mangen tung stund.

Han var ikke længer den ulykkelige, trætte mand, han var en unggut, der brændte i beruselse. Og hun var igjen Helga Sletten som før, nu kjendte hun ingen skam, hun var agtet og anset som et andet menneske.

Og de kyssed hinanden.

Da de de saa i den lyse sommernat kjørte opover bygden, snakked og lo begge som unge galninger. Hun skulde være med ham hjem med en gang. Om et par dage skulde begge nedover igjen og flytte hendes eiendele efter.

«Nei men det er da sommer, sandelig er det ikke sommer,» sa hun med et, da de kjørte forbi en hegg, fuld af blomster.

«Ja — har du ikke seet det før,» standsed han hesten.

Aajo, jovist havde hun set det! hun hopped ud og lo over, at hun kunde si noget saa dumt. Kom saa tilbake med nogle blomster, gav ham en, som han satte i hatten, de andre la hun i fanget sit.

Men som de kjørte videre i langsomt dilt, tænkte Trang, det var ikke rart, at Helga ikke havde set somren før. Egentlig havde ikke han det heller. Ti somren sees ikke udenfra, men indefra, tænkte han.

«Er du træt, Helga?» spurgte han, hun begyndte at bli saa stil.

«Nei va de likt sig da.» Og saa lo hun og fandt paa noget artigt igjen. Var ikke skoene hendes artige kanske, de var ikke smurt paa

seks aar. Ja, var de ikke grinagtige kanske? Syntes ikke han det? Jo da, han syntes akkurat det samme. Og de lo.

Men senere paa natten, da hesten havde gaat langsomt et stykke, var hun likevel sovnet, hun hælded sig mod Trangs skulder og sov saa trygt. — Ansigtet endnu med smil. Han bøied sig ned og kyssed panden hendes. — Ja nu kunde hun faa sove, — nu kunde hun bare faa sove.

Og giggen dured langsomt videre, dalen trak sig sammen, løvskogen kom tæt indpaa. Straks nedenfor fossed elven nedover til Sommervatnet. En let, blaa taagedis laa over fjelde og aaser. En akerriks skrek nu og da. Ellers stilt over alt

Helga blev tyngre og tyngre mod Trangs skulder. Og han takked Gud for denne tyngde. Det var jo denne, han holdt af, den han hele tiden havde ønsket sig.

Han sank hen i bløde, myge tanker, lyse stemninger risled som sange igjennem ham. Det var som hans liv begyndte at rinde med en ny dag, en ny ungdom.

Men nu kunde hun sove, nu kunde hun

bare sove. — Han la sin ledige haand om hendes liv og sænked haken ned paa haaret hendes.

— Og natten var saa lun og lys. Det var deres brudenat . . .

I øst begyndte et svagt, lyserødt skjær at brede sig nedover granaaserne; det var solen, der kom med morgen. Hist og her begyndte en fugl at synge.

Just som de dreied op fra almanveien, vaagned Helga. — «Ser du der,» pegte Trang paa den hvidmalte stuen, hvor solen alt lyste i vinduerne. «Der er vort hjem.»

«Aanei,» sa hun, kvikned op og stirred betat paa husene, jorden og granskogen rundt om. Saa saa hun lidt forlegen paa ham og sa stilt: «End at faa leve sammen her du, hvor det er saa vakkert.»

